

Awdurdod Tan ac Achub
Canolbarth a Gorllewin Cymru
Mid and West Wales
Fire and Rescue Authority

DATGANIAD O CYFRIFON 2021/22

Datganiad o Gyfrifon heb ei archwilio – ardystiwyd ar 31 Mai 2022

Gwasanaeth Tân ac Achub
Canolbarth a Gorllewin Cymru
Mid and West Wales
Fire and Rescue Service

DATGANIAD O GYFRIFON	PAGE
Adroddiad Naratif	3 -11
Datganiad o Gyfrifoldebau	12
Adroddiad yr Archwilwyr Annibynnol	13 – 16
Dadansoddiad o Wariant a Chyllid	17
Datganiadau Ariannol Craidd	18 – 21
Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol Craidd	22 – 76
Cyfrifon Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân	77 – 79
Geirfa	80 – 84
Datganiad Llywodraethu Blynyddol	85 – 110

Cyfrifoldeb yr Awdurdod yw cynnal cywirdeb gwefan Awdurdod; nid yw'r gwaith a wneir gan archwilwyr yn cynnwys ystyried y materion hyn ac felly nid yw archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a allai fod wedi digwydd i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno ar y wefan yn gyntaf.

Adroddiad Naratif

Cyflwyniad

Manylir ar y canllawiau strategol ar gyfer Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru yn y Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub, a luniwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Fframwaith Cenedlaethol yn ceisio ehangu rôl Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru mewn perthynas ag atal, addysg ac ymgysylltu â'r cymunedau y maent yn eu gwasanaethu, gan sicrhau nad yw eu gallu ymatebol i ddiffodd tanau yn cael ei beryglu.

Trosolwg Sefydliadol

Crëwyd Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn 1996 trwy Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994, ac yn dilyn cyfuno Brigadau Dyfed, Powys a Gorllewin Morgannwg. Mae'r Gwasanaeth yn cynnwys bron dwy ran o dair o dir Cymru, gan ymestyn dros 12,000 milltir sgwâr, sy'n dir gwledig yn bennaf. Mae i'r ardal 58 o orsafoedd tân, ac mae'r Gwasanaeth yn cyflogi tua 1,320 o staff. Dyma'r trydydd Gwasanaeth Tân mwyaf yn y Deyrnas Unedig, gyda Gwasanaethau Tân yr Alban a Gogledd Iwerddon yn fwy nag ef.

Mae yna amrywiaeth eang o risgiau yn bodoli yn ardal y Gwasanaeth, gan amrywio o'r diwydiannau petrocemegol yn Aberdaugleddau, i'r risgiau sy'n gysylltiedig ag ardaloedd poblog megis Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot. Mae yna hefyd gymuned ffermio helaeth a llawer o ddiwydiannau ysgafn eraill ledled yr ardal. Mae'r rhain, ynghyd â morlin helaeth a dyfrffyrdd mewndirol, yn cyfrannu at rai o'r risgiau arbenigol sy'n bodoli yn y Gwasanaeth.

Mae ein Cynllun Corfforaethol yn pennu ein gweledigaeth ar gyfer y dyfodol, sef y byddwn "yn Arweinydd Byd o ran Ymateb i Argyfyngau a Diogelwch Cymunedol", ynghyd â'r modd y byddwn yn cyflawni hyn trwy ein Nodau Strategol a'n Hamcanion Llesiant. Mae'r Awdurdod hefyd yn llunio cynlluniau blynyddol ar gyfer rheoli risgiau a gwella gwasanaethau, ac maent yn gynlluniau sy'n rhoi pwyslais cynyddol ar atal ac addysg.

Mae'r Gwasanaeth yn chwarae rhan lawn wrth weithio gyda'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu; un enghraifft o hyn yw cynnal archwiliadau Diogelwch Rhag Tân yn y Cartref. Mae'r Awdurdod yn gweithio mewn partneriaeth â gwasanaethau brys eraill, er enghraifft Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwylans Cymru (WAST), Heddlu Dyfed-Powys a Heddlu De Cymru, ac mae peth o'u hadnoddau wedi'u lleoli mewn nifer o'n heiddo; ac mae'r bartneriaeth â WAST i'w gweld hefyd yn y cynllun Cyd-ymatebydd, sy'n galluogi Diffoddwyr Tân ar Alwad i ymateb, yn rôl asiantiaid WAST, i rai galwadau meddygol-berthynol penodol. Mae mentrau eraill yn cynnwys ein gwaith yn y gymuned gyda chadetiaid tân, sef menter sy'n cael ei chynnal gan ddiffoddwyr tân nad ydynt ar ddyletswydd ac y mae iddi ganghennau ledled Canolbarth a Gorllewin Cymru; y prosiect Phoenix, sydd wedi bod yn llwyddiannus iawn gyda grwpiau ieuenctid yn yr ardal; bod yn wirfoddolwyr cymunedol; a chymryd rhan yn y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a ffurfiwyd dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod yn gyhoeddiad sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith; prif ddiben y ddogfen yw darparu gwybodaeth glir am sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22.

Mae'r datganiadau, ynghyd â'u dibenion, fel a ganlyn:

Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon

Mae hwn yn nodi priod gyfrifoldebau'r Awdurdod a'i Swyddogion ar gyfer paratoi a chymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r datganiad hwn yn amlygu'r gost gyfrifyddu yn ystod y flwyddyn ar gyfer darparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm sydd i'w gyllido trwy drethiant. Mae awdurdodau yn codi trethiant er mwyn talu am y gwariant, yn unol â'r rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddu. Dangosir y sefyllfa drethiant yn y Dadansoddiad o Wariant a Chyllid a'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Ystyrir bod Awdurdodau Tân ac Achub yn endidau "un gwasanaeth" a chyflwynir "darpariaeth y Gwasanaethau Tân" ar un llinell yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn (MiRS) yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn ar y cronfeydd wrth gefn gwahanol a ddelir gan yr Awdurdod, sydd wedi'u dadansoddi'n 'gronfeydd wrth gefn defnyddiadwy' (h.y. y rheiny y gellir eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethiant lleol) a 'chronfeydd wrth gefn anefnyddiadwy' eraill. Mae'r (Gwarged) neu'r Diffyg ar y llinell Darparu Gwasanaethau yn dangos y gwir gost economaidd o ddarparu gwasanaethau'r Awdurdod, a cheir rhagor o fanylion yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hwn yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n ofynnol i Falans y Gronfa Gyffredinol eu talu, ac mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi yn dangos Balans y Gronfa Gyffredinol statudol cyn i'r Awdurdod Tân ac Achub wneud unrhyw drosglwyddiadau yn ôl disgrisiwn i'r Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u clustnodi, neu allan ohonynt.

Mantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau a gydnabyddir gan yr Awdurdod fel yr oeddent ar y dyddiad a nodir ar y Fantolen. Mae'r Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir gan yr Awdurdod yn cyfateb i asedau net yr Awdurdod (asedau llai rhwymedigaethau). Adroddir ar y Cronfeydd Wrth Gefn mewn dau gategori. Y categori cyntaf o Gronfeydd Wrth Gefn yw'r Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy, h.y. y Cronfeydd Wrth Gefn hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal y Cronfeydd Wrth Gefn ar lefel ddarbodus ac unrhyw gyfyngiadau statudol o ran y defnydd ohonynt (er enghraifft Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf, na ellir ei defnyddio ond i ariannu gwariant cyfalaf neu i ad-dalu dyledion). Mae'r ail gategori o Gronfeydd Wrth Gefn yn cynnwys Cronfeydd Wrth Gefn sy'n dal enillion a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn), lle byddai symiau ar gael i ddarparu gwasanaethau dim ond pe byddai'r asedau yn cael eu gwerthu; a Chronfeydd Wrth Gefn sy'n dal gwahaniaethau o ran amseru a ddangosir yn y llinell 'Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail gyllido o dan reoliadau' yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newidiadau mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar gyfer yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos y modd y mae'r Awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod trwy ddosbarthu llifoedd arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llifoedd

arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o'r graddau y caiff gweithrediadau'r Awdurdod eu hariannu trwy drethiant ac incwm grant, neu gan y sawl sy'n cael y gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli'r graddau y mae llifoedd arian parod allan wedi cael eu gweithredu ar gyfer adnoddau y bwriedir iddynt gyfrannu at waith yr Awdurdod o gyflawni gwasanaethau yn y dyfodol. Mae llifoedd arian parod sy'n deillio o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol ar gyfer rhagfynegi hawliadau ar lifoedd arian parod yn y dyfodol gan y sawl sy'n darparu cyfalaf (h.y. benthygiad) i'r Awdurdod.

Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Mae hwn yn dangos sefyllfa ariannol cyfrif cronfa pensiwn y Diffoddwyr Tân, gan ddangos a oes ar yr Awdurdod arian i Lywodraeth Cymru, neu a oes ar Lywodraeth Cymru arian i'r Awdurdod, a hynny er mwyn mantoli'r cyfrif, ynghyd â manylion am ei asedau net.

Dadansoddiad o Wariant a Chyllid

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn nodyn datgelu sy'n dwyn ynghyd berfformiad yr Awdurdod a adroddir ar sail gwariant a fesurir o dan arferion cyfrifyddu priodol, a hynny gyda chostau diffiniedig statudol i'r Gronfa Gyffredinol.

Nodiadau i'r Datganiadau Cyfrifyddu

Mae'r nodiadau'n cyflwyno gwybodaeth am sail baratoi'r datganiadau ariannol, ynghyd â'r polisiâu cyfrifyddu penodol a ddefnyddir. Maent yn datgelu gwybodaeth nas cyflwynir yn unman arall yn y datganiadau ariannol, ond sy'n berthnasol er mwyn eu deall.

Datganiad Llywodraethu Blynnyddol

Mae'r datganiad hwn yn darparu adolygiad parhaus o effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu'r Awdurdod, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol a'r systemau rheoli risgiau, er mwyn rhoi sicrwydd o ran eu heffeithiolrwydd a/neu gynhyrchu cynllun gwaith ar gyfer y rheolwyr i fynd i'r afael â'r gwendidau a nodir.

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yn cyd-fynd â'r Datganiad o Gyfrifon, ond nid yw'n rhan o'r Datganiad.

Crynodeb o'r Flwyddyn Ariannol

Cymeradwywyd y Gyllideb Refeniw a'r Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2021/22 gan yr Awdurdod Tân ar 8 Chwefror 2021.

Roedd y Gyllideb Refeniw a gymeradwywyd ar gyfer 2021-22 yn £54.037 miliwn, sy'n cynnwys gwariant o £426 mil a ariennir o gronfeydd wrth gefn. Fel y gellir gweld yn y tabl isod, roedd y gwariant yn danwariant o £1.078 miliwn, ac roedd £830 mil o hynny'n gysylltiedig â'r sector Ar Alwad oherwydd niferoedd sefydlu isel, a gwnaed arbedion o £237 mil ar breimiau yswiriant. Mae cyllideb y Taliadau Cyllido Cyfalaf a'r alldro gwirioneddol, fel ei gilydd, yn cynnwys dyraniad o £1.246 miliwn i'r Gronfa Gyfalaf. Cafwyd incwm ychwanegol o £822 mil yn ystod y flwyddyn yn gysylltiedig â phrentisiaethau, rhannu safle, ac ymarfer i ailbrizio ardrethi busnes; roedd £542 mil o'r incwm ychwanegol hwn yn berthnasol i flynyddoedd blaenorol.

Roedd cyfanswm y cyfraniadau a gafwyd gan Awdurdodau Unedol yn £51.779 miliwn ac roedd grant Llywodraeth Cymru o £1.832 miliwn ar gyfer pensiynau, yn unol â'r gyllideb a gymeradwywyd.

Roedd cyfanswm y trosglwyddiadau net i'r cronfeydd wrth gefn yn £1.388 miliwn, sy'n cynnwys £542 mil o incwm y flwyddyn flaenorol a neilltuwyd i'r Gronfa Gyfalaf i gefnogi buddsoddiad ym mhortffolio eiddo'r Awdurdod, £550 mil i'r Gronfa Gyfalaf i fynd i'r afael â phwysau sy'n deillio o chwyddiant a materion yn ymwneud â'r gadwyn gyflenwi, a dyraniad net o £296 mil ar gyfer pwysau referniw eraill a nodwyd, gan gynnwys penodi Rheolwr Risgiau Corfforaethol am gyfnod penodol o ddwy flynedd, cynnal ymarfer Gwerthuso Swyddi, a llunio adroddiad dichonoldeb Carbon Sero-net.

Manylir ar referniw'r flwyddyn o'i gymharu â'r gyllideb yn y tabl canlynol:

Yr alldro ar gyfer y flwyddyn 2021/22	Cyllideb £000	Gwirioneddol £000	Amrywiant £000
Refeniw			
Gwariant yn cynnwys grantiau	52,523	51,445	(1,078)
Taliadau Cyllido Cyfalaf	4,590	4,673	83
Incwm yn cynnwys grantiau	(3,076)	(3,898)	(822)
Gwariant Net yn cynnwys grantiau	54,037	52,220	(1,817)
Cyfraniadau Awdurdodau Unedol	(51,779)	(51,779)	0
Cyllid LIC – cyfraniadau ychwanegol gan y cyflogwr i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	(1,832)	(1,832)	0
Trosglwyddiad i/(o) Gronfeydd Wrth Gefn	(426)	1,388	1,814
(Gwarged) / Diffyg	0	(3)	(3)

Mae'r Awdurdod yn mynd i gostau gwariant referniw ar eitemau, sydd fel arfer yn cael eu defnyddio o fewn y flwyddyn, ac ariennir hyn gan gyfraniadau'r chwe awdurdod lleol cyfansoddol, a hynny mewn cyfrannedd â'r boblogaeth. Ar gyfer 2021/22, roedd yr Ardollau a'r cyfraneddau fel a ganlyn:

Awdurdodau Lleol Cyfansoddol	Ardoll £000	Cyfran %
Cyngor Sir Caerfyrddin	10,737	21
Cyngor Sir Ceredigion	4,061	8
Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	8,180	16
Cyngor Sir Penfro	7,156	14
Cyngor Sir Powys	7,525	14
Cyngor Dinas a Sir Abertawe	14,120	27
Cyfanswm	51,779	100

Ffynonellau Cyllid Refeniw

Mae refeniw yn dod i law'r Awdurdod gan y ffynonellau canlynol:

2020/21 £000		2021/22 £000
2,676	Grantiau Refeniw	2,411
14	Llog	6
867	Ffioedd a Thaliadau / Ad-daliadau *	1,481
3,557	Is-gyfanswm	3,898
1,908	Cyllid LIC – cyfraniadau ychwanegol gan y cyflogwr i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	1,832
50,550	Cyfraniadau Awdurdodau Unedol	51,779
56,015	Cyfanswm y Cyllid Refeniw	57,509

* Mae 2021-22 yn cynnwys £542 mil sy'n ymwneud â blynyddoedd blaenorol

Gwariant Cyfalaf

Cyfanswm gwariant cyfalaf y flwyddyn oedd £7.136 miliwn. Mae'r tabl canlynol yn amlinellu'r gwariant yn ôl categori ac ariannu ar gyfer 2021/22.

	Amcangyfrif 2021/22 £000	Amcangyfrif Diwygiedig 2021/22 £000	Gwirioneddol 2021/22 £000	Amcangyfrif 2022/23 £000
Gwariant:				
Eiddo – gwaith adnewyddu, addasiadau, adeiladau newydd	3,398	6,120	1,988	3,300
Seilwaith	35	65	0	35
Cerbydau, Peiriannau	5,428	9,414	4,214	5,477
Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu	0	0	882	0
Asedau Anniriaethol	310	225	52	180
Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf	9,171	15,824	7,136	8,992
Ariennir gan:				
Cyfraniadau a Grantiau Cyfalaf	373	682	548	1,238
Derbyniadau Cyfalaf	0	0	120	0
Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	1,222	3,363	3,047	1,439
Benthyca	7,576	11,779	3,421	6,315
Cyfanswm Ariannu	9,171	15,824	7,136	8,992

Cymeradwywyd y Rhaglen Gyfalaf o £9.171 miliwn gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2021, ac fe'i diwygiwyd wedi hynny ar gyfer llithriant, ail-lunio ac ailbroffilio prosiectau i £15.824 miliwn fel y'i cymeradwywyd gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2022.

Gellir priodoli'r amrywiant rhwng y gyllideb ddiwygiedig a'r alldro gwirioneddol, yn rhannol, i'r canlynol: Mae prosiectau eiddo, gan gynnwys Mân Waith £1.25 miliwn, Datblygu Ardal y Gogledd £0.467 miliwn, Gorsaf Dân Llandysul £0.196 miliwn, ac Ailddatblygu Coed-yr-iarll £2.002 miliwn, i gyd wedi wynebu oedi o ganlyniad i bandemig COVID-19, Brexit, ac yn fwy diweddar, y rhyfel yn Wcráin sydd wedi effeithio ar gadwyni cyflenwi. Mae'r materion hyn wedi effeithio ymhellach ar amseroedd paratoi ar gyfer prynu cyfarpar a meddalwedd TGCh £0.690 miliwn, Cerbydau £3.380 miliwn, a Chyfarpar Gweithredol £0.571 miliwn. Mae'r asedau sy'n cael eu hadeiladu yn cynnwys cyfarpar ar gyfer 11 o bympiau achub, a dau dŵr drilio.

Bydd y Rhaglen Gyfalaf gymeradwy ar gyfer 2022-23 yn cael ei diwygio i adlewyrchu'r newidiadau canlynol: lle nad yw prosiectau yn 2021-22 wedi cael eu cwblhau erbyn 31 Mawrth 2022, gellir trosglwyddo'r adnodd i 2022-23, ynghyd â newid rhagdybiaethau grantiau, ail-lunio ac ailbroffilio prosiectau, dileu prosiectau nad oes eu hangen mwyach, a chynnwys prosiectau newydd lle mae adnoddau ychwanegol ar gael.

Benthyca Cyfalaf

Mae'r Cod Darbodus yn galluogi'r Awdurdod i bennu ei derfynau benthyca ei hun, ar yr amod bod y Swyddog Ariannol Cyfrifol yn ystyried bod y terfynau hynny yn ddarbodus, yn gynaliadwy ac yn fforddiadwy. Cafwyd pedwar benthyciad allanol Newydd, gwerth cyfanwm o £4 miliwn, yn ystod y flwyddyn gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC). Cyfanswm y prifswm sy'n ddyledus ar 31 Mawrth 2022 yw £22.27 miliwn.

Rheoli'r Trysorlys

Cymeradwywyd Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (DSRT) 2021/22 yr Awdurdod gan yr Awdurdod Tân ar 8 Chwefror 2021.

Mae'r DSRT yn pennu Dangosyddion Darbodus y Cyfalaf, gan gynnwys y Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw, Benthyca, a'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Wedi'u cynnwys yn y Datganiad hwn y mae'r Dangosyddion Darbodus a'r Dangosyddion Rheoli'r Trysorlys.

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022, roedd y trafodiadau benthyca o fewn terfynau cymeradwy, ac roedd pob buddsoddiad yn bodloni'r meini prawf o ran teilyngdod i gael credyd ar ddyddiad y blaendal.

Mae'r tabl isod yn manylu ar y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC) o'i gymharu â Dyled Allanol.

	Amcangyfrif 2021/22 £000	Gwirioneddol 2021/22 £000
Gofyniad y Cyllid Cyfalaf (CFR)		
Yn agor 1 Ebrill 2021	37,890	31,558
Symudiad yn yr CFR yn cael ei gynrychioli gan:		
Angen cyllido net am y flwyddyn	7,576	7,136
Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol/Derbyniadau Cyfalaf/Grantiau a Chyfraniadau	0	(3,715)
Llai Darpariaeth Isafswm Refeniw / Darpariaeth Refeniw Gwirfoddol	(2,540)	(2,410)
Symudiad yn yr CFR	5,036	1,011
Yn cau 31 Mawrth 2022	42,926	32,569
Dyled Allanol		
Benthyca Allanol	36,373	22,273
Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	3,519	2,518
Cyfanswm y Dyled Allanol	39,892	24,791
Tanfenthycia / (Gorfenthycia)	3,034	7,778

Ymrwymiad Pensiwn

Yn 2021/22, ymddeolodd pedwar deg chwech o aelodau o staff. Mae cost net Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân i'r gyllideb refeniw yn parhau i dyfu, ac mae'r rhwymedigaeth mewn perthynas ag ymrwymadau pensiwn yn y dyfodol wedi cynyddu o ganlyniad i addasiadau a wnaed gan yr Actiwariaid i'w rhagdybiaethau. Ar 31 Mawrth 2022, roedd y rhwymedigaeth, a aseswyd ar sail rhagdybiaethau actiwaraidd, yn £517.787 miliwn ar gyfer Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân, ac yn £21.828 miliwn ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

O dan Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19 (Buddion Cyflogeion), mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddarparu manylion yr asedau a rhwymedigaethau'r dyfodol ar gyfer pensiynau sy'n daladwy i gyflogeion, yn gyn-gyflogeion ac yn gyflogeion presennol, fel ei gilydd. Amlinellir hyn yn fanylach yn y datgeliadau i'r cyfrifon, o dan nodyn 30.

Cyfrifyddu o ran y Cyfrifon Wrth Gefn

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae'r Datganiad o Gyfrifon yn dangos y Cronfeydd Wrth Gefn sy'n cael eu dwyn ymlaen i 2022/23. Mae hyn yn gyson â thriniaeth gyfrifyddu'r blynyddoedd blaenorol, ac mae'r arfer o gynnal a defnyddio Cronfeydd Wrth Gefn yn ffurfio conglfaen i sefydlogrwydd ariannol corfforaethol a'r gwaith o gynllunio gwasanaethau gweithredol yn y byrdymor a'r tymor canolig.

Costau Cyllid Cyfalaf

Roedd y tâl y codwyd amdano ar gyfrifon refeniw'r Gwasanaeth, er mwyn adlewyrchu cost yr asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd wrth ddarparu gwasanaethau, yn £4.062 miliwn. Mae hon yn

gost dybiannol ar gyfer dibrisiant ac amorteiddiad, ac addasir y balans ar ddiwedd y flwyddyn er mwyn peidio ag effeithio ar y cyfraniadau sy'n ofynnol i ariannu'r Gwasanaeth. Mae'r gost wirioneddol i'r Gwasanaeth o ran ariannu cyfalaf yn £715 mil ar gyfer llog benthyca a les cyllid, yn £2.410 miliwn ar gyfer Darpariaeth Isafswm Refeniw, ac yn £3.047 miliwn ar gyfer cyfraniad refeniw.

Effaith yr Hinsawdd Economaidd Gyfredol

Adlewyrchwyd goblygiadau ariannol yr hinsawdd economaidd bresennol yn y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig wedi'i diweddarau a gyflwynwyd i'r Awdurdod Tân ym mis Medi 2021. Yn ymarferol, mae gan yr Awdurdod y pŵer i ofyn am yr adnoddau y mae arno eu hangen i ariannu ei wasanaethau ni waeth beth fo setliadau'r Awdurdodau Lleol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod yn cydnabod bod ganddo gyfrifoldeb i sicrhau nad yw'n gwaethygu'r heriau ariannol a wynebier gan Awdurdodau Lleol, ac felly mae'n adolygu ei gyllideb mewn modd systematig i ddod o hyd i gyfleoedd i greu arbedion a gostyngiadau yn y gyllideb, er enghraifft, trwy ad-drefnu'r gyllideb, adolygu rhagdybiaethau'r gyllideb, darpariaethau ar gyfer swyddi gwag, dull cyllidebu ym maes staffio, ac arferion rheoli'r trysorlys.

Parhawyd i liniaru effaith ariannol pandemig COVID-19 ar yr Awdurdod yn ystod 2021-22 trwy gynllun caledi Llywodraeth Cymru. Mae'r cynllun cymorth wedi dod i ben erbyn hyn, a bydd yn ofynnol i'r Awdurdod ariannu unrhyw gostau pellach sy'n gysylltiedig â'r pandemig. Er nad oedd costau COVID-19 yn 2021-22 yn sylweddol i'r Awdurdod, gallai dileu'r cymorth achosi pwysau pe bai COVID-19 yn ailgodi.

Mae'r pandemig, ynghyd â Brexit a'r rhyfel yn Wcráin, yn effeithio ar gadwyni cyflenwi, ac mae oedi yn dod yn amlwg mewn rhai meysydd o'r busnes. Er enghraifft, mae yna amseroedd paratoi o hyd at ddeunaw mis ar gyfer peiriannau rheng flaen, ac mae yna adroddiadau am oedi wrth gyflenwi cyfarpar gweithredol.

Mae chwyddiant wedi codi'n aruthrol i dros 9%, wedi'i wthio i fyny gan brisiau ynni a nwyddau, a disgwylir iddo godi i tua 10% eleni ac i'r economi arafu. Mae Banc Lloegr wedi codi cyfraddau llog o'r lefelau hanesyddol isel, a'i ddisgwyliad yw y bydd chwyddiant yn disgyn y flwyddyn nesaf ac yn agosáu at y targed o 2% mewn oddeutu dwy flynedd. Yn y cyfamser, mae'r Awdurdod, ynghyd â'r holl sefydliadau sector cyhoeddus a phreifat eraill, yn wynebu ansicrwydd cynyddol ynghylch setliadau cyflog a chostau cynyddol nwyddau a gwasanaethau. Mae gan yr Awdurdod brosesau monitro cyllideb cadarn ar waith sy'n cydnabod bod pwysau ar refeniw a chyfalaf, fel ei gilydd, yn debygol o ddod i'r amlwg yn ystod y misoedd a'r blynnyddoedd i ddod.

Strategaeth a Dyrannu Adnoddau

Mae ein Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (SATC) yn dwyn ynghyd mewn un lle, yr holl ffactorau hysbys sy'n effeithio ar sefyllfa ariannol a chynaliadwyedd ariannol sefydliad yn y tymor canolig. Mae'r MTFS yn cydbwysu goblygiadau ariannol amcanion a pholisïau yn unol â chyfyngiadau o ran adnoddau, ac yn darparu'r sail ar gyfer gwneud penderfyniadau.

Mae'r Cyllidebau Refeniw a'r Rhaglen Gyfalaf yn barod i gynorthwyo â'r gwaith o gyflawni strategaethau a chynlluniau'r Awdurdod:

Mae ein Cynllun Corfforaethol yn nodi ein gweledigaeth ar gyfer y dyfodol, a'r modd y cyflawnir y weledigaeth honno trwy ein Nodau Strategol a'n Hamcanion Gwella a Llesiant.

Mae ein Hasesiad Perfformiad Blynyddol yn rhoi gwybod i'n staff, ein cymunedau a'n rhanddeiliaid pa ganlyniadau a buddion a gyflawnwyd o gymharu ag Amcanion Gwella y flwyddyn flaenorol. Mae hefyd yn nodi sut yr ydym wedi cyfrannu at y nodau Llesiant a bennir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae'r Cynllun Cynaliadwyedd a'r Amgylchedd yn nodi'r prif egwyddorion, cynigion a chmau gweithredu gofynnol i leihau effeithiau gweithgareddau a gweithrediadau'r Gwasanaeth ar yr amgylchedd.

Mae'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn cyfleu ymrwymiad parhaus yr Awdurdod a'r Prif Swyddog Tân i hyrwyddo cyfleoedd cyfartal ar draws holl swyddogaethau, polisïau, arferion a gweithdrefnau Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, ac yn nodi sut y bydd y Gwasanaeth yn ceisio cyflawni'r ymrwymiad hwn.

Mae Cynlluniau'r Awdurdod ar gael ar ei wefan.

Rydym wedi parhau i gynnal lefel o wasanaeth sydd wedi sicrhau bod cymunedau Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau'n lleoedd diogel i fyw a gweithio ynddynt ac i ymweld â nhw. Mae ein sefyllfa ariannol gyffredinol wedi cael ei chynnal ar lefel ddarvoudus gyda chynnydd bach yn lefel y balansau cyffredinol ar ddiwedd y flwyddyn. Mae mwyafrif ein cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi at ddibenion penodol, p'un a yw hynny ar gyfer mynd i'r afael â rhwymedigaethau 'nawr neu yn y dyfodol, e.e. y gronfa wrth gefn Cyflogaeth a Phensiynau, neu ar gyfer cyllido cynlluniau cyfalaf penodol. Mae'r Awdurdod wedi gallu ychwanegu at y balansau hyn ar ddiwedd y flwyddyn i ddarparu adnoddau ychwanegol tuag at weithgareddau adfer, lliniaru risg, a phwysau deddfwriaethol a rheoliadol yn y dyfodol.

Gwybodaeth Ychwanegol

Mae gwybodaeth ychwanegol am y cyfrifon hyn ar gael gan Swyddog A151 yr Awdurdod a'r Pennaeth Cyllid. Mae gan aelodau o'r cyhoedd sydd â diddordeb hefyd hawl statudol i archwilio'r cyfrifon cyn i'r archwiliad gael ei gwblhau; hysbysebiri argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ar wefan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Cydnabyddiaethau

Yn olaf, hoffwn ddiolch i'r holl staff Cyllid yn y Gyfarwyddiaeth Adnoddau, ynghyd â'u cyd-weithwyr ledled yr Awdurdod, sydd wedi cyfrannu at y gwaith o baratoi'r datganiadau hyn. Hoffwn hefyd ddiolch i'r Prif Swyddog Tân a'r Tîm Arwain am eu cymorth a'u cydweithrediad trwy gydol y broses.

C Moore

Chris Moore FCCA - Swyddog A151

Datganiad o Gyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r Awdurdod

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod wneud y canlynol:

- gwneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol mewn modd priodol, a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, y swyddog hwnnw yw'r Prif Swyddog Cyllid.
- rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau, a diogelu ei asedau.
- cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

CYMERADWYAETH Y PWYLLGOR PERFFORMIAD, ARCHWILIO A CHRAFFU

Cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon ar ôl yr archwiliad.

Llofnod: _____ K Broome _____

Is Gadeirydd Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu

Dyddiad: _____ 25/07/2022 _____

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid

Y Prif Swyddog Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod, gan gynnwys Cyfrifon y Gronfa Bensiwn, a hynny'n unol â'r arferion priodol a nodir yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ("y Cod").

Wrth baratoi'r Datganiad o Gyfrifon hwn, mae'r Prif Swyddog Cyllid wedi:

- dewis polisïau cyfrifyddu addas a'u cymhwyso'n gyson;
- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon rhesymol a doeth;
- cydymffurfio â Chod yr Awdurdod Lleol.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid hefyd wedi:

- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a chyfredol;
- cymryd camau rhesymol i atal a datgelu twyll ac achosion eraill o afreoleidd-dra.

TYSTYSGRIF Y PRIF SWYDDOG CYLLID

Rwy'n ardystio bod y cyfrifon yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2022, ynghyd â'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw.

Llofnod: _____ C Moore _____ Prif Swyddog Cyllid

Dyddiedig: _____ 25/07/2022 _____

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau o Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol:

- Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru;
- Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru;

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cynnwys y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid, y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad Symudiadau Mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Llif Arian a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu arwyddocaol.

Mae Cyfrifon Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn cynnwys Datganiad Cyfrif y Gronfa a'r Asedau Net a nodiadau cysylltiedig.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021/22

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar 31 Mawrth 2022 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021/22.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Cyrff y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau ymhellach o dan y safonau hynny yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio datganiadau ariannol fy adroddiad. Rwyf yn annibynnol ar Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi ei chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed gennyf, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân

Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau y swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol heblaw'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, oni nodir fel arall yn glir yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o sicrwydd ynghylch hynny.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn berthnasol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi ei chamddatgan yn berthnasol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol amlwg, mae'n ofynnol imi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf, ar sail y gwaith a wnaed gennyf, yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi ei chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol imi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd yn hyn o beth.

Adroddiad ynghylch gofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021/22;
- Mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi ei baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y byddaf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i: na chafodd cofnodion cyfrifyddu digonol eu cadw, neu na chafwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad gan ganghennau nad ymwelodd fy nhîm â nhw;

- nad oes cofnodion cyfrifyddu digonol wedi eu cadw, neu na dderbyniwyd ffurflenni cyfrifyddu digonol ar gyfer fy archwiliad oddi wrth y canghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â nhw;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu

- nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â'r datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiad o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n briodol, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwiliwr sy'n cynnwys fy marn. Sicrwydd rhesymol yw lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) yn canfod camddatganiad perthnasol bob amser pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi trwy dwyll neu wall a chânt eu hystyried yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau yw afreoleidd-dra, ac mae'n cynnwys twyll. Rwyf yn cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau a amlinellir uchod er mwyn canfod camddatganiadau perthnasol mewn cysylltiad ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr, pennaeth archwilio mewnol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru mewn cysylltiad â:
 - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o beidio â chydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig;
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried gan weithredu fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion twyll posibl. Yn rhan o'r drafodaeth hon, nodais botensial ar gyfer twyll drwy bostio cyfnodolion anarferol;
- Cael dealltwriaeth o'r fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r

rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau ar gyfer ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol er mwyn asesu cydymffurfedd â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ynghylch cyfreithiad a honiadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrth-wneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion mewn cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau a wneir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o duedd bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodiadau arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i fusnes arferol.
- Rwyf hefyd wedi cyfleu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau o dwyll posibl i bob aelod o'r tîm archwilio, gan barhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, a natur, amseru a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir yn effeithio ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol <https://www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities>. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilydd.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Tystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon dealltwriaeth Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

AM Harkin

Ann-Marie Harkin
Dros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
28 Gorffennaf 2022

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Dadansoddiad o Wariant a Chyllid (DWC)

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn dangos y modd y mae gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio a'i ariannu o adnoddau (cyfraniadau gan awdurdodau cyfansoddol, grantiau'r llywodraeth, incwm arall, ac ati) gan yr Awdurdod o'i gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan yr Awdurdod yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Caiff yr incwm a gwariant y gwneir cyfrif amdanynt o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol eu cyflwyno'n fanylach yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn nodyn i'r datganiadau ariannol, ac nid yn brif ddatganiad. Fodd bynnag, mae wedi cael ei osod gyda'r prif ddatganiadau i gynorthwyo dealltwriaeth y darllenwyr.

2020/21			2021/22		
Gwariant Net sy'n Daladwy i Falans y Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y Sail Gyllido a'r Sail Gyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000	Gwariant Net sy'n Daladwy i Falans y Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y Sail Gyllido a'r Sail Gyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000
45,006	8,569	53,575	46,027	9,424	55,451
(45,645)	7,047	(38,598)	(45,617)	5,109	(40,508)
(639)	15,616	14,977	410	14,533	14,943
			(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau		
Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol wedi'u clustnodi £000	Cyfanswm Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol wedi'u clustnodi £000	Cyfanswm Balans y Gronfa Gyffredinol £000
(1,131)	(7,529)	(8,660)	(1,333)	(7,966)	(9,299)
(639)	0	(639)	410	0	410
437	(437)	0	(413)	413	0
(1,333)	(7,966)	(9,299)	(1,336)	(7,553)	(8,889)
			Balans Terfynol		

Datganiadau Ariannol Craidd

Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2020/21				2021/22		
Gwariant £000	Incwm £000	Net £000		Gwariant £000	Incwm £000	Net £000
59,026	(5,451)	53,575	Darparu Gwasanaethau Tân	61,175	(5,724)	55,451
59,026	(5,451)	53,575	Costau'r Gwasanaethau	61,175	(5,724)	55,451
		(52)	Incwm a Gwariant Gweithredol Eraill			(40)
		12,239	Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi (Nodyn 10)			11,859
		(50,785)	Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (Nodyn 11)			(52,327)
		14,977	(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau			14,943
		(10,294)	(Gwarged) neu ddiffyg o ailbrisio Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar (Nodyn 18a)			(5,060)
		30,935	Ailfesur rhwymediaeth/(ased) y buddion ddiffiniedig net (Nodyn 18c)			(32,153)
		20,641	(Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr Arall			(37,213)
		35,618	Cyfanswm yr (Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr			(22,270)

Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn

Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn 2021/22	Balans y Gronfa Gyffredinol	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	Cronfeydd Wrth Gefn Annefyddiadwy	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod Tân
Balans ar 31 Mawrth 2021	(1,333)	(7,966)	0	(9,299)	511,720	502,421
Symudiadau:						
(Gwarged) / Diffyg o ran darparu gwasanaethau	14,943	0	0	14,943	0	14,943
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	0	0	0	(37,213)	(37,213)
Cyfanswm yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	14,943	0	0	14,943	(37,213)	(22,270)
Addasiadau cyfrifyddu a chyllido (Nodyn 8)	(14,533)	0	0	(14,533)	14,533	0
(Cynnydd) / Gostyngiad net Cyn trosglwyddo	410	0	0	410	(22,680)	(22,270)
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd Wrth Gefn (Nodyn 9)	(413)	413	0	0	0	0
(Cynnydd) / Gostyngiad yn 2021/22	(3)	413	0	410	(22,680)	(22,270)
Balans ar 31 Mawrth 2022	(1,336)	(7,553)	0	(8,889)	489,040	480,151

Datganiad o symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn 2020/21	Balans y Gronfa Gyffredinol	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	Cronfeydd Wrth Gefn Annefyddiadwy	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod Tân
Balans ar 31 Mawrth 2020	(1,131)	(7,529)	0	(8,660)	475,463	466,803
Symudiadau:						
(Gwarged) / Diffyg o ran darparu gwasanaethau	14,977	0	0	14,977	0	14,977
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	0	0	0	20,641	20,641
Cyfanswm yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	14,977	0	0	14,977	20,641	35,618
Addasiadau cyfrifyddu a chyllido (Nodyn 8)	(15,616)	0	0	(15,616)	15,616	0
(Cynnydd) / Gostyngiad net cyn trosglwyddo	(639)	0	0	(639)	36,257	35,618
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd Wrth Gefn (Nodyn 9)	437	(437)	0	0	0	0
(Cynnydd) / Gostyngiad yn 2020/21	(202)	(437)	0	(639)	36,257	35,618
Balans ar 31 Mawrth 2021	(1,333)	(7,966)	0	(9,299)	511,720	502,421

Mantolen

31 Mawrth 2021 £000	Mantolen	Nodyn	31 Mawrth 2022 £000
72,427	Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	12	82,563
3,121	Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu	12	882
450	Asedau Anniriaethol	13	425
36	Dyledwyr Hirdymor	15	31
76,034	Asedau Hirdymor		83,901
911	Rhestri eiddo		772
3,890	Dyledwyr Byrdymor	15	4,190
678	Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod	16	2,737
5,479	Asedau Cyfredol		7,699
(261)	Benthyciadau Byrdymor	14	(234)
(6,270)	Credydwyr Byrdymor	17	(6,548)
(410)	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	25	(243)
(420)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw	25	(473)
(407)	Rhwymedigaethau Byrdymor Eraill	28	(423)
(7,768)	Rhwymedigaethau Cyfredol		(7,921)
(18,274)	Benthyca tymor hir	14	(22,120)
(2,518)	Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	28	(2,095)
(555,374)	Rhwymedigaethau sy'n berthnasol i gynlluniau pensiwn â buddion wedi'u diffinio	30	(539,615)
(576,166)	Rhwymedigaethau Hirdymor		(563,830)
(502,421)	Rhwymedigaethau Net		(480,151)
(9,299)	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	9	(8,889)
511,720	Cronfeydd Wrth Gefn Andefnyddiadwy	18	489,040
502,421	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn		480,151

Datganiad Llif Arian

2020/21 £000		2021/22 £000
14,977	(Gwarged) neu ddiffyg net o ran darparu gwasanaethau	14,943
(24,857)	ddasiad i'r gwarged neu'r diffyg o ran darparu (gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn arian parod	(20,668)
325	Addasiad ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu'r diffyg net o ran darparu gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu	668
(9,555)	Llif arian parod net (i mewn i)/allan o weithgareddau gweithredu	(5,057)
8,023	Llif arian parod net (i mewn i)/allan o weithgareddau buddsoddi	7,011
1,692	Llif arian parod net (i mewn i)/allan o weithgareddau ariannu	(4,013)
160	(Cynnydd) neu ostyngiad net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	(2,059)
838	Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r cyfnod adrodd	678
678	Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod adrodd	2,737

Darperir dadansoddiad manwl o'r Llif Arian Parod yn Nodiadau 19 i 21.

Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol Craidd

Nodyn 1 – Polisïau Cyfrifyddu

1. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn crynhoi trafodiadau yr Awdurdod ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22, ynghyd â'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'n ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o Gyfrifon blyneddol o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, a hynny'n unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Mae'r arferion hyn o dan Adran 21 o Ddeddf 2003, yn cynnwys yn bennaf y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021/22, a gefnogir gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAAR) a chanllawiau statudol a gyhoeddir o dan adran 12 o Ddeddf 2003.

Mae'r confensiwn cyfrifyddu a fabwysiadwyd yn y Datganiad o Gyfrifon yn gostau hanesyddol, yn bennaf, sydd wedi'u haddasu trwy ailbrizio categorïau penodol o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

2. Croniadau Incwm a Gwariant

Gwneir cyfrif o'r gweithgarwch yn y flwyddyn y mae'n digwydd, nid dim ond pan wneir taliadau arian parod neu pan ddaw taliadau o'r fath i law. Yn benodol:

- Cydnabyddir y refeniw o werthu nwyddau pan fydd yr Awdurdod yn trosglwyddo'r risgiau sylweddol a'r buddion perchnogaeth i'r prynwr, a'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth, sy'n gysylltiedig â'r trafodiad, yn llifo i'r Awdurdod.
- Cydnabyddir y refeniw o ddarparu gwasanaethau pan fydd yr Awdurdod yn gallu mesur, mewn modd dibynadwy, ganran y trafodiad sydd wedi'i chwblhau, a'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth, sy'n gysylltiedig â'r trafodiad, yn llifo i'r Awdurdod.
- Cofnodir cyflenwadau yn wariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwlch rhwng y dyddiad y daw cyflenwadau i law a phan gânt eu defnyddio, fe'u cofnodir yn rhestri eiddo ar y Fantolen.
- Cofnodir treuliau mewn perthynas â gwasanaethau a gafwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan gyflogaion) yn wariant, a hynny pan geir y gwasanaethau yn hytrach na phan gaiff y taliadau eu gwneud.
- Gwneir cyfrif o'r llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ac sy'n daladwy ar fenthyciadau fel incwm a gwariant, yn eu tro, a hynny ar sail y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol, yn hytrach na'r llifoedd arian a osodir neu a bennir gan y contract.
- Lle bo incwm a gwariant wedi cael eu cydnabod, ond lle nad oes arian parod wedi dod i law neu wedi cael ei dalu, cofnodir dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol yn y Fantolen. Lle nad yw'r ddyled wedi cael ei thalu, gwneir cofnod o falans y dyledwyr, a chodir tâl ar refeniw ar gyfer yr incwm na fydd, o bosibl, yn cael ei gasglu.

3. Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod

Cynrychiolir arian parod gan arian mewn llaw ac adnau gyda sefydliadau ariannol sy'n ad-daladwy heb gosb yn dilyn rhybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn fuddsoddiadau hylifol iawn sy'n aeddfedu cyn pen tri mis neu lai o'r dyddiad caffael, ac sy'n hawdd eu trawsnewid yn symiau hysbys o arian parod heb unrhyw risg sylweddol y bydd eu gwerth yn newid.

Yn y Datganiad Llif Arian, dangosir arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ôl tynnu gorddrafftiau'r banc sydd i'w had-dalu yn ôl y galw, ac maent yn ffurfio rhan annatod o broses rheoli arian parod yr Awdurdod.

4. Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau o ran Polisiâu Cyfrifyddu, Amcangyfrifon a Chyfeiliornadau

Gall addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid yn y polisiâu cyfrifyddu neu i gywiro cyfeiliornad perthnasol. Gwneir cyfrif am newidiadau o ran amcangyfrifon cyfrifyddu yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd sydd i ddod yr effeithir arnynt gan y newid, ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Ni wneir newidiadau i'r polisiâu cyfrifyddu oni bai fod hynny'n ofynnol gan arferion cyfrifyddu priodol, neu fod y newid yn rhoi gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodiadau, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan fydd newid yn cael ei wneud, caiff ei gymhwyso'n ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol, fel pe bai'r polisi newydd wedi cael ei gymhwyso erioed.

Caiff cyfeiliornadau perthnasol a ganfuwyd yn ffigurau cyfnodau blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

5. Taliadau a godir ar Refeniw ar gyfer Asedau Anghyfredol

Caiff gwasanaethau eu debydu gyda'r symiau canlynol er mwyn cofnodi cost cynnal asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiant a briodolir i'r asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion oherwydd diffygiant ac ailbrisio yn achos asedau a ddefnyddiwyd gan y Gwasanaeth, a lle nad oes unrhyw enillion cronnus yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn y gellir dileu'r costau yn eu herbyn
- amorteiddiad yn achos asedau anniriaethol a briodolir i'r Gwasanaeth.

Nid yw'n ofynnol i'r Awdurdod godi ardoll i ariannu dibrisiant, ailbrisio a cholledion oherwydd diffygiant, nac amorteiddiad. Fodd bynnag, mae'n ofynnol iddo wneud cyfraniad blynyddol o'r gronfa referniw at sicrhau lleihad yn ei ofynion benthyca cyffredinol, sy'n hafal i swm a gyfrifir ar sail ddarbodus, ac a bennir gan yr Awdurdod, yn unol â chanllawiau statudol. Felly, disodlir dibrisiant, ailbrisio, colledion oherwydd diffygiant ac amorteiddiad gan y cyfraniad ym Malans y Gronfa Gyffredinol, a hynny trwy drafodiad addasu gyda Chyfrif Addasu'r Cyfalaf yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

6. Buddion Cyflogeion

Buddion sy'n Daladwy yn ystod Cyflogaeth

Buddion cyflogeion byrdymor yw'r rheiny a fydd yn cael eu talu yn eu cyfanrwydd cyn pen 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Mae'r rhain yn cynnwys buddion tebyg i gyflogau, gwyliau blynyddol â thâl, absenoldeb salwch â thâl, bonysau, a buddion nad ydynt yn ariannol (e.e. ceir) ar gyfer cyflogeion cyfredol, ac fe'u cydnabyddir yn draul ar gyfer gwasanaethau yn y flwyddyn pan fydd y cyflogeion yn rhoi gwasanaeth i'r Awdurdod. Gwneir cronriad ar gyfer cost gwyliau y mae gan gyflogeion yr hawl iddynt (neu unrhyw fath o absenoldeb, e.e. amser i ffwrdd yn gyfnewid) ond nas cymerwyd cyn diwedd y flwyddyn, ac y gall y cyflogeion eu dwyn ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y cronriad ar y cyfraddau cyflogau a thâl sy'n berthnasol yn y flwyddyn gyfrifyddu ganlynol, sef y

cyfnod pan fydd y cyflogai yn manteisio ar y budd. Codir tâl am y cronriad ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau, ond yna caiff ei dynnu'n ôl allan trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn i'r Cyfrif Absenoldebau Cronnus, fel bod tâl am unrhyw wyliau sy'n ddyledus yn cael ei godi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol y bydd yr absenoldeb oherwydd gwyliau yn digwydd.

Buddion Terfynu

Buddion terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol, neu benderfyniad gan swyddog i ymddiswyddo yn wirfoddol yn gyfnewid am y buddion hynny. Codir tâl amdanynt ar sail cronriadau i'r segment gwasanaeth priodol, neu, lle bo hynny'n berthnasol, i segment gwasanaeth corfforaethol, a hynny naill ai pan na fydd yr Awdurdod yn gallu tynnu'r cynnig o'r buddion yn ôl mwyach, neu pan fydd yr Awdurdod yn cydnabod costau ar gyfer ailstrwythuro, pa un bynnag fydd yn digwydd gyntaf. Pan fydd buddion terfynu yn cynnwys gwella pensiynau, mae darpariaeth statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi tâl ar Falans y Gronfa Gyffredinol, sef y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'r pensiynwr yn y flwyddyn, ac nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, mae dyraniadau i mewn ac allan o'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn ofynnol er mwyn cael gwared ar y debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer y buddion terfynu sy'n ymwneud â gwella'r pensiwn, a'u disodli â debydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn ac i'r pensiynwyr, ynghyd ag unrhyw symiau tebyg sy'n daladwy ond nad ydynt wedi cael eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddion Ôl-gyflogaeth

Mae cyflogeion yr Awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Dyfed, Cyngor Sir Caerfyrddin;
- Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Dyfed, Cyngor Sir Caerfyrddin.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddion wedi'u diffinio i'r aelodau (cyfandaliadau a phensiynau wrth ymddeol), a enillwyd gan y cyflogeion wrth iddynt weithio i'r Awdurdod. Fodd bynnag, ariennir y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol trwy berchnogaeth o asedau, ond nid ariennir Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân.

Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL)

Gwneir cyfrif o'r CPLIL fel cynllun â buddion wedi'u diffinio:

- Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Dyfed, a briodolir i'r Awdurdod, wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau – h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y cyflogeion, a hynny'n seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, cyfraddau trosiant cyflogeion, ac ati, ynghyd ag amcanestyniadau o enillion ar gyfer cyflogeion cyfredol.
- Caiff rhwymedigaethau eu gostwng i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio o 2.8% (yn seiliedig ar y gyfradd ddychwelyd ddangosol ar fondiau corfforaethol o ansawdd uchel).
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Dyfed, a briodolir i'r Awdurdod, wedi'u cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:

- gwarannau a ddyfynnwyd – pris cynnig cyfredol
- gwarannau nas dyfynnwyd – amcangyfrif proffesiynol
- gwarannau unedol – pris cynnig cyfredol
- eiddo – gwerth marchnadol

Dadansoddir y newid yn rhwymedigaeth net y pensiwn yn ôl y cydrannau canlynol:

- Costau gwasanaethau, yn cynnwys:
 - Cost y gwasanaethau cyfredol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni – a neilltuwyd yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau yr oedd y cyflogeion yn gweithio iddynt.
 - Cost gwasanaethau yn y gorffennol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i ddiwygio neu gwtogi ar gynllun, y mae ei effaith yn berthnasol i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol – wedi'u debydu i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
 - Y llog net ar rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net, h.y. cost y llog net ar gyfer yr Awdurdod – y newid i rhwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod, sy'n codi o ganlyniad i dreigl amser, ac y codir tâl amdano yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – caiff hwn ei gyfrifo trwy gymhwyso'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir i fesur ymrwymiad y buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at rhwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod – gan roi ystyriaeth i unrhyw newidiadau yn rhwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i dalu cyfraniadau a buddion.
- Ailfesuriadau, yn cynnwys:
 - Yr elw o asedau cynllunio – heb gynnwys y symiau sy'n gynnwysedig yn y llog net ar rhwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net – y codir tâl amdano ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
 - Enillion a cholledion actiwaraid – newidiadau yn rhwymedigaethau net y pensiynau sy'n codi oherwydd nad yw'r digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaed yn ystod y gwerthusiad actiwaraid diwethaf, neu oherwydd bod yr actiwarïaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau – y codir tâl amdanynt ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
 - Cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Dyfed – arian parod a dalwyd ar ffurf cyfraniadau cyflogwr i'r gronfa bensiwn wrth setlo rhwymedigaethau; na roddir cyfrif amdanynt ar ffurf treuliau.

Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân

Gwneir cyfrif am Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân fel cynllun â buddion wedi'u diffinio nas ariennir; nid oes gan y cynllun unrhyw asedau nac unrhyw incwm o fuddsoddiadau:

- Mae'r rhwymedigaethau ar gyfer y Gronfa wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau – h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y cyflogeion, a hynny'n seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, cyfraddau trosiant cyflogeion, ac ati, ac amcanestyniadau o enillion ar gyfer cyflogeion cyfredol.
- Caiff rhwymedigaethau eu gostwng i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio o 2.65% (yn seiliedig ar arenillion bondiau'r Llywodraeth, o'r hyd priodol, plws swm ychwanegol).

Dadansoddir y newid yn rhwymedigaeth net y pensiwn yn ôl y cydrannau canlynol:

- Costau gwasanaethau, yn cynnwys:
 - Cost y gwasanaethau cyfredol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni – a neilltuwyd yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau yr oedd y cyflogaeth yn gweithio iddynt.
 - Cost gwasanaethau yn y gorffennol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i ddiwygio neu gwtogi ar gynllun, y mae ei effaith yn berthnasol i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol – wedi'u debydu i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
 - Y llog net ar rwymedigaeth y buddion diffiniedig net, h.y. cost y llog net ar gyfer yr Awdurdod – y newid i rwymedigaeth y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod, sy'n codi o ganlyniad i dreigl amser, ac y codir tâl amdano yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – caiff hwn ei gyfrifo trwy gymhwysu'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir i fesur ymrwymiad y buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at rwymedigaeth y buddion diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod – gan roi ystyriaeth i unrhyw newidiadau yn rhwymedigaeth y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i dalu cyfraniadau a buddion.
- Ailfesuriadau, yn cynnwys:
 - Enillion a cholledion actiwaraid – newidiadau yn rhwymedigaethau net y pensiynau sy'n codi oherwydd nad yw'r digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaed yn ystod y gwerthusiad actiwaraid diwethaf, neu oherwydd bod yr actiwariaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau – y codir tâl amdanynt ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
 - Cyfraniadau a dalwyd i'r Gronfa – arian parod a dalwyd ar ffurf cyfraniadau cyflogwr i'r gronfa pensiwn wrth setlo rhwymedigaethau; na roddir cyfrif amdanynt ar ffurf treuliau.

O ran buddion ymddeoliad, mae darpariaeth statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi tâl ar Falans y Gronfa Gyffredinol, sef y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa pensiwn neu yn uniongyrchol i'r pensiwnwr yn y flwyddyn, ac nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, golyga hyn fod yna drosglwyddiadau i'r Gronfa Pensiwn Wrth Gefn, ac allan ohoni, sy'n dileu'r debyddau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddion ymddeoliad, ac yn eu disodli â debyddau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa pensiwn ac i'r pensiwnwyr, ynghyd ag unrhyw symiau tebyg sy'n daladwy ond nad ydynt wedi cael eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Felly, mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn yn mesur yr effaith fuddiol ar y Gronfa Gyffredinol o ran y gofyniad i roi cyfrif am y buddion ymddeoliad, a hynny ar sail llifoedd arian yn hytrach nag wrth i'r cyflogaeth ennill y buddion.

Buddion yn ôl Disgresiwn

Mae gan yr Awdurdod hefyd bwerau cyfyngedig i ddyfarnu buddion ymddeoliad yn ôl disgresiwn yn achos ymddeoliadau cynnar. Bydd unrhyw rwymedigaethau yr amcangyfrifir y byddant yn codi o ganlyniad i ddyfarniad i unrhyw aelod o staff yn cronni yn y flwyddyn y gwneir y penderfyniad i ddyfarnu'r wobr honno, a gwneir cyfrif amdanynt gan ddefnyddio'r un polisiâu ag sy'n berthnasol i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a Chynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân.

7. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, yn rhai ffafriol ac anffafriol, fel ei gilydd, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad y rhoddir awdurdod i'r Datganiad o Gyfrifon gael ei gyhoeddi. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- y rheiny sy'n darparu tystiolaeth o amodau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – addasir y Datganiad o Gyfrifon i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath.
- y rheiny sy'n amlygu amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – nid addasir y Datganiad o Gyfrifon i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith sylweddol, datgelir natur y digwyddiadau yn y nodiadau, ynghyd â'u heffaith ariannol amcangyfrifedig.

Nid adlewyrchir yn y Datganiad o Gyfrifon ddigwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad y rhoddir awdurdod i'w gyhoeddi.

8. Offerynnau Ariannol

Rhwymedigaethau Ariannol

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol, a chânt eu mesur ar werth teg i gychwyn, a'u cario ar eu cost amorteiddiedig. Mae costau blynyddol a godir ar y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n daladwy, yn seiliedig ar swm cario ymlaen y rhwymedigaeth, wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd llog effeithiol yw'r gyfradd sy'n disgowntio, yn union, daliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn, a hynny i'r swm a gydnabuwyd yn wreiddiol.

Yn achos y mwyafrif o fenthyciadau sydd gan yr Awdurdod, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm ad-daladwy sy'n disgwyl sylw (plws llog cronedig); a'r llog y codir tâl amdano yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy ar gyfer y flwyddyn, yn ôl cytundeb y benthyciad.

Asedau Ariannol

Dosberthir asedau ariannol ar sail dull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian.

Mae yna dri phrif ddosbarth o asedau ariannol, sy'n cael eu mesur yn ôl:

- cost wedi'i hamorteiddio
- gwerth teg trwy elw neu golled, a
- gwerth teg trwy incwm cynhwysfawr arall.

Mae model busnes yr awdurdod yn cynnal buddsoddiadau er mwyn casglu llifoedd arian dan gcontract. Felly, caiff asedau ariannol eu dosbarthu fel cost wedi'i hamorteiddio.

Rhwymedigaethau Ariannol wedi'u Mesur ar Gost Amorteiddiedig

Pan ddaw'r awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol, cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig ar y Fantolen, a chânt eu mesur ar werth teg i ddechrau. Yn dilyn hyn, cânt eu mesur ar eu gwerth amorteiddiedig. Mae credydau

blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n dderbyniadwy, yn seiliedig ar swm cario ymlaen yr ased, wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Yn achos mwyafswm yr asedau ariannol a ddelir gan yr Awdurdod, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm derbyniadwy sydd heb ei gasglu (plws llog cronedig), ac mai'r llog sydd wedi'i gredydu yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n dderbyniadwy ar gyfer y flwyddyn yng nghytundeb y benthyciad.

Bydd unrhyw enillion neu golledion sy'n codi o ganlyniad i ddatgydnabod ased yn cael eu credydu neu eu debydu i linell yr Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Model Colli Credyd Disgwyliedig

Mae'r awdurdod wedi mabwysiadu ymagwedd syml tuag at amhariad, ac mae'n mesur colledion Dyledwyr a Benthyciadau Masnach i Drydydd Partïon ar swm sy'n hafal i golled oes gyfan ddisgwyliedig, a hynny gan ddefnyddio darpariaeth sy'n seiliedig ar gyfuniad o oed y ddyled a chyfraddau casglu hanesyddol. Mae'r dull hwn yn sicrhau cydnabyddiaeth gynnar o amhariad asedau ariannol.

9. Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth

Pa un a chânt eu talu trwy gyfrif, trwy randaliadau neu ar ffurf ôl-ddyledion, cydnabyddir bod grantiau a chyfraniadau'r llywodraeth a thrydydd partïon yn ddyledus i'r Awdurdod pan fydd yna sicrwydd rhesymol o'r canlynol:

- y bydd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm wrth y taliadau, ac
- y bydd y grantiau neu'r cyfraniadau yn dod i law.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir yn ddyledus i'r Awdurdod eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes y bydd yr amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi cael eu bodloni. Mae'r amodau yn nodi bod yn rhaid i'r derbynnydd fanteisio ar y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol, sydd wedi'u hymgorffori yn yr ased ar ffurf grant neu gyfraniad, a hynny yn unol â'r hyn a bennir; neu bydd yn rhaid dychwelyd y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol yn ôl i'r trosglwyddwr.

Mae arian a flaendalwyd ar ffurf grantiau a chyfraniadau, a lle na fodlonwyd yr amodau, yn cael eu cario fel credydwyr yn y Fantolen. Pan gaiff yr amodau eu bodloni, bydd y grant neu'r cyfraniad yn cael ei gredydu i'r llinell berthnasol o wasanaeth (grantiau a chyfraniadau refeniw a briodolir) neu i'r Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol (grantiau refeniw heb eu clustnodi a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle bo grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu tynnu'n ôl allan o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Lle bo'r grant eto i gael ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i Gronfa Wrth Gefn y Grantiau Cyfalaf nas Defnyddiwyd. Lle bo'r grant wedi cael ei ddefnyddio, caiff ei bostio i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf. Caiff symiau yng nghronfa wrth gefn y Grantiau Cyfalaf nas Defnyddiwyd eu trosglwyddo i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf ar ôl iddynt gael eu defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

10. Asedau Anniriaethol

Caiff gwariant ar asedau anariannol nad oes iddynt sylwedd ffisegol, ond sy'n cael eu rheoli gan yr Awdurdod o ganlyniad i ddigwyddiadau yn y gorffennol (e.e. trwyddedau meddalwedd), ei gyfalafu

pan ddisgwylir y bydd y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol yn llifo o'r ased anniriaethol i'r Awdurdod.

Caiff asedau a gynhyrchir yn fewnol eu cyfalafu lle gellir dangos bod y prosiect yn ymarferol dechnegol ac y bwriedir iddo gael ei gwblhau (lle bo adnoddau digonol ar gael), a bydd yr Awdurdod yn gallu cynhyrchu manteision economaidd neu gyflawni potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol trwy feddu ar y gallu i werthu neu ddefnyddio'r ased. Caiff gwariant ei gyfalafu lle gellir ei fesur mewn modd dibynadwy fel gwariant wedi'i briodoli i'r ased, ac mae'n gyfyngedig i'r hyn a ysgwyddir yn ystod y cyfnod datblygu (ni ellir cyfalafu gwariant ymchwil).

Caiff asedau anniriaethol eu mesur ar gost yn y lle cyntaf. Ni fydd symiau yn cael eu hailbrisio ond lle gellir pennu gwerth teg asedau'r Awdurdod trwy gyfeiriad at farchnad weithredol. Yn ymarferol, nid yw'r un ased anniriaethol a ddelir gan yr Awdurdod yn bodloni'r maen prawf hwn, ac felly cânt eu cario ar gost amorteiddiedig. Caiff gwerth dibrisiadwy ased anniriaethol ei amorteiddio dros gyfnod ei oes ddefnyddiol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny dros gyfnod o 3 i 15 mlynedd.

11. Rhestri Eiddo a Chontractau Hirdymor

Caiff rhestri eiddo eu cynnwys yn y Fantolen ar yr isaf o'r gost a'r gwerth dichonadwy net. Defnyddir y fformiwla 'Cyntaf i Mewn, Cyntaf Allan' i ddyrannu cost y rhestri eiddo.

Gwneir cyfrif am gontractau hirdymor ar sail codi tâl ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau am werth y gwaith a'r gwasanaethau a geir o dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol.

12. Gweithrediadau ar y Cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniadau lle mae gan y partïon sydd â rheolaeth ar y cyd ar y trefniant hawliau i'r asedau ac ymrwymïadau i'r rhwymedigaethau sy'n gysylltiedig â'r trefniant. Mae'r gweithgareddau y mae'r awdurdod yn ymgymryd â nhw ar y cyd â chydweithredwyr eraill yn cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r cydweithredwyr hynny. O ran ei ddiddordeb mewn gweithrediad ar y cyd, mae'r Awdurdod, fel cydweithredwr, yn cydnabod y canlynol:

- ei asedau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw asedau a ddelir ar y cyd
- ei rwymedigaethau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw rwymedigaethau yr eir iddynt ar y cyd
- ei refeniw o werthu ei gyfran o'r allbwn a gyfyd o'r gweithrediad ar y cyd
- ei gyfran o'r refeniw o werthu'r allbwn gan y gweithrediad ar y cyd
- ei gostau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw gostau yr eir iddynt ar y cyd

13. Lesoedd

Caiff lesioedd eu dosbarthu yn lesioedd cyllid lle mae telerau'r les yn trosglwyddo, mewn modd sylweddol, bob risg a gwobr sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth o'r eiddo, y peiriannau neu'r cyfarpar oddi wrth y lesydd i'r lesddeiliad. Caiff pob les arall ei dosbarthu yn les weithredol.

Lle bo les yn cynnwys tir ac adeiladau, fel ei gilydd, bydd y tir a'r adeiladau yn cael eu hystyried yn elfennau ar wahân ar gyfer dosbarthu.

O dan y polisi hwn, a lle mae cyflawni'r trefniant yn ddibynnol ar ddefnyddio asedau penodol, gwneir cyfrif o drefniadau nad oes iddynt statws les gyfreithiol ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl.

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad

Lesoedd Cyllid

Cydnabyddir yr eiddo, y peiriannau a'r cyfarpar a ddelir o dan lesoedd cyllid ar y Fantolen ar ddechrau'r les, a mesurir ei gwerth teg ar adeg ei sefydlu (neu werth cyfredol y taliadau les lleiaf, os yw'n is). Mae'r ased a gydnabyddir yn cael ei pharu â rhwymedigaeth i'r ymrwymiad i dalu'r lesydd. Mae costau uniongyrchol cychwynnol yr Awdurdod yn cael eu hychwanegu at swm cario ymlaen yr ased. Cymhwysir y premiymau a dalwyd wrth ymuno â'r les er mwyn nodi rhwymedigaeth y les. Codir tâl am renti digwyddiadol fel treuliau yn ystod y cyfnodau y cânt eu hysgwyo. Dosrennir taliadau les rhwng y canlynol:

- tâl am gaffael y budd yn yr eiddo, y peiriannau neu'r cyfarpar – fe'i cymhwysir i nodi rhwymedigaeth y les, a
- thâl cyllid (wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Gwneir cyfrif o'r eiddo, y peiriannau a'r cyfarpar a gydnabyddir o dan lesoedd cyllid gan ddefnyddio'r polisïau a ddefnyddir yn gyffredinol ar gyfer asedau o'r fath, a hynny yn amodol ar ddibrisiad y codir tâl amdano dros gyfnod y les, os yw hynny'n fyrrach na'r amcangyfrif o ran oes ddefnyddiol yr ased (lle nad yw perchnogaeth o'r ased yn trosglwyddo i'r Awdurdod ar ddiwedd cyfnod y les).

Lesoedd Gweithredol

Codir tâl am renti a dalwyd o dan lesoedd gweithredol ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny fel traul o'r gwasanaethau sy'n elwa ar ddefnyddio'r eiddo, y peiriannau neu'r cyfarpar sydd ar les. Codir tâl ar sail llinell syth dros gyfnod y les, hyd yn oed os nad yw hynny'n cydweddu â phatrwm y taliadau (e.e. ceir cyfnod sy'n rhydd o rent ar ddechrau'r les).

Yr Awdurdod yn Lesydd

Lesoedd Cyllid

Bydd asedau a waredir o dan lesoedd cyllid yn cael eu dileu o'r Fantolen, a bydd swm yn cael ei gydnabod yn y Fantolen yn ddyledwr derbyniadwy sy'n adlewyrchu'r buddsoddiad net yn y les fel y'i diffinnir gan y safon cyfrifyddu briodol.

Bydd elfen gyfalaf unrhyw daliad rent sy'n ddyledus o dan les cyllid yn cael ei nodi yn y cyfrifon yn dderbyniad cyfalaf. Bydd atebolrwydd y dyledwr a'r atebolrwydd cyfatebol yn cael eu lleihau yn unol â'r swm hwnnw. Bydd yr elfen gyllid yn cael ei hystyried yn incwm refeniw.

14. Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Mae asedau sydd â sylwedd ffisegol ac a ddelir i'w defnyddio wrth gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, neu i ddibenion gweinyddol, lle disgwylir iddynt gael eu defnyddio fwy nag unwaith yn ystod y flwyddyn ariannol, yn cael eu dosbarthu fel eiddo, peiriannau a chyfarpar.

Cydnabod

Caiff y gwariant ar gaffael, creu neu wella eiddo, peiriannau a chyfarpar ei gyfalafu ar sail cronïadau, a hynny ar yr amod ei bod yn debygol y bydd y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol, sy'n gysylltiedig â'r eitem, yn llifo i'r Awdurdod ac y gellir mesur cost yr eitem mewn modd dibynadwy. Codir tâl am wariant sy'n cynnal potensial ased i gyflawni'r manteision economaidd a'r potensial o ran y gwasanaeth yn y dyfodol (e.e. gwaith atgyweirio a

chynnal a chadw), ond nad yw'n ychwanegu at y potensial hwnnw, fel traul pan fydd yn cael ei ysgwyddo.

Caiff Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar eu cyfalafu o dan yr amodau canlynol:

- maent yn cael eu dal i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau
- mae'n debygol y bydd buddion economaidd yn llifo i'r Awdurdod yn y dyfodol, neu y bydd gwasanaethau posibl yn cael eu darparu i'r Awdurdod
- disgwylir iddynt gael eu defnyddio am fwy nag un flwyddyn ariannol
- gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy
- mae cost yr ased unigol yn £10,000, o leiaf
- mae cost ar y cyd adnewyddu asedau cyfarpar diogelu personol yn llwyr yn £40,000, o leiaf
- mae'r eitemau yn ffurfio grŵp o asedau sy'n cyd-fynd â'r amodau canlynol:
 - mae ganddynt gost unigol o £500, o leiaf, ac mae eu cost ar y cyd yn £40,000, o leiaf
 - mae'r asedau'n rhyngddibynol yn weithredol
 - cawsant eu prynu ar yr un dyddiad, fwy neu lai
 - disgwylir iddynt gael eu gwaredu ar yr un dyddiad
 - maent o dan reolaeth un rheolwr
- mae'r eitemau yn ffurfio rhan o'r costau cyfarparu a gosod cychwynnol ar gyfer adeilad newydd neu waith adnewyddu ar orsaf neu swyddfeydd, ni waeth beth yw eu costau unigol neu ar y cyd. Pan fo ased mawr, er enghraifft adeilad, yn cynnwys nifer o gydrannau sydd ag oesau asedau gwahanol iawn, e.e. peiriannau a chyfarpar, yna caiff y cydrannau hyn eu trin fel asedau ar wahân, a'u dibrisio dros eu hoesau economaidd defnyddiol eu hunain.
- mae'r eitemau yn ffurfio rhan o'r costau cyfarparu a gosod cychwynnol ar gyfer peiriant neu gerbyd, ni waeth beth yw eu costau unigol neu ar y cyd.

Mesuriad

Caiff asedau eu mesur ar gost yn y lle cyntaf, sy'n cynnwys:

- y pris prynu,
- unrhyw gostau y gellir eu priodoli i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol i'w alluogi i weithredu yn y modd y bwriadwyd iddo wneud gan y rheolwyr.

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthyca yr eir iddynt tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Ystyrir bod cost yr asedau a gaffaelwyd, ac eithrio trwy bryniant, yn werth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llifoedd arian parod yr Awdurdod). Yn yr achos olaf, lle caiff ased ei gaffael trwy gyfnewid, cost y caffaeliad fydd swm cario ymlaen yr ased a roddir gan yr Awdurdod.

Caiff asedau rhoddedig eu mesur ar werth teg yn y lle cyntaf. Caiff y gwahaniaeth rhwng y gwerth teg ac unrhyw ystyriaeth a dalwyd ei gredydu i linell Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai fod y rhodd wedi cael ei rhoi dan amodau. Hyd nes y bodlonir yr amodau, cedwir yr enillion yn y Cyfrif Asedau Rhoddedig. Lle bo enillion yn cael eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu tynnu'n ôl allan o Falans y Gronfa Gyffredinol i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Yna, caiff yr asedau eu cario yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- Seilwaith – cost hanesyddol ddibrisiedig
- Asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- Swyddfeydd yr Awdurdod – gwerth cyfredol, wedi'i bennu fel y swm a delid am yr ased yn ei ddefnydd cyfredol (gwerth defnydd presennol)

- Asedau gwarged – mae'r sylfaen gyfredol o ran mesur gwerth yn werth teg, a amcangyfrifwyd ar ei uchaf ac ar sail y defnydd gorau o safbwynt cyfranogwr yn y farchnad
- Pob ased arall – gwerth cyfredol, wedi'i bennu fel y swm a delid am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol)

Lle nad oes yna dystiolaeth o'r gwerth cyfredol sy'n seiliedig ar y farchnad, a hynny oherwydd natur arbenigol yr ased, defnyddir cost amnewid ddibrisiedig i amcangyfrif y gwerth cyfredol.

Lle bo gan asedau nad ydynt yn eiddo fywydau defnyddiol byr neu werthoedd isel (neu'r ddau), defnyddir cost hanesyddol ddibrisiedig fel sail i gynrychioli'r gwerth cyfredol.

Caiff asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar eu gwerth cyfredol eu hailbrisio mewn modd digonol yn rheolaidd, a hynny o leiaf bob pum mlynedd, er mwyn sicrhau nad yw eu swm cario ymlaen yn sylweddol wahanol i'w gwerth cyfredol ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r cynnydd mewn prisiau yn cael ei baru â chredydau i'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, er mwyn cydnabod enillion heb eu gwireddu.

Lle nodir gostyngiad mewn gwerth, gwneir cyfrif amdano ar sail y canlynol:

- lle y mae yna falans o enillion ailbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig).
- lle nad oes yna falans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, neu lle bo'r balans yn annigonol, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r llinell gwasanaeth berthnasol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisio a gydnabuwyd er 1 Ebrill 2007 yn unig, sef dyddiad gweithredu'r gronfa yn ffurfiol. Mae'r enillion a oedd yn codi cyn y dyddiad hwnnw wedi cael eu hymgorffori yng Nghyfrif Addasu'r Cyfalaf.

Amhariad

Ar ddiwedd pob blwyddyn, caiff asedau eu hasesu i ganfod a oes yna arwyddion y gallent fod yn amhareddig. Lle bo arwyddion yn bodoli, a lle amcangyfrifir nad yw unrhyw wahaniaethau posibl yn rhai sylweddol, bydd swm adferadwy'r ased yn cael ei amcangyfrif, ac os bydd hynny'n llai na swm cario ymlaen yr ased, bydd colled oherwydd amhariad yn cael ei nodi am y diffyg.

Lle nodir colledion oherwydd amhariad, gwneir cyfrif amdanynt ar sail y canlynol:

- lle y mae yna falans o enillion ailbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig).
- lle nad oes yna falans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, neu lle bo'r balans yn annigonol, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r llinell gwasanaeth berthnasol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle caiff colled oherwydd amhariad ei wrthdroi wedi hynny, caiff y gwrthdroad ei gredydu i'r llinell gwasanaeth berthnasol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i addasu ar gyfer y dibrisiant a fyddai wedi cael ei godi pe na fyddai'r golled wedi cael ei chydnabod.

Dibrisiant

Darperir dibrisiant ar yr holl asedau eiddo, peiriannau a chyfarpar, a hynny trwy'r dyraniad systematig sy'n ymwneud â'u symiau dibrisiadwy dros eu hoesau defnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau nad oes ganddynt oes derfynol ddefnyddiol (h.y. tir rhydd-ddaliadol ac asedau cymunedol penodol), ynghyd ag asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio hyd yn hyn (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant fel a ganlyn:

- anheddau ac adeiladau eraill – dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo, fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr
- cerbydau, peiriannau, dodrefn a chyfarpar – dyraniad llinell syth fel y cynghorir gan swyddog â'r cymhwyster priodol
- seilwaith – dyraniad llinell syth (5-40 mlynedd)

Lle bo gan eitem o asedau eiddo, peiriannau a chyfarpar gydrannau mawr y mae eu costau yn sylweddol o gymharu â chyfanswm cost yr eitem, bydd y cydrannau hynny'n cael eu dibrisio ar wahân.

Caiff enillion ailbrizio hefyd eu dibrisio, a hynny gyda swm sy'n hafal i'r gwahaniaeth rhwng dibrisiant y gwerth cyfredol a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi cael ei godi ar sail trosglwyddo eu costau hanesyddol yn flynyddol o'r Gronfa Ailbrizio Wrth Gefn i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a Ddelir i'w Gwerthu

Pan fydd yn debygol y bydd swm cario ymlaen yr ased yn cael ei adennill yn bennaf trwy drafodiad gwerthu, yn hytrach na thrwy ei ddefnydd parhaus, bydd yr ased yn cael ei ailddosbarthu fel ased a ddelir i'w werthu. Caiff yr ased ei ailbrizio yn union cyn cael ei ailddosbarthu, ac yna'i gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu. Lle bo yna ostyngiad dilynol i'r gwerth teg llai costau gwerthu, caiff y golled ei phostio i linell y Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau y caiff enillion mewn gwerth teg eu cydnabod. Ni chodir dibrisiant ar asedau a ddelir i'w gwerthu.

Os nad yw asedau bellach yn bodloni'r meini prawf ar gyfer cael eu dosbarthu'n asedau a ddelir i'w gwerthu, cânt eu hailddosbarthu'n ôl yn asedau anghyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu'n rhai a ddelir i'w gwerthu, wedi'i addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiad a fyddai wedi cael ei gydnabod pe na fyddent wedi cael eu dosbarthu'n asedau a ddelir i'w gwerthu, a'u swm adferadwy ar y dyddiad y gwnaed y penderfyniad i beidio â'u gwerthu.

Ni fydd asedau a waredir, neu a adewir i fynd yn segur, yn cael eu hailddosbarthu yn asedau a ddelir i'w gwerthu.

Pan fydd ased yn cael ei waredu neu ei ddatgomiynu, bydd swm cario ymlaen yr ased yn y Fantolen (p'un a yw'n ased eiddo, peiriannau neu gyfarpar a ddelir i'w werthu) yn cael ei ddileu o'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny'n rhan o'r enillion neu'r colledion o'i waredu. Caiff derbyniadau o warediadau (os o gwbl) eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hefyd yn rhan o'r enillion neu'r colledion sy'n deillio o waredu (e.e. yn unol â gwerth cario ymlaen yr ased ar adeg ei waredu). Bydd unrhyw enillion ailbrizio a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrizio Wrth Gefn yn cael eu trosglwyddo i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf.

Bydd y symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediadau yn cael eu categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf. Mae balans y derbyniadau yn parhau yng Nghronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf ac ni ellir ei ddefnyddio wedyn ac eithrio ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd, neu gellir ei neilltuo i leihau angen sylfaenol yr Awdurdod i fenthycu (y gofyniad ariannu cyfalaf). Caiff derbyniadau eu neilltuo i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Ni ellir trin derbyniadau o dan £10,000, na derbyniadau amrywiol nad ydynt yn gysylltiedig â gwaredu asedau, fel eitemau cyfalaf, a rhaid eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

15. Darpariaethau, Rhwymedigaethau Digwyddiadol ac Asedau Digwyddiadol

Darpariaethau

Yn dilyn digwyddiad, gwneir darpariaethau sy'n rhoi ymrwymiad cyfreithiol neu adeiladol ar yr Awdurdod, a bydd hwnnw, yn ôl pob tebyg, yn gofyn am setliad trwy drosglwyddo manteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth, a gellir rhoi amcangyfrif dibynadwy o swm yr ymrwymiad.

Codir tâl am ddarpariaethau ar y llinell gwasanaeth briodol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny ar ffurf traul pan fydd gan yr Awdurdod ymrwymiad, a chânt eu mesur ar yr amcangyfrif gorau, ar ddyddiad y fantolen, o'r gwariant gofynnol i setlo'r ymrwymiad, gan roi ystyriaeth i risgiau ac ansicrwyddau perthnasol.

Pan wneir y taliadau yn y pen draw, codir tâl amdanynt ar y ddarpariaeth sy'n cael ei chario yn y Fantolen. Adolygir setliadau amcangyfrifedig ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol; lle y daw bellach yn llai na thebygol y bydd trosglwyddo manteision economaidd yn ofynnol (neu lle caiff setliad is na'r disgwyl ei wneud), caiff y ddarpariaeth ei gwrthdroi a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Lle disgwylir y bydd rhan o'r taliad, neu'r taliad cyfan, sy'n ofynnol i setlo darpariaeth yn cael ei adfer oddi wrth barti arall (e.e. trwy hawliad yswiriant), cydnabyddir bod hyn yn incwm ar gyfer y gwasanaeth perthnasol dim ond os ydyw fwy neu lai'n sicr y bydd ad-daliad yn cael ei wneud os bydd yr Awdurdod yn setlo'r ymrwymiad.

Rhwymedigaethau Digwyddiadol

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn codi yn sgil digwyddiad sy'n rhoi ymrwymiad posibl ar yr Awdurdod, a bydd ei bodolaeth ddim ond yn cael ei chadarnhau yn sgil digwyddiadau ansicr yn y dyfodol, neu beidio, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod. Mae rhwymedigaethau digwyddiadol hefyd yn codi mewn amgylchiadau lle byddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall, ond nid yw naill ai'n debygol y bydd all-lif o adnoddau yn ofynnol, neu ni all swm yr ymrwymiad gael ei fesur mewn modd dibynadwy.

Ni chydabyddir rhwymedigaethau digwyddiadol yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon.

Asedau Digwyddiadol

Mae ased digwyddiadol yn codi yn sgil digwyddiad sy'n rhoi ased posibl i'r Awdurdod, y bydd ei fodolaeth ddim ond yn cael ei gadarnhau yn sgil digwyddiadau ansicr yn y dyfodol, neu beidio, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod.

Ni chydabyddir asedau digwyddiadol yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon pan fo'n debygol y bydd yna fewnlif o fanteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth.

16. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Awdurdod yn neilltuo symiau penodol fel Cronfeydd Wrth Gefn i ddibenion polisi yn y dyfodol neu er mwyn mynd i'r afael â threuliau annisgwyl. Caiff Cronfeydd Wrth Gefn eu creu trwy drosglwyddo symiau allan o Falans y Gronfa Gyffredinol. Caiff y cronfeydd hyn eu hegluro yn y nodiadau perthnasol i'r Fantolen.

Cedwir Cronfeydd Wrth Gefn penodol i reoli'r prosesau cyfrifyddu ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol, trethiant lleol, ymddeoliad a buddion cyflogaion, ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau y gall yr Awdurdod eu defnyddio.

17. Treth ar Werth (TAW)

Caiff y TAW sy'n daladwy ei chynnwys fel traul dim ond i'r graddau nad yw'n adferadwy gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CTHEM). Caiff y TAW sy'n dderbyniadwy ei heithrio o'r incwm.

Nodyn 2 – Safonau Cyfrifyddu a Gyhoeddwyd, ond Nas Mabwysiadwyd

Lle bo Safon newydd wedi cael ei chyhoeddi ond heb gael ei mabwysiadu hyd yma gan y Cod, mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu gwybodaeth sy'n ymwneud ag effaith y newid cyfrifyddol. Mae'r newidiadau a gyflwynir i God 2022/23 yn cynnwys:

- Gwelliannau Blyneddol i Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) 2018-2020. Mae rhaglen wella IFRS yn nodi pedair safon sydd wedi newid:
 - IFRS 1 (Mabwysiadu am y tro cyntaf) – diwygiad sy'n ymwneud â gweithrediadau tramor is-gwmnïau caffaeledig sy'n trosglwyddo i IFRS
 - IAS 37 (Contractau beichus) – sy'n egluro bwriad y safon
 - IFRS 16 (Prydlesoedd) – diwygiad sy'n dileu enghraifft gamarweiniol na chyfeirir ati yn neunydd y Cod
 - IAS 41 (Amaeth) – un o nifer fach o safonau IFRS y disgwylir iddynt fod yn berthnasol i awdurdodau lleol mewn amgylchiadau cyfyngedig yn unig.
- Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar: Elw cyn y Defnydd Arfaethedig (Diwygiadau i IAS 16).

Ni ragwelir y bydd y diwygiadau uchod yn effeithio'n sylweddol ar yr wybodaeth a ddarperir yn natganiadau ariannol yr Awdurdod.

Nodyn 3 – Dyfarniadau Beirniadol o ran Cymhwyso Polisiâu Cyfrifyddu

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifyddu a nodir yn Nodyn 1, bu'n rhaid i'r Awdurdod wneud dyfarniadau penodol am drafodiadau cymhleth neu'r rheiny a oedd yn cynnwys ansicrwydd ynghylch digwyddiadau yn y dyfodol. Mae'r dyfarniadau beirniadol a wnaed yn y Datganiad o Gyfrifon fel a ganlyn:

- Mae yna gryn ansicrwydd ynghylch lefel y cyllid ar gyfer llywodraeth leol yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi pennu nad yw'r ansicrwydd hwn yn ddigon eto i awgrymu bod asedau'r Awdurdod, o bosibl, yn ddiffygiol o ganlyniad i'r angen i leihau lefelau'r gwasanaethau a ddarperir.
- Caiff asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar eu gwerth cyfredol eu hailbrisio yn ddigon rheolaidd, fel sy'n ofynnol o dan bolisi cyfrifyddu'r Awdurdod ar gyfer 'Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar', a hynny o leiaf bob pum mlynedd, er mwyn sicrhau nad yw eu swm cario ymlaen yn sylweddol wahanol i'w gwerth cyfredol ar ddiwedd y flwyddyn. Cynhaliwyd ailbrisio pum mlynedd o'r holl asedau eiddo ar 1 Ebrill 2020. Ers y dyddiad hwn bu cynnydd sylweddol yn nata adeiladu y Gwasanaeth Gwybodaeth am Gostau Adeiladu (BCIS), felly, ar 31 Mawrth 2022 cafodd ymarfer bwrdd gwaith i ailbrisio eiddo gweithredol gan ddefnyddio mesur y Gost Adnewyddu Ddibrisiedig (DRC) ei gynnal gan Briswyr Cyngor Sir Caerfyrddin. Cytunwyd na fyddai'r Priswyr yn cynnal unrhyw archwiliadau safle mewn perthynas â'r ymarfer hwn.

Nodyn 4 – Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch y Dyfodol a Ffynonellau Mawr Eraill o Ansicrwydd o ran Amcangyfrifon

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cynnwys ffigurau amcangyfrifedig sy'n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan yr Awdurdod ynghylch y dyfodol, neu sydd, fel arall, yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon trwy ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol, a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu balansau yn gwbl sicr, gallai'r gwir ganlyniadau fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon.

Mae'r eitemau ym Mantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2022, y mae iddynt risg sylweddol o gael eu haddasu'n berthnasol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod, fel a ganlyn:

- Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar – caiff asedau anghyfredol eu dibrisio dros oesau defnyddiol sy'n ddibynnol ar ragdybiaethau ynghylch lefel yr atgyweiriadau a'r gwaith cynnal a chadw a fydd yn codi mewn perthynas ag asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd sydd ohoni yn golygu nad oes sicrwydd y bydd yr Awdurdod yn gallu cynnal ei wariant cyfredol ar atgyweiriadau a gwaith chynnal a chadw, gan fwrw amheuaeth ar yr oesau defnyddiol a bennir ar gyfer asedau. Os bydd oes ddefnyddiol yr ased yn lleihau, bydd dibrisiant yn cynyddu a swm cario ymlaen yr ased yn gostwng.
- Rhwymedigaethau pensiynau – mae amcangyfrif o'r rhwymedigaeth net ar gyfer talu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy'n gysylltiedig â'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, y gyfradd y rhagwelir y bydd cyflogau yn cynyddu, newidiadau o ran oedran ymddeol, cyfraddau marwolaethau, ac, ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, y tâl disgwylidig ar asedau'r gronfa pensiwn. Cyflogir Actiwariaid Ymgynghorol i roi cyngor arbenigol i'r Awdurdod ar y rhagdybiaethau i'w rhoi ar waith. Cyfeiriwch at Nodyn 30 ar gyfer dadansoddiad o sensitifrwydd rhwymedigaeth pensiwn.

Nodyn 5 – Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Cafodd y Datganiad o Gyfrifon ei awdurdodi i'w gyhoeddi gan y Prif Swyddog Cyllid ar y dyddiad a nodir ar dudalen 13. Nid yw digwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol na'r nodiadau. Lle roedd digwyddiadau a ddigwyddodd cyn y dyddiad hwn yn rhoi gwybodaeth am y sefyllfa ar 31 Mawrth 2022, mae'r ffigurau yn y datganiadau ariannol a'r nodiadau wedi cael eu haddasu ym mhob ffordd berthnasol i adlewyrchu effaith yr wybodaeth hon.

Ni chafwyd yr un digwyddiad perthnasol ar ôl dyddiad y Fantolen.

Nodyn 6 – Nodyn i'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid

2021/22				
	Addasiadau Statudol i Gyfalaf Net £000	Addasiadau Statudol i Bensiynau Net £000	Gwahaniaethau Eraill £000	Cyfanswm yr Addasiadau £000
Darparu Gwasanaethau Tân	4,243	5,241	(60)	9,424
Cost Net Gwasanaethau	4,243	5,241	(60)	9,424
Incwm a Gwariant Arall	(6,044)	11,153	0	5,109
Gwahaniaeth rhwng y Tâl Statudol a'r Gwarged neu'r Diffyg yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(1,801)	16,394	(60)	14,533

2020/21				
	Addasiadau Statudol i Gyfalaf Net £000	Addasiadau Statudol i Bensiynau Net £000	Gwahaniaethau Eraill £000	Cyfanswm yr Addasiadau £000
Darparu Gwasanaethau Tân	5,449	3,134	(14)	8,569
Cost Net Gwasanaethau	5,449	3,134	(14)	8,569
Incwm a Gwariant Arall	(4,462)	11,509	0	7,047
Gwahaniaeth rhwng y Tâl Statudol a'r Gwarged neu'r Diffyg yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	987	14,643	(14)	15,616

Addasiadau Statudol i Gyfalaf Net – mae'r golofn hon yn ychwanegu dibrisiant ac amhariad ac enillion a cholledion ailbrisio yn y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- Gwariant gweithredu arall – mae'n addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf, gyda'r incwm yn cael ei drosglwyddo wrth waredu asedau, a'r symiau'n cael eu dileu ar gyfer yr asedau hynny.
- Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi – costau statudol cyllido cyfalaf, h.y. caiff Darpariaeth Isafswm Refeniw a chyfraniadau refeniw eraill eu tynnu o incwm a gwariant arall gan na ellir codi tâl am y rhain o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.
- Trethiant ac incwm a gwariant grant amhenodol – caiff grantiau cyfalaf eu haddasu ar gyfer incwm nad yw'n daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Caiff grantiau refeniw eu haddasu o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu yr oedd yr amodau ar eu cyfer wedi'u bodloni trwy gydol y flwyddyn. Caiff y llinell Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol ei chredydu â grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu yr oedd yr amodau ar eu cyfer wedi'u bodloni yn y flwyddyn.

Addasiadau Statudol i Bensiynau Net – newid net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegu incwm a gwariant sy'n ymwneud â phensiwn, sef IAS 19 Buddion Cyflogaion:

- Ar gyfer Gwasanaethau, mae hyn yn cynrychioli dileu cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a delir gan yr Awdurdod, yn unol â'r hyn a ganiateir yn ôl statud, a'u hamnewid am gostau'r gwasanaeth cyfredol a chostau'r gwasanaeth yn y gorffennol.
- Ar gyfer incwm a gwariant cyllido a buddsoddi, codir tâl ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr am y llog net ar rwymedigaeth y buddion wedi'u diffinio.

Gwahaniaethau Eraill rhwng symiau sy'n cael eu debydu/credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r symiau sy'n daladwy/dderbyniadwy i'w cydnabod o dan statud:

- Ar gyfer incwm a gwariant cyllido a buddsoddi, mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn nodi'r addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol mewn perthynas â'r gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a disgowntiau.
- Mae'r tâl a godir o dan Drethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol yn cynrychioli'r gwahaniaeth rhwng yr hyn y gellir codi tâl amdano o dan reoliadau statudol ac y rhagwelid y byddai'n dod i law ar ddechrau'r flwyddyn, a'r incwm a gydnabyddir o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn y Cod. Mae hwn yn wahaniaeth amseru, gan y bydd unrhyw wahaniaeth yn cael ei ddwyn ymlaen mewn Gwargedion neu Ddiffygion yn y Gronfa Gasglu yn y dyfodol.

Nodyn 7 – Incwm a Gwariant wedi'u Dadansoddi yn ôl Natur

2020/21 £000		2021/22 £000
	Gwariant	
45,332	Costau Cyflogeion	48,083
11,728	Costau Gweithredu Eraill	11,730
8,027	Gwasanaethau Cymorth	8,268
5,449	Dibrisiant, Amorteiddiad, Amhariad ac Ailbrisio	4,243
745	Llog a Dalwyd	716
(52)	Enill ar waredu Asedau	(40)
71,229	Cyfanswm y Gwariant	73,000
	Incwm	
(867)	Ffioedd, Taliadau ac Incwm Arall y Gwasanaeth	(1,481)
(14)	Llog ac Incwm Buddsoddi	(6)
(50,550)	Ardollau gan Awdurdodau Unedol	(51,779)
(4,821)	Grantiau'r Llywodraeth, Cyfraniadau a Rhoddion	(4,791)
(56,252)	Cyfanswm yr Incwm	(58,057)
14,977	(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau	14,943

Refeniw o Gontractau â Derbynwyr Gwasanaethau

Mae'r Awdurdod wedi cynnal adolygiad o'i ffrydiau incwm sy'n bodloni'r gofynion ar gyfer IFRS 15 Contractau Refeniw. Oherwydd y gwerth ar 31 Mawrth 2022, ystyriwyd ei fod yn amherthnasol ei gynnwys yn y cyfrifon, ac mae Nodyn 7 yn darparu digon o wybodaeth.

Nodyn 8 – Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan Reoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn y flwyddyn, yn unol ag arferion cyfrifyddu cywir, er mwyn sicrhau bod yr adnoddau a nodir gan ddarpariaethau statudol yn rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i dalu gwariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol. Mae'r canlynol yn amlinellu disgrifiad o'r Cronfeydd Wrth Gefn y gwneir yr addasiadau yn unol â nhw.

- Balans y Gronfa Gyffredinol – y Gronfa Gyffredinol yw'r gronfa statudol y mae'n ofynnol i holl dderbyniadau unrhyw Awdurdod gael eu talu iddi, ac allan o ba un y caiff holl rwymedigaethau'r Awdurdod eu bodloni, ac eithrio i'r graddau y gallai rheolau statudol ddarparu'n wahanol. Gall y rheolau hyn hefyd nodi'r flwyddyn ariannol pan ddylai rhwymedigaethau a thaliadau effeithio ar Falans y Gronfa Gyffredinol, ac ni fydd hyn o reidrwydd yn unol ag arferion cyfrifyddu cywir. Felly, mae Balans y Gronfa Gyffredinol yn crynhoi'r adnoddau y mae'r Awdurdod wedi ei rymuso'n statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiad cyfalaf (neu ar y diffyg yn yr adnoddau y mae'n ofynnol i'r Awdurdod eu hadfer) ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.
- Mae Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf yn dal yr enillion o waredu tir ac asedau anghyfredol eraill, sydd wedi'u hatal trwy statud rhag cael eu defnyddio, ac eithrio i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i gael eu gosod o'r neilltu i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa wrth gefn yn dangos yr adnoddau sydd eto i gael eu defnyddio i'r dibenion hyn ar ddiwedd y flwyddyn.

2020/21				Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan Reoliadau	2021/22			
Y Gronfa Gyffredinol a Chronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi £000s	Derbyniadau Cyfalaf £000s	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy £000s	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy £000s		Y Gronfa Gyffredinol a Chronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi £000s	Derbyniad au Cyfalaf £000s	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy £000s	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy £000s
(3,506)	0	(3,506)	3,506	Dibrisiant	(3,994)	0	(3,994)	3,994
(160)	0	(160)	160	Amhariad ac Anwellhaol	(277)	0	(277)	277
(1,704)	0	(1,704)	1,704	Enillion / (Colledion) o ganlyniad i ailbrisio Eiddo	105	0	105	(105)
(79)	0	(79)	79	Amorteiddiad Anniriaethol	(78)	0	(78)	78
52	(90)	(38)	38	Gwaredu asedau anghyfreddol	40	(120)	(80)	80
2,167	0	2,167	(2,167)	Gwariant Cyfalaf a Ariennir gan Gronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	3,047	0	3,047	(3,047)
235	0	235	(235)	Gwariant Cyfalaf a Ariennir gan Grantiau	548	0	548	(548)
0	90	90	(90)	Gwariant Cyfalaf a Ariennir gan Dderbyniadau	0	120	120	(120)
2,008	0	2,008	(2,008)	Ariannu Cyfalaf Darpariaeth Isafswm Refeniw	2,410	0	2,410	(2,410)
(987)	0	(987)	987		1,801	0	1,801	(1,801)
(31,497)	0	(31,497)	31,497	Gwrthdroi buddion ymddeol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(34,622)	0	(34,622)	34,622
16,854	0	16,854	(16,854)	Cyfraniadau Pensiwn y Cyflogwr a thaliadau i Bensiynwyr	18,228	0	18,228	(18,228)
(14,643)	0	(14,643)	14,643		(16,394)	0	(16,394)	16,394
14	0	14	(14)	Symudiadau yn y Croniad Absenoldeb Cronedig	60	0	60	(60)
(15,616)	0	(15,616)	15,616	Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail gyllido o dan reoliadau	(14,533)	0	(14,533)	14,533

Nodyn 9 – Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy

	Balans ar 1 Ebrill 2020	Trosglwyddiadau i Mewn 2020/21	Trosglwyddiadau Allan 2020/21	Dyraniad i'r Cyfalaf	Balans ar 31 Mawrth 2021	Trosglwyddiadau i Mewn 2021/22	Trosglwyddiadau Allan 2021/22	Dyraniad i'r Cyfalaf	Balans ar 31 Mawrth 2022
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Balans y Gronfa Gyffredinol	(1,131)	(202)	0	0	(1,333)	(3)	0	0	(1,336)
Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi:									
Cronfa Buddsoddi i Arbed	(277)	0	0	0	(277)	0	0	0	(277)
Darpariaeth Isafswm Refeniw	(648)	0	0	648	0	0	0	0	0
Y Gronfa Gyfalaf	(1,400)	(1,649)	0	1,409	(1,640)	(2,338)	0	2,885	(1,093)
Digwyddiadau Mawr	(400)	0	0	0	(400)	0	0	0	(400)
Codi Arian ac Incwm Amrywiol wedi'i Glustnodi	(260)	(84)	64	0	(280)	(157)	61	0	(376)
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Cydraddoli Ardollau	(1,000)	0	0	0	(1,000)	0	0	0	(1,000)
Meddalwedd a Chyfathrebu	(1,044)	0	0	110	(934)	(110)	0	26	(1,018)
Rheoli Risgiau	(500)	0	0	0	(500)	(90)	0	0	(590)
Rheoli Newid – Cyflogeion a Phensiynau	(1,200)	0	0	0	(1,200)	0	0	0	(1,200)
Diogelwch Gweithwyr	(800)	(735)	0	0	(1,535)	0	0	136	(1,399)
Ailgyflunio Gwasanaeth	0	(200)	0	0	(200)	0	0	0	(200)
Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	(7,529)	(2,668)	64	2,167	(7,966)	(2,695)	61	3,047	(7,553)
Derbyniadau Cyfalaf	0	(90)	0	90	0	(120)	0	120	0
Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	(8,660)	(2,960)	64	2,257	(9,299)	(2,818)	61	3,167	(8,889)

Manylir ar ddiben y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy a ddelir gan yr Awdurdod yn y tabl canlynol:

Enw	Diben
Balans y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Wrth Gefn heb ei Chlustnodi a gynhelir i liniaru effaith argyfyngau a gwrthbwysu effaith digwyddiadau annisgwyl.
Cydraddoli Ardollau	I'w ddefnyddio i "liniaru" newidiadau yn yr ardoll a godir bob blwyddyn i'r Awdurdodau Unedol cyfansoddol.
Buddsoddi i Arbed	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i ddarparu adnoddau er mwyn galluogi'r Awdurdod i fuddsoddi yn y broses o drawsnewid ei wasanaethau a gwireddu gostyngiadau o ran costau/effeithlonrwydd yn y dyfodol.
Y Gronfa Gyfalaf	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i ddarparu adnoddau ychwanegol ar gyfer y rhaglen gyfalaf, gan gynnig hyblygrwydd mewn perthynas ag ariannu buddsoddiad cyfalaf.
Digwyddiadau Mawr	Cyllid wedi'i neilltuo at ddigwyddiadau untro nad ydynt yn rhan o'r gweithgarwch arferol o ran darparu gwasanaethau. Caiff ei hail-lenwi trwy'r gyllideb sylfaenol yn y blynnyddoedd i ddod er mwyn cynnal y lefel sy'n ofynnol i reoli digwyddiadau mawr.
Codi Arian ac Incwm Amrywiol wedi'i Glustnodi	Gwargedion a gynhyrchir gan gynlluniau gwahanol, e.e. defnyddio'r cynllun aberthu cyflog i lesio car a digwyddiadau codi arian i ddibenion penodol.
Meddalwedd a Chyfathrebu	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i ddarparu adnoddau i gyllido buddsoddiad seilwaith TGCh untro, yn ogystal â rhwydwaith gwasanaethau brys yn y dyfodol.
Rheoli Risgiau	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i fynd i'r afael â'r posibilrwydd y bydd yr Awdurdod yn dod i gysylltiad â hawliadau o dan ei drefniadau yswiriant; i ddarparu hyblygrwydd mewn perthynas ag ansefydlogrwydd y farchnad yswiriant; ac i ddarparu adnoddau er mwyn cymryd camau i wella sefyllfa'r Awdurdod o ran dod i gysylltiad â risg.
Darpariaeth Isafswm Refeniw	Cronfa Wrth Gefn a sefydlwyd o ganlyniad i addasiad blwyddyn flaenorol i Ddarpariaeth Isafswm Refeniw a fydd yn cael ei defnyddio i gefnogi taliadau cyllido cyfalaf.
Cyflogeion a Phensiwn	Yn cael ei chynnal i fodloni costau untro sy'n gysylltiedig â chyflogeion: e.e. yr ombwdsmon pensiynau, tribiwnlysoedd cyflogaeth, diswyddiadau.
Diogelwch Gweithwyr	Crëwyd i ateb y galw am sicrhau a gwella diogelwch Diffoddwyr Tân, gan gynnwys mewn perthynas â gofynion o ran cyfarpar a hyfforddiant.
Derbyniadau Cyfalaf	Yn cadw'r enillion a ddaw i law yn sgil gwerthu asedau, sydd ar gael i ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol.

Nodyn 10 – Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi

2020/21 £000		2021/22 £000
745	Llog sy'n daladwy a ffioedd tebyg	715
11,509	Llog net ar rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net	11,153
(4)	Symudiadau yn y Ddarpariaeth Drwgddyled	(4)
3	Drwgddyledion wedi'u Dileu *	1
(14)	Llog sy'n dderbyniadwy ac incwm tebyg	(6)
12,239	Cyfanswm	11,859

Nodyn 11 – Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol

2020/21 £000		2021/22 £000
(50,550)	Ardollau gan awdurdodau cyfansoddol	(51,779)
(235)	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau	(548)
(50,785)	Cyfanswm	(52,327)

Nodyn 12 – Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Symudiadau hyd at 31 Mawrth 2022	Tir ac Adeiladau £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Chyfarpar £000	Asedau Seilwaith £000	Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu £000	Cyfanswm Eiddo, Peirianna a Chyfarpar £000
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2021	57,530	33,330	344	3,121	94,325
Ychwanegiadau	1,231	4,309	0	1,543	7,083
Gwariant Anwellhaol	(261)	0	0	0	(261)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	(3,594)	0	0	0	(3,594)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrizio a gydnabyddir yn y gronfa ailbrizio	5,101	0	0	0	5,101
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrizio a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg wrth ddarparu gwasanaethau	105	0	0	0	105
Datgydnabod – gwaredu	(7)	(2,111)	0	0	(2,118)
Ailddosbarthu a throsglwyddo	1,738	2,044	0	(3,782)	0
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2022	61,843	37,572	344	882	100,641
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2021	(1,971)	(16,682)	(124)	0	(18,777)
Dibrisiant a ddilëir i'r Gwarged / Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(1,737)	(2,249)	(8)	0	(3,994)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	3,594	0	0	0	3,594
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y Gronfa Ailbrizio	(41)	0	0	0	(41)
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg ar ddarparu gwasanaethau	(16)	0	0	0	(16)
Datgydnabod – gwaredu	0	2,038	0	0	2,038
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2022	(171)	(16,893)	(132)	0	(17,196)
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2021	55,559	16,648	220	3,121	75,548
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2022	61,672	20,679	212	882	83,445

Symudiadau hyd at 31 Mawrth 2021	Tir ac Adeiladau £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Chyfarpar £000	Asedau Seilwaith £000	Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu £000	Cyfanswm Eiddo, Peirianna a Chyfarpar £000
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2020	54,665	28,316	344	1,489	84,814
Ychwanegiadau	289	4,649	0	3,121	8,059
Gwariant Anwellhaol	(18)	0	0	0	(18)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	(6,069)	0	0	0	(6,069)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbriso a gydnabyddir yn y gronfa ailbriso	10,372	0	0	0	10,372
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbriso a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg wrth ddarparu gwasanaethau	(1,704)	0	0	0	(1,704)
Datgydnabod – gwaredu	0	(1,124)	0	0	(1,124)
Ailddosbarthu a throsglwyddo	0	1,489	0	(1,489)	0
Symudiadau eraill o ran cost neu brisiad	(5)	0	0	0	(5)
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2021	57,530	33,330	344	3,121	94,325
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2020	(6,069)	(16,025)	(117)	0	(22,211)
Dibrisiant a ddilëir i'r Gwarged / Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(1,753)	(1,744)	(9)	0	(3,506)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	6,069	0	0	0	6,069
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y gronfa Ailbriso	(78)	0	0	0	(78)
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg ar ddarparu gwasanaethau	(142)	0	0	0	(142)
Datgydnabod – gwaredu	0	1,086	0	0	1,086
Symudiadau eraill o ran dibrisiant neu amhariad	2	1	2	0	5
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2021	(1,971)	(16,682)	(124)	0	(18,777)
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2020	48,596	12,291	227	1,489	62,603
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2021	55,559	16,648	220	3,121	75,548

Ymrwymïadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2022, roedd gan yr Awdurdod yr ymrwymiad mawr canlynol:

- £1.885 miliwn ar gyfer peiriannau rheng flaen
- £0.550 miliwn ar gyfer prosiectau adeiladu

Ailbrisiadau ac Amhariadau

Yn unol â pholisi cyfrifyddu, rhaid i asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar eu gwerth cyfredol gael eu hailbrisio yn ddigon rheolaidd, a hynny o leiaf bob pum mlynedd, er mwyn sicrhau nad yw eu swm cario ymlaen yn sylweddol wahanol i'w gwerth cyfredol ar ddiwedd y flwyddyn. Cynhaliwyd yr ailbrisiad pum mlynedd diwethaf ar 1 Ebrill 2020. Canfu asesiad o oblygiadau newidiadau yn nata'r BCIS rhwng chwarter 1 2020 a chwarter 2 2022 fod yna newid sylweddol yn yr wybodaeth am gostau adeiladu, ac effaith ganlyniadol ar asedau a brisiwyd yn y cyfrifon ar sail y Gost Adnewyddu Ddibrisiedig (DRC). Mae gwerthoedd cario ymlaen asedau DRC wedi'u diwygio yn sgil newidiadau yn nata'r BCIS, gan gymhwyso diwygiadau anarferiant perthnasol ers y prisiad diwethaf ar 1 Ebrill 2020.

Er 1 Ebrill 2022, o ran y gwerth defnydd presennol (EUV), nid oedd yna unrhyw dystiolaeth ar gael o'r farchnad yn y meysydd dan sylw i nodi bod yna newid sylweddol mewn gwerth wedi digwydd oddi ar y dyddiad prisio, sef 1 Ebrill 2020.

Ym mis Chwefror 2021 cafodd Uned 5 Heol Aur, Dafen ei gaffael, a rhoddwyd cyfrif amdani yn 2020-21 ar ffurf ased sy'n cael ei adeiladu wedi'i fesur yn ôl y gost. Cwblhawyd gwaith adnewyddu ar yr eiddo yn 2021-22, ac mae bellach yn weithredol. Mae'r Prisiwr wedi defnyddio tystiolaeth o'r farchnad i ddarparu gwerth defnydd presennol (EUV) newydd ar gyfer yr eiddo, sef £1.29 miliwn, gan ddibynnu ar fanwl gywirdeb y cynlluniau a'r mesuriadau a ddarparwyd gan y cleient ar gyfer yr eiddo hwn.

Darparwyd adroddiad amhariad ar wahân ar gyfer Gorsaf Dân Aber-craf a ddioddefodd ddifrod oherwydd stormydd ym mis Chwefror 2022, ond a oedd yn parhau i fod yn weithredol. Mae'r prisiwr wedi prisio'r safle yn unol â Chod Ymarfer Fframwaith y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol, a'r canlyniad oedd bod y golled amhariad yn £40 mil.

Cynhaliwyd yr adolygiad ailbrisiadau ac amhariadau gan aelod o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, a gyflogwyd gan Gyngor Sir Caerfyrddin.

Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar Anweithredol (Asedau Dros Ben)

Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau dros ben.

Nodyn 13 – Asedau Anniriaethol

Mae'r Awdurdod yn gwneud cyfrif am ei feddalwedd fel asedau anniriaethol, i'r graddau nad yw'r feddalwedd yn rhan annatod o system TG penodol, ac y gwneir cyfrif amdani yn rhan o'r eitem galedwedd yn eiddo, peiriannau a chyfarpar. Mae'r asedau anniriaethol yn cynnwys trwyddedau a brynwyd a meddalwedd a gynhyrchwyd yn fewnol, fel ei gilydd.

Pennir oes ddefnyddiol gyfyngedig ar gyfer pob meddalwedd, a hynny'n seiliedig ar asesiadau o'r cyfnod y disgwylir i'r feddalwedd fod o ddefnydd i'r Awdurdod. Pennir oes ddefnyddiol o 10 mlynedd ar gyfer y prif gyfresi meddalwedd a ddefnyddir gan yr Awdurdod.

Mae'r symudiad ar falansau yr asedau anniriaethol yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

2020/21 £000		2021/22 £000
Gwerth Gros ar Bapur		
786	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	822
36	Ychwanegiadau	53
0	Amhariad	0
0	Datgydnabod	0
822	Balans Terfynol ar 31 Mawrth	875
Amorteiddiad Cronedig		
(293)	Ar 1 Ebrill	(372)
(79)	Amorteiddiad	(78)
0	Amhariad	0
0	Datgydnabod	0
(372)	Balans Terfynol ar 31 Mawrth	(450)
Gwerth Net ar Bapur		
493	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	450
450	Balans terfynol ar 31 Mawrth	425

Nodyn 14 – Offerynnau Ariannol

Caiff y categorïau canlynol o Offerynnau Ariannol eu cario yn y Fantolen:

	Hirdymor 31 Mawrth 2021 £000	Hirdymor 31 Mawrth 2022 £000	Cyfredol 31 Mawrth 2021 £000	Cyfredol 31 Mawrth 2022 £000
Asedau Ariannol ar Gost Amorteiddiedig:				
Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod	0	0	678	2,737
Cyfanswm y Dyledwyr	36	31	3,890	4,190

Rhwymedigaethau Ariannol ar Gost Amorteiddiedig:

Benthyca	(18,274)	(22,120)	(196)	(153)
Llog Cronedig	0	0	(65)	(81)
Cyfanswm Benthyca	(18,274)	(22,120)	(261)	(234)
Rhwymedigaethau'r Lesoedd Cyllid	(2,518)	(2,095)	(407)	(423)
Credydwyr	0	0	(6,270)	(6,548)

	2020/21		2021/22	
Incwm, Treuliau, Enillion a Cholledion	Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig £000	Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig £000	Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig £000	Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig £000
Cost llog	745	0	715	0
Cyfanswm y traul yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	745	0	715	0
Incwm llog	0	(14)	0	(6)
Cyfanswm yr incwm yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	0	(14)	0	(6)
Colledion / (enillion) net ar gyfer y flwyddyn	745	(14)	715	(6)

Offerynnau Ariannol – Gwerth Teg

Caiff rhwymedigaethau ariannol ac asedau ariannol a gynrychiolir gan fenthyciadau a symiau derbyniadwy eu cario ar y Fantolen ar gost amorteiddiedig (mewn asedau/rhwymedigaethau hirdymor gyda llog cronedig mewn asedau/rhwymedigaethau cyfredol). Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llifoedd arian parod sy'n digwydd dros weddill oes yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- Ar gyfer benthyciadau gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb) a benthyciadau eraill sy'n daladwy, defnyddiwyd benthyciadau gan y PWLB er mwyn darparu'r gwerth teg o dan weithdrefnau adfer dyledion y PWLB;
- Ni chydabyddir unrhyw ad-daliad cynnar nac amhariad;
- Pan fo offeryn yn aeddfedu ymhen llai na 12 mis, neu pan fo'n swm sy'n dderbyniadwy trwy fasnach neu fel arall, ystyrir mai'r gwerth teg yw'r swm cario ymlaen neu'r swm y codir tâl amdano;
- Ystyrir mai gwerth teg swm sy'n dderbyniadwy trwy fasnach neu fel arall yw'r swm sydd ar yr anfoneb neu y codir tâl amdano.

Mae'r gwerthoedd teg a gyfrifwyd fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2021		31 Mawrth 2022	
	Swm cario ymlaen £000	Gwerth Teg £000	Swm cario ymlaen £000	Gwerth Teg £000
Credydwy'r Hirdymor – PWLB	18,470	24,729	22,273	26,728
Dyled nad yw i'r PWLB	0	0	0	0
Cyfanswm	18,470	24,729	22,273	26,728

Mae'r gwerth teg yn fwy na'r swm cario ymlaen oherwydd codir premiwm ad-daliad cynnar os ad-delir y ddyled i'r PWLB yn gynnar; mae'r gwerth teg yn ystyried y premiwm ar gyfer ad-daliad cynnar. Mae benthyciadau ar lefel 2 yn yr Hierarchaeth Gwerth Teg, hynny yw, cânt eu prisio ar brisiau sy'n weladwy, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

Nodyn 15 – Dyledwyr

31 Mawrth 2021 £000	Dyledwyr Byrdymor	31 Mawrth 2022 £000
2,780	Cyrff Llywodraeth Ganolog	3,323
330	Awdurdodau Lleol Eraill	169
112	Cyrff y GIG	33
205	Endidau ac Unigolion Eraill	342
483	Taliadau Ymlaen Llaw	339
(20)	Darpariaeth ar gyfer dyledion anadferadwy	(16)
3,890	Cyfanswm y Dyledwyr	4,190

31 Mawrth 2021 £000	Dyledwyr Hirdymor	31 Mawrth 2022 £000
0	Awdurdodau Lleol Eraill	0
36	Endidau ac Unigolion Eraill	31
36	Cyfanswm y Dyledwyr	31

Nodyn 16 – Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod

31 Mawrth 2021 £000		31 Mawrth 2022 £000
678	Arian Parod a Balansau Banc	737
0	Adneuon Byrdymor	2,000
678	Cyfanswm yr Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod	2,737

Nodyn 17 – Credydwyr

31 Mawrth 2021 £000		31 Mawrth 2022 £000
(1,708)	Cyrff Llywodraeth Ganolog	(2,777)
(569)	Awdurdodau Lleol Eraill	(604)
(3,848)	Endidau ac Unigolion Eraill	(3,160)
(145)	Derbyniadau Ymlaen Llaw	(7)
(6,270)	Cyfanswm y Credydwyr	(6,548)

Nodyn 18 – Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy

31 Mawrth 2021 £000	31 Mawrth 2022 £000
(23,920) Y Gronfa Ailbrisiu Wrth Gefn	(28,218)
(20,515) Cyfrif Addasu'r Cyfalaf	(23,078)
555,374 Y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn	539,615
781 Cyfrif Absenoldebau a Gronnwyd	721
511,720 Cyfanswm	489,040

Nodyn 18a – Y Gronfa Ailbrisiu Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Ailbrisiu Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion a wneir gan yr Awdurdod o ganlyniad i gynnydd yng ngwerth ei eiddo, ei beiriannau a'i gyfarpar, ynghyd â'i asedau anniriaethol.

Bydd y balans yn gostwng pan fydd asedau sydd ag enillion cronedig:

- yn cael eu hailbrisiu ar i lawr neu yn lleihau o ran gwerth, a'r enillion yn cael eu colli
- yn cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, a'r enillion yn cael eu treulio trwy ddibrisiant, neu
- yn cael eu gwaredu, a'r enillion yn cael eu gwireddu.

Nid yw'r Gronfa Wrth Gefn yn cynnwys dim ar wahân i'r enillion ailbrisiu sydd wedi cronni er 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Wrth Gefn. Caiff enillion cronedig sy'n codi cyn y dyddiad hwnnw eu cyfuno yn y balans ar Gyfrif Addasu'r Cyfalaf.

2020/21 £000	2021/22 £000
(14,397) Balans ar 1 Ebrill	(23,920)
(13,102) Ailbrisiad ar i fyny ar gyfer asedau	(5,136)
2,808 Ni chodir tâl am ailbrisiad ar i lawr ar gyfer asedau na cholledion amhariad oherwydd diffygiant ar y Gwarged na'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	76
(10,294) Ni chodir tâl am warged neu ddiffyg o ailbrisiu asedau anghyfredol ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(5,060)
771 Y gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant cost hanesyddol	762
0 Enillion cronedig ar asedau a werthwyd neu a waredwyd	0
771 Y swm a ddilëir i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf	762
(23,920) Balans ar 31 Mawrth	(28,218)

Nodyn 18b – Cyfrif Addasu'r Cyfalaf

Mae Cyfrif Addasu'r Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau o ran amseriad sy'n codi o ganlyniad i drefniadau cyfrifyddu gwahanol ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol, ac ar gyfer ariannu'r gwaith o gaffael neu adeiladu'r asedau hynny, neu ychwanegu atynt, o dan ddarpariaethau statudol. Caiff y Cyfrif ei ddebydu o ran y gost caffael ac adeiladu, neu gostau dilynol, gan y codir tâl am ddibrisiant, colledion oherwydd amhariad, ac amorteiddiadau ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda phostiadau adfer o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn er mwyn trosi ffigurau gwerth teg a chyfredol yn sail costau hanesyddol). Caiff y cyfrif ei gredydu â'r symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i fod yn gyllid ar gyfer y costau caffael ac adeiladu a chostau dilynol.

Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion, a gydnabyddir ar asedau rhoddedig sydd eto i'w defnyddio gan yr Awdurdod.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisio a gronnwyd ar eiddo, peiriannau a chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i ddal enillion o'r fath.

2020/21 £000		2021/22 £000
(20,731)	Balans ar 1 Ebrill	(20,515)
3,666	Taliadau ar gyfer dibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	4,271
79	Amorteiddiad ac Amhariad asedau anniriaethol	78
1,704	Colledion / (enillion) ailbrisio ar eiddo, peiriannau ac offer	(105)
38	Symiau'r asedau anniriaethol a ddilëir wrth waredu neu werthu yn rhan o'r enillion/colledion o'u gwaredu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	80
5,487	Gwrthdroi eitemau sy'n berthnasol i wariant cyfalaf a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	4,324
(771)	Symiau a addaswyd ac a ysgrifennwyd allan o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	(762)
4,716	Swm net a ddilëir o ran cost asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	3,562
(90)	Y defnydd o Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd	(120)
(235)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf a gredydwyd i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac a ddefnyddiwyd i gyllido cyfalaf	(548)
(2,008)	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf y codir tâl amdano ar y Gronfa Gyffredinol	(2,410)
(2,167)	Gwariant Cyfalaf y codir tâl amdano ar y Gronfa Gyffredinol	(3,047)
(4,500)	Cyllid cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:	(6,125)
(20,515)	Balans ar 31 Mawrth	(23,078)

Nodyn 18c – y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn amsugno'r gwahaniaethau o ran amseriad sy'n codi o ganlyniad i drefniadau cyfrifyddu gwahanol ar gyfer buddion ôl-gyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn gwneud cyfrif am fuddion ôl-gyflogaeth yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny oherwydd bod y buddion yn cael eu hennill gan gyflogaethion sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, gan wedyn ddiweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir sy'n adlewyrchu chwyddiant, rhagdybiaethau sy'n newid, ac enillion ar fuddsoddiadau ar unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fuddion a enillir gael eu hariannu, a hynny am fod yr Awdurdod yn cyfrannu i'r cronfeydd pensiwn ar ran y cyflogaethion neu, yn y pen draw, yn talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly, mae balans y ddyled ar y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn dangos diffyg sylweddol yn y buddion a enillwyd gan gyn-gyflogaethion a chyflogaethion presennol a'r adnoddau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i'w talu. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd cyllid wedi cael ei neilltuo pan ddaw'n amser talu'r buddion.

2020/21 £000		2021/22 £000
509,796	Balans ar 1 Ebrill	555,374
30,935	Ailfesuriadau o (rwyngedigaeth) / ased y buddion diffiniedig net	(32,153)
31,497	Gwrthdroi eitemau sy'n berthnasol i fuddion pensiwn a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	34,622
(16,854)	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	(18,228)
0	Symudiadau eraill	0
555,374	Balans ar 31 Mawrth	539,615

Nodyn 18d – Cyfrif Absenoldebau a Gronnwyd

Mae'r Cyfrif Absenoldebau a Gronnwyd yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai, fel arall, yn codi ar Falans y Gronfa Gyffredinol o ganlyniad i gronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillwyd ond nas cymerwyd yn y flwyddyn, e.e. yr hawl i wyliau blynyddol wedi'i gario ymlaen ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar falans y Gronfa Gyffredinol gael ei gwrthbwyso gan drosglwyddiadau i'r Cyfrif ac allan ohono.

2020/21 £000		2021/22 £000
795	Balans ar 1 Ebrill	781
(14)	Y gwahaniaeth rhwng y gydnabyddiaeth ariannol i swyddogion, y codir tâl amdani ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail cronadau, a'r gydnabyddiaeth y codir tâl amdani yn y flwyddyn, yn unol â gofynion statudol	(60)
781	Balans ar 31 Mawrth	721

Nodyn 19 – Llif Arian o Weithgareddau Gweithredu

Mae'r llifoedd arian ar gyfer gweithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2020/21 £000		2021/22 £000
(14)	Llog a gafwyd	(4)
737	Llog a dalwyd	700

Mae'r gwarged neu'r diffyg o ran darparu gwasanaethau wedi cael eu haddasu ar gyfer y symudiadau canlynol nad ydynt yn arian parod:

2020/21 £000		2021/22 £000
(3,506)	Dibrisiant	(3,994)
(160)	Amhariad	(277)
(1,704)	Enillion a golledion ailbrisio	105
(79)	Amorteiddiad	(78)
0	Amhariad ar Asedau Anniriaethol	0
(1,332)	(Cynnydd)/gostyngiad o ran credydwyd	(111)
(3,540)	Cynnydd/(gostyngiad) o ran dyledwyr	300
145	Cynnydd/(gostyngiad) o ran rhestri eiddo	(139)
(14,643)	Symudiad yn y rhwymedigaeth pensiynau	(16,394)
(38)	Swm cario ymlaen yr asedau anghyfredol a'r asedau anghyfredol a ddelir i'w gwerthu, a werthwyd neu a ddatgynabwyd	(80)
(24,857)	Cyfanswm	(20,668)

Mae'r gwarged neu'r diffyg o ran darparu gwasanaethau wedi cael eu haddasu ar gyfer yr eitemau canlynol, sy'n weithgareddau buddsoddi a chyllido:

2020/21 £000		2021/22 £000
235	Grant Cyfalaf/Cyfraniadau/Rhoddion a ddefnyddiwyd	548
90	Enillion o ganlyniad i werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	120
325	Cyfanswm	668

Nodyn 20 – Llif Arian o Weithgareddau Buddsoddi

2020/21 £000		2021/22 £000
8,095	Prynu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	7,136
(90)	Enillion o ganlyniad i werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(120)
18	Derbyniadau eraill ar gyfer gweithgareddau buddsoddi	(5)
8,023	Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	7,011

Nodyn 21 – Llif Arian o Weithgareddau Ariannu

2020/21 £000		2021/22 £000
0	Derbyniadau arian parod o ganlyniad i fenthyciadau byrdymor a hirdymor	(4,000)
(96)	Derbyniadau eraill o weithgareddau ariannu	(601)
527	Taliadau arian parod ar gyfer lleihau'r rhwymedigaethau sy'n disgwyl sylw mewn perthynas â lesodedd cyllid	408
1,261	Ad-dalu benthyrciadau byrdymor a hirdymor	180
1,692	Llif arian net o weithgareddau ariannu	(4,013)

Nodyn 22 – Lwfansau'r Aelodau

Talodd yr Awdurdod y symiau canlynol i aelodau etholedig yn ystod y flwyddyn:

2020/21 £000		2021/22 £000
64	Cyflogau	66
0	Treuliau	1
64	Cyfanswm Lwfansau'r Aelodau	67

Nodyn 23 – Cydnabyddiaeth Ariannol i'r Swyddogion

Mae'r gydnabyddiaeth ariannol a dalwyd i uwch-gyflogwyr yr Awdurdod fel a ganlyn:

	Cyf. Nodyn	Flwyddyn	Cyflogau, Ffioedd a Taliadau Eraill Lwfansau £	£	Lwfansau Treuliau £	* Budd mewn Nwyddau £	Cyfraniad Pensiwn Cyflogwyr £	Cyfanswm £
Y Prif Swyddog Tân	5	2021/22	158,332	0	30	0	0	158,362
		2020/21	156,180	0	0	0	0	156,180
Dirprwy Brif Swyddog Tân		2021/22	129,820	0	235	0	38,037	168,092
		2020/21	128,056	0	107	0	37,520	165,683
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol		2021/22	110,478	0	63	0	30,160	140,701
		2020/21	108,557	0	63	0	29,636	138,256
Y Prif Swyddog Cynorthwyol (Cyfarwyddwr Adnoddau) 1	1,2	2021/22	96,558	0	921	5,932	12,512	115,923
		2020/21	108,130	216	514	9,425	16,436	134,721
Y Prif Swyddog Cynorthwyol Dros Dro (Cyfarwyddwr Adnoddau) 2	1,3	2021/22	27,304	0	63	40	4,153	31,560
		2020/21	0	0	0	0	0	0
Y Clerc		2021/22	38,676	0	470	0	5,879	45,025
		2020/21	38,104	0	252	0	5,792	44,148

* Budd Mewn Nwyddau – o 1 Ebrill 2018, diwygiwyd a chytunwyd â CThEM ar y dosbarthiad P11d o gerbydau ar brydles gan uwch-swyddogion gweithredol. Nid yw hyn wedi arwain at unrhyw ofyniad i gynhyrchu P11d ar gyfer y swyddogion hyn gan nad oes iddynt unrhyw fuddion mewn nwyddau.

Nodiadau

1. Yn wahanol i'r Uwch-swyddogion eraill, mae'n ofynnol i'r Prif Swyddog Cynorthwyol (y Cyfarwyddwr Adnoddau) brynu tanwydd i'w gar ar gyfer milltiroedd busnes, ac yna hawlio treuliau yn ôl. Hefyd, cyfrifir y dreth ar fuddion mewn nwyddau ar sail wahanol i Uwch-swyddogion eraill, sy'n arwain at ffigurau llawer uwch o ran treuliau a buddion mewn nwyddau.
2. Ymddeolodd Y Prif Swyddog Cynorthwyol (Cyfarwyddwr Adnoddau) 1 o'r Gwasanaeth ar 31 Rhagfyr 2021 ar gyflog o £109,216. Mae tâl gwyliau sy'n ddyledus ac nad yw'n bensiynadwy hefyd wedi'i gynnwys yn ffigur y cyflogau yn y tabl uchod.
3. Yn dilyn ymddeoliad y Prif Swyddog Cynorthwyol (Cyfarwyddwr Adnoddau) 1 blaenorol, penodwyd y Prif Swyddog Cynorthwyol (Cyfarwyddwr Adnoddau) dros dro 2 ar 1 Ionawr 2022, a hynny ar gyflog o £109,216.
4. Penodir y Swyddog A151 o dan Gytundeb Lefel Gwasanaeth â Chyngor Sir Caerfyrddin. Roedd costau'r Cytundeb Lefel Gwasanaeth ar gyfer 2021/22 yn £37,599. (2020/21 £36,682).
5. Ymddeolodd y Prif Swyddog Tân ar 6 Ebrill 2022, a bydd manylion hyn i'w gweld yn Natganiad o Gyfrifon 2022/23.

Cydnabyddiaeth Ariannol i'r Swyddogion

Talwyd y symiau canlynol i gyflogeion eraill yr Awdurdod a oedd yn cael cydnabyddiaeth ariannol o dros £60,000 ar gyfer y flwyddyn (ac eithrio cyfraniadau pensiwn y cyflogwr):

	Nifer y Cyflogeion	
	2020/21 (wedi'i ailddatgan)	2021/22
£60,001 i £65,000	12	13
£65,001 i £70,000	2	6
£70,001 i £75,000	2	1
£75,001 i £80,000	1	1
£80,001 i £85,000	3	3
Cyfanswm	20	24

Yn 2021/22, cymhareb cyflog y Prif Swyddog Tân i daliad cydnabyddiaeth canolrifol cyflog cyfwerth ag amser llawn yr holl gyflogeion, sef £32,798, yw 4.81:1. (Yn 2020/21, canolrif y cyflog cyfwerth ag amser llawn oedd £32,234, a'r gymhareb oedd 4.82:1).

Pecynnau Ymadael

Mae nifer y pecynnau ymadael a chyfanswm y gost fesul band, ynghyd â chyfanswm cost y diswyddiadau gorfodol a diswyddiadau eraill wedi'u nodi yn y tabl isod:

Band costau pecyn gadael (yn cynnwys taliadau arbennig)	Nifer y diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau cytunedig eraill		Cyfanswm nifer y pecynnau gadael yn ôl band costau		Cyfanswm cost y pecynnau gadael ymhob band (£)	
	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22
£0-£20,000	3	0	1	0	4	0	10,538	0
£20,001 - £40,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£40,001 - £60,000	0	1	0	0	0	1	0	53,723
Cyfanswm y costau a gynhwysir yn y DIGC	3	1	1	0	4	1	10,538	53,723

Nodyn 24 – Costau'r Archwiliad Allanol

Mae'r ffioedd canlynol yn daladwy mewn perthynas â'r gwaith o archwilio'r Datganiad o Gyfrifon, yr arolygiadau statudol, a'r gwasanaethau eraill nad ydynt yn ymwneud â'r archwiliad, a ddarparwyd gan archwilywyr allanol yr Awdurdod:

Ffi Wirioneddol 2020/21 £000		Ffi Arfaethedig 2021/22 £000
	Ffioedd sy'n daladwy i archwilywyr allanol mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol a ddarparwyd gan yr archwilydd penodedig ar gyfer y flwyddyn ar gyfer:	
50	Gwaith Archwilio Ariannol	51
15	Gwaith Archwilio Perfformiad	15
65	Cyfanswm	66

Nodyn 25 – Incwm Grant

Incwm Grant a Gredydwyd i Drethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol

2020/21 £000		2021/22 £000
(235)	Grantiau Cyfalaf, Cyfraniadau a Rhoddion	(467)
(235)	Cyfanswm	(467)

Credydwyd i Wasanaethau

2020/21 £000		2021/22 £000
	Llywodraeth Cymru:	
(111)	Atal Tanau Bwriadol	(110)
(267)	Cyfarpar Diogelwch yn y Cartref	(317)
(103)	Diogelwch Cymunedol Arall	(108)
(480)	Dimensiynau Newydd, USAR ac MTFA	(595)
(592)	Airwave (Firelink)	(592)
(245)	Y Cyd-grŵp Gwasanaethau Brys	(248)
(477)	GovTech	(40)
(1,908)	Cyllid Pensiynau	(1,832)
(248)	Cronfa Galedi Covid-19	(147)
(153)	Arall *	(254)
(4,584)	Cyfanswm	(4,243)

* Grantiau (cyllid allanol) eraill sy'n cynnwys cyllid ar gyfer prosiectau bach, aniladroddus.

Yn 2021/22 aeth Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ati i gydlynur grant Diogelwch yn y Cartref gwerth £866 mil, a'r grant Lleihau Tanau Bwriadol gwerth £375 mil, a hynny ar ran Llywodraeth Cymru. Yn dilyn hynny, rhoddodd Llywodraeth Cymru £1.241 miliwn (£1.060 miliwn yn 2020/21) yr un i'r tri Gwasanaeth Tân yng Nghymru.

Mae'r Awdurdod yn gweithredu fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru o ran gweinyddi'r ddau gynllun grant hyn ar gyfer pob Gwasanaeth Tân yng Nghymru. Telir y grantiau a gymeradwyir i Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, sydd wedyn yn gyfrifol am ddosbarthu'r grantiau i'r ddau Wasanaeth Tân arall yng Nghymru. Mae gwerthoedd y grantiau a dalwyd i'r ddau Wasanaeth Tân arall yng Nghymru ar gyfer y ddau gynllun, fel a ganlyn:

Grantiau a Weinyddwyd ar ran Gwasanaethau Tân ac Achub eraill

2020/21		2021/22
£000		£000
	Llywodraeth Cymru:	
(279)	Atal Tanau Bwriadol	(265)
(403)	Cyfarpar Diogelwch yn y Cartref	(549)
(682)	Cyfanswm	(814)

Mae'r Awdurdod wedi cael y grantiau refeniw canlynol nad ydynt wedi cael eu cydnabod yn incwm eto, a hynny am fod yna amodau ynghlwm wrthynt sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r arian gael ei ddychwelyd i'r rhoddwr oni fodlonir yr amodau. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

Rhwymedigaethau Cyfredol – Derbyniadau Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw

2020/21		2021/22
£000		£000
(140)	Dimensiynau Newydd, USAR ac MTFA (Llywodraeth Cymru)	0
(280)	Storm Callum (Llywodraeth Cymru)	(275)
0	Y Seilwaith Gwefru ar gyfer Cerbydau Trydan (Llywodraeth Cymru)	(198)
(420)	Cyfanswm	(473)

Mae'r Awdurdod wedi cael y grantiau refeniw canlynol nad ydynt wedi cael eu cydnabod yn incwm eto, a hynny am fod yna amodau ynghlwm wrthynt sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r arian gael ei ddychwelyd i'r rhoddwr oni fodlonir yr amodau. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

Rhwymedigaethau Cyfredol – Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw

2020/21		2021/22
£000		£000
(89)	GovTech (Llywodraeth Cymru)	(48)
(15)	Dimensiynau Newydd (Llywodraeth Cymru)	(2)
(11)	Gliniaduron Prentisiaid (Coleg Gŵyr)	0
(295)	Cronfa Galedi Covid-19 (Llywodraeth Cymru)	(193)
(410)	Cyfanswm	(243)

Nodyn 26 – Partïon perthnasol

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodiadau perthnasol i bartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli'r Awdurdod neu ddylanwadu arno, neu i gael eu rheoli neu eu dylanwadu gan yr Awdurdod. Mae datgelu'r trafodiadau hyn yn galluogi'r darllenwyr i asesu i ba raddau y cyfyngwyd ar yr Awdurdod, o bosibl, o ran ei allu i fargeinio'n rhydd â'r Partïon Cysylltiedig.

Llywodraeth Cymru (LIC)

Mae Llywodraeth Cymru yn dylanwadu'n sylweddol ar weithrediadau cyffredinol yr Awdurdod – mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol y mae'r Awdurdod yn gweithredu ynddo, ac yn darparu cyllid ar ffurf grantiau. Amlinellir y grantiau a gafwyd gan adrannau o'r Llywodraeth yn nodyn 25.

Aelodau

Mae gan Aelodau'r Awdurdod Tân ac Achub reolaeth uniongyrchol ar bolisïau ariannol a gweithredol yr Awdurdod. Dangosir cyfanswm y lwfansau a dalwyd i'r Aelodau yn 2021/22 yn nodyn 22.

Mae gan yr Awdurdod drefniadau ar waith yn gofyn i Aelodau a Swyddogion nodi a datgelu trafodiadau partïon cysylltiedig.

Swyddogion

Ni fu i'r un Swyddog ddatgan buddiant ariannol yn unol ag adran 117 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Mae'r Awdurdod yn cael y rhan fwyaf o'i gyllid refeniw trwy godi ardoll, yn seiliedig ar y boblogaeth, ar y chwe Chyngor Sir Unedol yn ei ardal. Mae manylion y symiau a ddaeth i law trwy ardollau i'w gweld yn naratif y Datganiad o Gyfrifon.

Mae gan yr Awdurdod Gytundeb Lefel Gwasanaeth â Chyngor Sir Caerfyrddin ar gyfer Gwasanaethau Ariannol, gan gynnwys gwasanaethau Swyddog Adran 151. Mae'r Cyfarwyddwr Adnoddau cyfredol o Gyngor Sir Caerfyrddin wedi ysgwyddo cyfrifoldebau Swyddog Adran 151.

Yr Awdurdod yw'r Awdurdod Gweinyddu ar gyfer Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân. Mae manylion Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân i'w gweld yn nodyn 30, ac mae cyfrifon Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân i'w gweld ar dudalennau 65 i 73 a 76 i 78.

Mae'r tablau canlynol yn manylu ar drafodiadau a balansau gyda Phartion Cysylltiedig, fel yr oeddent ar 31 Mawrth 2022:

Parti Cysylltiedig	Trafodiadau yn ystod y Flwyddyn		Balans 31 Mawrth 2022	
	Incwm £000	Gwariant £000	Yn ddyledus i'r Awdurdod (Dyledwr) £000	Yn ddyledus gan yr Awdurdod (Credydwr) £000
Llywodraeth Cymru	(11,810)	0	1,297	(1,439)
Cyngor Sir Caerfyrddin	(10,737)	565	0	(242)
Cyngor Sir Ceredigion	(4,061)	79	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	(8,180)	162	0	(2)
Cyngor Sir Penfro	(7,156)	118	0	0
Cyngor Sir Powys	(7,525)	260	0	(1)
Cyngor Dinas a Sir Abertawe	(14,120)	153	0	(5)
	(63,589)	1,337	1,297	(1,689)

Gweithrediadau ar y Cyd

Ym mis Ebrill 2014, ymrwymodd Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru (GTACGC) i Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth â Heddlu De Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru (GTADC) i gydweithio i sefydlu Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus. Ym mis Hydref 2017, aeth y Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus "yn fyw". Mae gan GTACGC a GTADC reolaeth ar y cyd ar y gwaith hwn, a nodir y dull y cytunwyd arno gan y ddau Wasanaeth Tân ac Achub mewn Cytundeb Lefel Gwasanaeth (CLG). Mae'r CLG yn amlinellu set o egwyddorion lefel uchel cytunedig mewn perthynas â'r gwaith o reoli'r tîm o ddydd i ddydd. Mae Prif Swyddogion Tân y ddau Wasanaeth Tân ac Achub yn disgwyl i'r ddau Wasanaeth gydweithredu i gyflawni'r nodau ac amcanion a nodir yn yr CLG.

Roedd yr CLG yn pennu bod cyllideb y staff (costau uniongyrchol ac anuniongyrchol) yn cael ei rannu 50% yr un rhwng y ddau Wasanaeth Tân ac Achub, a hynny o'r adeg yr oedd y tîm yn weithredol (sef mis Hydref 2017). Ar gyfer 2018/19 ymlaen, aildrafodwyd yr CLG, ac arweiniodd hynny at sail ddiwygiedig – costau staff uniongyrchol: 40% i GTACGC a 60% i GTADC, a 50% yr un ar gyfer costau staff anuniongyrchol.

Yn unol â pholisi cyfrifyddu 12, mae'r cofnodion perthnasol wedi cael eu hymgorffori ym mhrif ddatganiadau ariannol yr Awdurdod. Dangosir cyfran yr Awdurdod o Gyfrif Incwm a Gwariant a Mantolen y Cytundeb ar y Cyd yn y tabl isod:

Y Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus	2020/21		2021/22	
	Cyfanswm Gweithredol ar y Cyd £000	Cyfran GTACGC £000	Cyfanswm Gweithredol ar y Cyd £000	Cyfran GTACGC £000
Refeniw				
Gwariant ar Gostau Staffio	2,686	1,074	2,532	1,013
Gwariant nad yw'n Gostau Staffio	167	84	109	55
Cyfanswm y Gwariant	2,853	1,158	2,641	1,068
Ased Anniriaethol				
Y System Gorchymyn a Rheoli				
Gwerth Gros ar Bapur	680	340	680	340
Amortiddiad Cronedig	(248)	(124)	(322)	(161)
Gwerth Net ar Bapur	432	216	358	179

Nodyn 27 – Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dangosir cyfanswm y gwariant cyfalaf y codir tâl amdano yn ystod y flwyddyn yn y tabl isod, ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bo'r gwariant cyfalaf i gael ei ariannu mewn blynyddoedd i ddod trwy godi tâl ar refeniw wrth i'r asedau gael eu defnyddio gan yr Awdurdod, mae'r gwariant yn arwain at gynnydd yng Ngofyniad y Cyllid Cyfalaf (CFR), sef mesur o'r gwariant cyfalaf yr aed iddo yn hanesyddol gan yr Awdurdod ond sydd eto i gael ei ariannu. Dadansoddir yr CFR yn ail ran y nodyn hwn.

2020/21 £000		2021/22 £000
27,963	Gofyniad Agoriadol y Cyllid Cyfalaf	31,558
	Buddsoddiad Cyfalaf:	
8,059	Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	7,083
36	Asedau Anniriaethol	53
8,095	Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf	7,136
	Ffynonellau Cyllid	
(90)	Derbyniadau Cyfalaf	(120)
(235)	Grantiau'r Llywodraeth a chyfraniadau / rhoddion eraill	(548)
	Symiau a neilltuwyd ar sail refeniw:	
(2,167)	Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol	(3,047)
	Darpariaeth Isafswm Refeniw:	
(211)	Opsiwn 1 – gwariant cyn 31 Mawrth 2009	(202)
(1,270)	Opsiwn 3 – gwariant ar ôl 1 Ebrill 2009	(1,801)
(527)	Lesoedd Cyllid	(407)
(4,500)	Cyfanswm Ffynonellau Cyllid	(6,125)
31,558	Gofyniad Cau y Cyllid Cyfalaf	32,569

Esboniad o'r symudiadau yn y flwyddyn

2020/21 £000		2021/22 £000
3,595	Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthyca (heb gymorth ariannol y llywodraeth)	1,011
3,595	Cynnydd/(gostyngiad) yng Ngofyniad y Cyllid Cyfalaf	1,011

Nodyn 28 – Lesoedd

Yr Awdurdod yn Lesydd – Lesoedd Cyllid

Nid yw dyledwyr lesioedd cyllid yn berthnasol gan fod taliadau ystyriaeth wedi'u gwneud ar ddechrau cyfnod y les a'u cymhwyso i leihau atebolrwydd y les, nid oes unrhyw atebolrwydd yn ddyledus.

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad – Lesoedd Cyllid

Mae'r Awdurdod wedi caffael nifer o gerbydau gweithredol o dan lesioedd cyllid.

Caiff yr asedau a gafwyd o dan y lesioedd hyn eu cario ar ffurf Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar yn y Fantolen, a hynny ar y symiau net canlynol:

31 Mawrth 2021 £000		31 Mawrth 2022 £000
0	Tir ac Adeiladau Eraill	0
2,544	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn, Cyfarpar ac Eraill	2,155
2,544	Cyfanswm	2,155

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i dalu'r isafswm o dan y lesioedd hyn, sy'n cynnwys setlo'r rhwymedigaeth hirdymor ar gyfer y llog yn y cerbydau a brynwyd gan yr Awdurdod, a'r costau cyllid a fydd yn daladwy gan yr Awdurdod mewn blynnyddoedd i ddod tra bo'r rhwymedigaeth yn dal i ddisgwyl sylw. Mae isafswm taliadau'r lesioedd yn cynnwys y symiau canlynol:

31 Mawrth 2021 £000	Rhwymedigaethau'r lesioedd cyllid (gwerth presennol net isafswm taliadau'r lesioedd):	31 Mawrth 2022 £000
407	- Cyfredol	423
2,518	- Anghyfredol	2,095
371	Costau cyllid a fydd yn daladwy mewn blynnyddoedd i ddod	278
3,296	Isafswm taliadau'r lesioedd	2,796

Bydd isafswm taliadau'r lesioedd yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

Isafswm Taliadau'r Lesioedd			Rhwymedigaethau'r Lesioedd Cyllid	
31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2022		31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2022
£'000	£'000		£'000	£'000
499	499	Ymhen blwyddyn, fan bellaf	407	423
1,588	1,452	Yn hwyrach na blwyddyn, ac nid yn hwyrach na phum mlynedd	1,357	1,269
1,209	845	Yn hwyrach na phum mlynedd	1,161	826
3,296	2,796	Cyfanswm	2,925	2,518

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad – Lesioedd Gweithredol

Mae'r Awdurdod wedi caffael nifer o gerbydau ysgafn trwy ymrwymo i lesioedd gweithredol, sydd ag oesau nodweddiadol o bump i saith mlynedd.

Mae isafswm taliadau'r lesioedd sy'n daladwy o dan lesioedd na ellir eu canslo mewn blynyddoedd i ddod fel a ganlyn:

31 Mawrth 2021		31 Mawrth 2022
£000		£000
101	Ymhen blwyddyn, fan bellaf	88
239	Yn hwyrach na blwyddyn, ac nid yn hwyrach na phum mlynedd	151
0	Yn hwyrach na phum mlynedd	0
340	Cyfanswm	239

Nodyn 29 – Buddion Terfynu

Daeth yr Awdurdod â chontract un cyflogai i ben yn 2021/22, gan ysgwyddo rhwymedigaethau o £54 mil (£11 mil yn 2020/21), gweler nodyn 23. Roedd hyn yn cynnwys un gweithiwr cymorth y talwyd tâl iddo yn lle rhybudd ac a ddiswyddwyd.

Nodyn 30 – Cynllun Pensiwn â Buddion wedi'u Diffinio

Cyfranogiad mewn Cynlluniau Pensiwn

Yn rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei Swyddogion, mae'r Awdurdod yn cyfrannu at gost buddion ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion hyn, mewn gwirionedd, yn daladwy tan i'r cyflogai ymddeol, mae gan yr Awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau (ar gyfer y buddion hynny), ac i'w datgelu ar yr adeg y mae'r cyflogaion yn ennill yr hyn y bydd ganddynt hawl iddo yn y dyfodol.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei weithredu o dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a chyfrifoldeb Cronfa Bensiwn Dyfed, Cyngor Sir Caerfyrddin, yw llywodraethu'r cynllun. Pennir y polisi yn unol â Rheoliadau'r Gronfa Bensiwn. Penodir rheolwyr buddsoddi'r gronfa gan bwyllgor pensiynau Cyngor Sir Caerfyrddin. Prif risgiau'r cynllun hwn i'r Awdurdod yw'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd, newidiadau statudol a strwythurol i'r cynllun (h.y. tynnu arian o'r cynllun ar raddfa fawr), newidiadau o ran chwyddiant, arenillion bondiau, a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Caiff y rhain eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi tâl ar y Gronfa Gyffredinol a'r symiau sy'n ofynnol trwy statud, fel y disgrifir yn y nodyn i'r polisiâu cyfrifyddu. Rydym yn cydnabod cost buddion ymddeoliad yng nghost y gwasanaethau yr adroddir amdanynt, pan fyddant yn cael eu hennill gan y cyflogeion, yn hytrach na phan gaiff y buddion eu talu yn y pen draw ar ffurf pensiynau.

Fodd bynnag, mae'r tâl y mae'n ofynnol i ni ei godi yn ôl ardoll yn seiliedig ar yr arian parod sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol y buddion ôl-gyflogaeth/ymddeoliad ei thynnu'n ôl allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Cafodd y trafodiadau canlynol eu gwneud yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn.

Mae buddion dewisol ar ôl ymddeol yn dilyn ymddeoliad cynnar yn drefniant â buddion wedi'u diffinio nas ariennir, a chydabyddir rhwymedigaethau pan wneir dyfarniadau. Nid oes unrhyw asedau cynlluniedig wedi'u cronni i fodloni'r rhwymedigaethau pensiwn hyn.

Mae Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yn gynllun â buddion wedi'u diffinio nas ariennir, sy'n golygu na ddelir unrhyw fuddsoddiadau i ariannu'r rhwymedigaethau. Delir y cyfraniadau a wneir gan y cyflogwr a'r cyflogeion, ar gyfradd a osodir gan Lywodraeth Cymru, mewn cyfrif cronfa bensiwn; codir tâl ar y cyfrif am y buddion a delir, ac mae unrhyw falans ar y cyfrif yn dod o Lywodraeth Cymru, neu yn daladwy iddi.

Cydraddoli a Mynegeo Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig (GMP) – Mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi ymgynghoriad (7 Hydref 2020) ynghylch mynegeo a chydraddoli'r Pensiwn ag Isafswm Gwarantedig (GMP), a'r cynnig yw ymestyn yr 'ateb dros dro' i'r aelodau hynny sy'n cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 5 Ebrill 2021. Roedd cost gwasanaethau yn y gorffennol wedi'i chynnwys yn natgeliadau 2019-20 am ymestyn y broses gydraddoli i bawb a fydd yn ymddeol yn y dyfodol.

Cafwyd dyfarniad pellach hefyd gan lys barn ar 20 Tachwedd 2020 ynghylch cydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig. Dyfarnodd y llys ei bod yn ofynnol i ymddiriedolwyr y cynllun ailedrych ar Werthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) i sicrhau cydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig. Gallai hyn arwain at daliadau ariannol ychwanegol pan fydd y broses o gydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig yn golygu na chafodd yr aelodau y taliadau llawn yr oedd ganddynt hawl i'w cael. O ran cynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus, mae Adran Actwari'r Llywodraeth (GAD) yn disgwyl y bydd y dyfarniad hwn yn cael ei ddwyn ymlaen ar sail traws-gynllun, ac y bydd angen mewnbwn cyfreithiol. Gallai hyn ei gwneud yn ofynnol ailedrych ar achosion CETV o'r gorffennol yn achos aelodau a gyrhaeddodd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 5 Ebrill 2016 ac a gymerodd CETV o'r cynllun cyn i CETV gael ei gydraddoli. Nid yw cwmpas unrhyw gostau wedi'i bennu eto, ac nid oes gan GAD ddata sy'n ymwneud ag achosion CETV hanesyddol i amcangyfrif yr effaith bosibl, ond y disgwyl yw y bydd yn godiad cymharol fach i is-set gymharol fach o'r aelodau (h.y., y rheiny a gymerodd CETV ac sydd o fewn cwmpas y taliadau ychwanegol).

Heriau cyfreithiol i fuddion goroeswyr (Goodwin) – Yn 2020 dygwyd her gyfreithiol yn erbyn Cynllun Pensiwn yr Athrawon ynghylch buddion goroeswyr a ddarperir i briod gwrywaidd aelod

benywaidd. Yn y cynllun hwnnw, seilir buddion dibynnydd gwrywaidd a oedd yn briod ag aelod benywaidd ar wasanaeth oddi ar 1988, ac ni chynhwysir unrhyw wasanaeth cyn 1988.

Oherwydd y strwythur buddion cyfartal hanesyddol yng Nghynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân 1992, mae Llywodraeth Cymru wedi cynghori GAD nad yw'n credu bod yna sefyllfa debyg yng Nghynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yng Nghymru, ac felly nid yw'n ofynnol darparu ar gyfer yr her gyfreithiol hon yn ein datgeliadau cyfrifyddu ar gyfer 2021/22.

Dygwyd her gyfreithiol ychwanegol yn erbyn Cynllun Pensiwn yr Heddlu (Alban) o ran darpariaeth hanesyddol buddion goroeswyr ar gyfer partneriaid dibriod. Mae'r hawliad hwn yn parhau, ond gallai'r dyfarniad yn yr achos fod yn berthnasol i bob cynllun sector cyhoeddus. Ar hyn o bryd, nid yw GAD wedi cymryd yr achos hwn i ystyriaeth yn y datgeliadau ar gyfer 2021/22.

Goblygiadau Covid-19 – Nid yw rhagamcanion presennol y cyfraddau marwolaeth ymhlith y boblogaeth yn cymryd effaith Covid-19, nac unrhyw bandemig arall, i ystyriaeth yn benodol. Mae'r ffigurau cychwynnol o ran gwelliant yn y cyfraddau marwolaeth yn seiliedig ar ragamcanion o dueddiadau marwolaethau'r DU yn y gorffennol, a bydd effeithiau pandemigau blaenorol eisoes wedi'u hadlewyrchu yn y tueddiadau hyn. Yn gyffredinol, disgwylir i effeithiau pandemig ar gyfraddau marwolaeth fod yn rhai byrdymor fel arfer, wrth i'r cyfraddau ddychwelyd i'r hyn y byddent wedi bod cyn y pandemig ar ôl blwyddyn neu ddwy, oni bai bod y pandemig yn parhau dros nifer o flynyddoedd. Barn GAD yw ei bod yn rhy gynnar penderfynu a yw Covid-19 yn newid y farn hirdymor o ran disgwyliad oes yn y DU. Felly nid yw'n afresymol cadw'r rhagdybiaethau presennol ynghylch marwolaethau. Byddai cyfradd marwolaethau o ganlyniad i Covid-19 sy'n fwy na'r hyn a ganiateir eisoes yn y rhagdybiaethau ynghylch marwolaethau yn dod i'r amlwg ar ffurf ennill profiad yng nghyfrifon y flwyddyn nesaf.

Bu yna ansefydlogrwydd sylweddol ym marchnadoedd ariannol ledled y byd er mis Chwefror 2020 mewn perthynas â phandemig COVID-19, ac er bod hyn wedi lleihau yn ystod y misoedd diwethaf, mae'r potensial am ansefydlogrwydd pellach yn parhau. Gall hyn gael effaith ar werthoedd asedau, a bydd hyn yn cael ei adlewyrchu yn ffigurau cyfrifyddu eleni. Yn ystod yr un cyfnod, mae ansefydlogrwydd y farchnad hefyd wedi ymestyn i fondiau. Gan fod y rhagdybiaethau at ddibenion cyfrifyddu yn seiliedig ar arenillion bondiau, bydd hyn hefyd yn effeithio ar rwymedigaethau cyfrifyddu.

Dyfarniad McCloud/Sargeant – Cyflwynwyd hawliadau o wahaniaethu ar sail oedran mewn perthynas â thelerau'r trefniadau diogelu trosiannol gan grwpiau o ddiffoddwyr tân ac aelodau o'r Farnwriaeth yn achos cyfreithiol McCloud/Sargeant (a elwir yma yn 'McCloud'). Traddododd y Llys Apêl ei ddyfarniad ar yr hawliad hwn ar 20 Rhagfyr 2018, gan ddyfarnu bod y trefniadau diogelu trosiannol yn gwahaniaethu ar sail oedran. O ganlyniad, gohiriwyd elfen rheoli costau prisiad 2016 tra bod y Llywodraeth yn mynd i'r afael â'r angen i unioni'r gwahaniaethu hwn ar draws holl gynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus. Ers hynny, mae'r mecanwaith capio costau ar gyfer prisiad 2016 wedi ail-ddechrau ac mae'r cyfrifiadau wedi'u cwblhau, a'r canlyniad yw nad oes yna newidiadau i fuddion na chyfraniadau.

Cafodd costau gwasanaethau yn y gorffennol eu cynnwys yng nghyfrifon 2018-19, a 2020-21, ac mae cost gwasanaethau 2021-22 yn caniatáu ar gyfer cost y cronïad ddisgwyliedig uwch o dan McCloud.

Mae Adran Actiwari'r Llywodraeth (GAD) wedi cael gwybod bod rhai aelodau wedi penderfynu dewis y buddion y maent yn dymuno eu cymryd yn ystod cyfnod rhwymedi McCloud, sef 2015-2022. Lle mae GAD wedi cael data o'r fath, mae wedi asesu effaith y newid yng nghyfraniadau'r aelodau ar rwymedigaethau'r cynllun, ac wedi dod i'r casgliad nad yw'r newid yn un sylweddol oherwydd nifer isel yr aelodau sydd wedi dewis hyd yma.

2020/21		Trafodiadau'r Gronfa Gyffredinol		2021/22	
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – Costau'r Gwasanaethau		Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000
Costau'r gwasanaethau, yn cynnwys:					
2,172	16,540	Cost y gwasanaethau cyfredol		2,865	19,170
0	0	Cost gwasanaethau yn y gorffennol		0	0
0	1,250	Trosglwyddiadau i Mewn		0	1,360
0	0	(Enillion)/colledion trwy gwtogiadau		47	0
0	0	(Enillion)/colledion trwy setliadau		0	0
26	0	Treuliau gweinyddol		27	0
Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi:					
509	11,000	Traul llog net		503	10,650
2,707	28,790	Y cyfanswm y codir tâl amdano ar y (Gwarged) a'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau		3,442	31,180

**Buddion ôl-gyflogaeth eraill y codir tâl amdanynt ar y
Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr**

*Ailfesuriad o rwymedigaeth y budd diffiniedig net,
yn cynnwys:*

(11,102)	0	Yr enillion o asedau cynllunio (ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y traul llog net)	(2,917)	0
(1,280)	(22,170)	(Enillion) a cholledion actiwaraid – profiad	199	(20,810)
0	0	(Enillion) a cholledion actiwaraid sy'n deillio o newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig	(646)	0
13,497	51,990	(Enillion) a cholledion actiwaraid sy'n deillio o newidiadau mewn rhagdybiaethau arianno	(1,649)	(6,330)
0	0	Symudiadau eraill yn y rhwymedigaeth/(ased)	0	0
1,115	29,820	Cyfanswm wedi'i godi ar Ddatganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	(5,013)	(27,140)
3,822	58,610	Cyfanswm wedi'i godi ar Ddatganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	(1,571)	4,040
Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn				
(2,707)	(28,790)	Gwrthdroi'r taliadau net y codir tâl amdanynt ar y Gwarged (neu'r Diffyg) o ran Darparu Gwasanaethau	(3,442)	(31,180)
Y Gwir swm y codir tâl amdano ar Falans y Gronfa Gyffredinol ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn:				
1,084		Cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r cynllun	1,098	
	15,770	Buddion ymddeoliad sy'n daladwy i bensiynwyr		17,130

2020/21			2021/22		
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	Asedau a Rhwymedigaethau Pensiynau a Gynabyddir yn y Fantolen	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	
(82,483)	(530,877)	Gwerth presennol yr ymrwymiad diffiniedig	(83,665)	(517,787)	
57,986	0	Gwerth teg yr asedau cynllunio	61,837	0	
(24,497)	(530,877)	Ased / (Rhwymedigaeth) net yn deillio o'r ymrwymiad budd diffiniedig	(21,828)	(517,787)	

2020/21			2021/22		
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	Symudiad yng Ngwerth Asedau'r Cynllun	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	
45,569	0	Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	57,986	0	
1,097	0	Incwm llog	1,215	0	
		<i>Enillion/(colledion) ar sail aif fesuriad:</i>			
11,102	0	- Yr elw ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y traul llog net	2,917	0	
1,084	15,770	Cyfraniadau gan y cyflogwr	1,098	17,130	
438	0	Cyfraniadau gan y cyfloggeion i'r cynllun	456	0	
(1,278)	(15,770)	Buddion / trosglwyddiadau a dalwyd	(1,808)	(17,130)	
(26)	0	Treuliau gweinyddol	(27)	0	
57,986	0	Gwerth cau asedau'r cynllun	61,837	0	

2020/21			2021/22		
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	Symudiadau yng Ngwerth Teg Rhwymedigaethau'r Cynllun	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	
(67,328)	(488,037)	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	(82,483)	(530,877)	
(2,172)	(16,540)	Cost y gwasanaethau cyfredol	(2,865)	(19,170)	
0	(1,250)	Trosglwyddiadau i Mewn	0	(1,360)	
(1,606)	(11,000)	Cost llog	(1,718)	(10,650)	
(438)	0	Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	(456)	0	
<i>Ailfesuriad o enillion a cholledion:</i>					
0	22,170	- Enillion/(colledion) actiwaraid – profiad	646	20,810	
1,280	0	- Enillion/(colledion) actiwaraid o newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig	(199)	0	
(13,497)	(51,990)	- Enillion/(colledion) actiwaraid o newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	1,649	6,330	
0	0	- Arall	0	0	
0	0	Cost Gwasanaethau yn y gorffennol	0	0	
0	0	Enillion/(colledion) trwy gwtogiadau	(47)	0	
0	0	Symudiad Arall	0	0	
1,278	15,770	Buddion/trosglwyddiadau a dalwyd	1,808	17,130	
(82,483)	(530,877)	Balans ar 31 Mawrth	(83,665)	(517,787)	

Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol – Asedau yn cynnwys:

2020/21 (wedi'i ailddatgan)			Gwerth teg asedau'r cynllun	2021/22		
Wedi'i ddifynnu	Heb ei ddifynnu	Cyfanswm		Wedi'i ddifynnu	Heb ei ddifynnu	Cyfanswm
£000	£000	£000		£000	£000	£000
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod:						
678	0	678	Cyfrifon arian parod	1,051	0	1,051
678	0	678	Is-gyfanswm yr arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	1,051	0	1,051
Ecwitiau:						
12,346	0	12,346	Y Deyrnas Unedig – wedi'i ddyfynnu	11,576	0	11,576
15,076	0	15,076	Dyfyynnwyd yn Fyd-eang	19,231	0	19,231
6,286	0	6,286	Yr Unol Daleithiau	4,044	0	4,044
255	0	255	Canada	272	0	272
1,954	0	1,954	Japan	2,375	0	2,375
597	0	597	Y Môr Tawel *	99	0	99
4,952	0	4,952	Marchnadoedd datblygol *	4,873	0	4,873
1,490	0	1,490	Ewropeaidd ac eithrio'r Deyrnas Unedig	2,220	0	2,220
42,956	0	42,956	Is-gyfanswm yr Ecwitiau	44,690	0	44,690
Bondiau:						
1,508	0	1,508	Mynegai Llywodraeth y Deyrnas Unedig	822	0	822
5,219	0	5,219	Dosbarth 1 Arall	4,910	0	4,910
6,727	0	6,727	Is-gyfanswm y Bondiau	5,732	0	5,732
Eiddo:						
0	6,407	6,407	Cronfeydd Eiddo	0	8,082	8,082
0	6,407	6,407	Is-gyfanswm yr Eiddo	0	8,082	8,082
Dewisiadau Amgen:						
0	1,218	1,218	Dosbarth 1 **	0	2,282	2,282
0	1,218	1,218	Is-gyfanswm y Dewisiadau Amgen	0	2,282	2,282
50,361	7,625	57,986	Cyfanswm yr Asedau	51,473	10,364	61,837

* Wedi'i ailddatgan am fod y categori wedi'i bennu yn un anghywir gan Mercer ym mis Mai 2022. Dylid fod wedi'i osod yng nghategori 'Wedi'i ddyfynnu' ond fe'i osodwyd yng nghategori 'Heb ei ddyfynnu'. Dangoswyd y cywiriad yn 2021/22.

** Wedi'i ailddatgan am fod y categori wedi'i bennu yn un anghywir gan Mercer ym mis Mai 2022. Dylid fod wedi'i osod yng nghategori 'Heb ei ddyfynnu' ond fe'i osodwyd yng nghategori 'Wedi'i ddyfynnu'. Dangoswyd y cywiriad yn 2021/22.

Y sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Aseswyd y rhwymedigaethau ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull uned ragamcanol, sef amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y blynyddoedd i ddod yn ddibynnol ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, lefelau cyflogau, ac ati.

Amcangyfrifwyd y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan gwmni Mercer, sy'n gwmni annibynnol o actiwarïaid, ac mae'r Cynllun Pensiwn Diffoddwyr Tân wedi'i brisio gan Adran Actiwari y Llywodraeth (GAD). Mae'r amcangyfrifon ar gyfer Cronfa Bensiwn Dyfed (yr LGPS) yn seiliedig ar brisiad llawn diweddaraf y cynllun ar 1 Ebrill 2019.

Roedd y rhagdybiaethau perthnasol a ddefnyddiwyd gan yr actiwari fel a ganlyn:

2020/21	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	2021/22
Rhagdybiaethau o ran marwolaethau		
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr cyfredol</i>		
23.1	Dynion	23.0
25.0	Menywod	24.9
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr yn y dyfodol</i>		
24.7	Dynion	24.4
27.2	Menywod	27.1
<i>Rhagdybiaethau eraill</i>		
2.7%	Cyfradd chwyddiant	3.3%
4.2%	Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	4.8%
2.8%	Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau	3.4%
2.1%	Ar gyfer rhwymedigaethau'r cynllun disgowntio	2.8%
2.7%	Cyfradd ailbrisio CARE	3.3%

2020/21	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	2021/22
Rhagdybiaethau o ran marwolaethau		
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr cyfredol</i>		
21.4	Dynion	21.5
21.4	Menywod	21.5
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr yn y dyfodol</i>		
23.1	Dynion	23.2
23.1	Menywod	23.2
<i>Rhagdybiaethau eraill</i>		
2.40%	Cyfradd chwyddiant	3.00%
4.15%	Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	4.75%
2.40%	Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau	3.00%
2.00%	Ar gyfer rhwymedigaethau'r cynllun disgowntio	2.65%
4.15%	Cyfradd ailbrisio CARE	4.75%

Mae'r amcangyfrif o ymrwymiad y buddion wedi'u diffinio yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraid a nodir yn y tabl uchod.

Hyd pwysedig amcangyfrifedig ymrwymiad y buddion diffiniedig yw 20 mlynedd ar gyfer Cynllun y Diffoddwyr Tân, ac 20 mlynedd ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

Efallai y bydd gan fathau eraill o rwymedi lefelau gwahanol o sensitifrwydd i'r rhagdybiaethau hyn; felly mae'r dadansoddiadau o'r sensitifrwydd, a welir isod, wedi'u pennu yn seiliedig ar fod newidiadau rhesymol bosibl yn digwydd i'r rhagdybiaethau ar ddiwedd y cyfnod adrodd, ac yn tybio, yn achos pob newid, fod y rhagdybiaeth a ddadansoddiwyd yn newid tra bo'r holl ragdybiaethau eraill yn parhau'n ddigyfnewid. Er enghraifft, mae'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd yn tybio bod disgwyliad oes yn codi neu'n disgyn ar gyfer dynion a menywod. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a bydd newidiadau o ran rhai rhagdybiaethau, o bosibl, yn rhyng-gysylltiedig. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad o sensitifrwydd wedi dilyn y polisïau cyfrifyddu ar gyfer y cynllun, h.y. ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull credydu uned ragamcanol. Ni newidiodd y dulliau a'r mathau o ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd isod o'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

Effaith y rhagdybiaethau ar yr ymrwymiad – y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

	Fel yr Adroddwyd £000	Y gyfradd ddisgownt Cynnydd o 0.1% £000	Chwyddiant Cynnydd o 0.1% £000	Twf Cyflog Cynnydd o 0.1% £000	Disgwyliad Oes Cynnydd 1 Flwyddyn £000	+/- Newid o 1% yn enillion buddsoddiad 2021/22	
						+1%	-1%
						£000	£000
Rhwymedigaethau	(83,665)	(82,048)	(85,315)	(83,918)	(86,135)	(83,665)	(83,665)
Asedau	61,837	61,837	61,837	61,837	61,837	62,454	61,220
(Diffyg) / Gwarged	(21,828)	(20,211)	(23,478)	(22,081)	(24,298)	(21,211)	(22,445)
Cost Ragamcanol y Gwasanaeth ar gyfer y Flwyddyn Ddilynol	2,693	2,618	2,771	2,693	2,779	2,693	2,693
Cost Ragamcanol y Llog Net ar gyfer y Flwyddyn Ddilynol	596	571	643	604	579	579	614

	Yn ôl yr hyn a Adroddwyd £000	Y Gyfradd Ddisgowntio ar Rwymedigaethau Cynnydd o 0.5% £000	Cynnydd mewn Cyflogau Cynnydd o 0.5% £000	Disgwyliad Oes Cynnydd 1 Flwyddyn £000	Cynnydd mewn Pensiynau Cynnydd o 0.5% £000
Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	(517,787)	(468,787)	(524,787)	(535,787)	(558,787)

Yr Effaith ar Lifoedd Arian yr Awdurdod

Rydym yn cydnabod cost buddion ymddeoliad yng nghost y gwasanaethau yr adroddir amdanynt, pan fyddant yn cael eu hennill gan y cyflogeion, yn hytrach na phan gaiff y buddion eu talu yn y pen draw ar ffurf pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae'n ofynnol i ni ei godi yn ôl yr ardoll yn seiliedig ar yr arian parod sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol y buddion ôl-gyflogaeth/ymddeol ei thynnu'n ôl allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Cafodd y trafodiadau yn y tabl blaenorol eu gwneud yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac ym Malans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn.

Mae'r tabl uchod yn dangos y swm a gynhwysir yn y Fantolen sy'n deillio o ymrwymiad yr Awdurdod mewn perthynas â'i gynlluniau o ran buddion wedi'u diffinio.

Nodyn 31 – Natur a Maint y Risgiau sy'n deillio o Offerynnau Ariannol

Mae gweithgarwch yr Awdurdod yn golygu ei fod yn agored i amrywiaeth o risgiau ariannol:

- Risgiau credyd – y posibilrwydd y gallai partion eraill fethu talu symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod.
- Risgiau hylifedd – y posibilrwydd na fydd gan yr Awdurdod gyllid i fodloni ei ymrwymadau i wneud taliadau.
- Risgiau o ran y farchnad – y posibilrwydd o golled ariannol i'r Awdurdod o ganlyniad i newidiadau o ran mesurau tebyg i'r gyfradd llog a symudiadau yn y farchnad stoc.

Mae rhaglen rheoli risgiau gyffredinol yr Awdurdod yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol, ac yn ceisio lleihau'r effeithiau andwyol posibl ar yr adnoddau sydd ar gael i ariannu'r gwasanaethau. Cynhelir gweithgareddau rheoli risgiau ariannol yn unol â pholisïau a gymeradwywyd gan yr Awdurdod yn Strategaeth Rheoli Flynyddol y Trysorlys. Mae'r Awdurdod yn darparu egwyddorion ysgrifenedig ar gyfer rheoli risgiau cyffredinol, yn ogystal â chanllawiau ysgrifenedig sy'n ymwneud â meysydd penodol, er enghraifft risgiau o ran cyfraddau llog, credyd a buddsoddi arian dros ben.

Risgiau Credyd

Mae risgiau credyd yn deillio o adneuo gyda banciau a sefydliadau ariannol; mae gwerth cynnig credyd i gwsmeriaid yr Awdurdod yn isel, ac nid ystyrir hyn yn risg.

Sicrheir bod y risg mor fach â phosibl trwy'r strategaeth Buddsoddi Blynyddol, sy'n ei gwneud yn ofynnol na chaiff arian ei adneuo gyda sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn bodloni meini prawf credyd penodol. Mae'r symiau a fuddsoddir yn gyfyngedig i symiau darbodus a fforddiadwy, fel yr amlinellir yn y strategaeth a gymeradwywyd.

Y strategaeth bresennol yw buddsoddi'n fewnol, cyn belled ag y bo modd, gan felly lleihau'r angen i fenthycu, a lleihau gwarged yr arian parod sydd ar gael i'w fuddsoddi, yn ogystal â'r cyfnodau y mae'r gwargedion hynny ar gael.

Mae'r Awdurdod yn fwyaf agored i risgiau credyd mewn perthynas â'i fuddsoddiadau gyda'i fanc. Mae profiad diweddar wedi dangos mai yn anaml y mae endidau o'r fath yn methu bodloni eu hymrwymadau. Mae yna risg o fethu adfer yr arian yn gysylltiedig â holl adneuo yr Awdurdod, ond nid oedd unrhyw dystiolaeth ar 31 Mawrth 2022 fod hyn yn debygol o gael ei wireddu.

Risgiau Hylifedd

Mae'r Awdurdod yn monitro balans ei arian parod er mwyn sicrhau bod arian parod ar gael yn ôl yr angen. Os bydd symudiadau annisgwyl yn digwydd, bydd yr Awdurdod yn gallu cyrchu benthyciadau yn rhwydd gan Swyddfa Rheoli Dyled y Deyrnas Unedig. Nid oes yna risg sylweddol na fydd yn gallu sicrhau cyllid i fodloni ei ymrwymadau o dan offerynnau ariannol. Yn lle hynny, y risg yw y bydd yr Awdurdod yn rhwym i atgyflenwi cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg pan fydd y cyfraddau llog yn anffafriol. Y strategaeth yw sicrhau bod benthyciadau yn aeddfedu o fewn y terfynau cymeradwy a ddangosir yn y tabl isod, a hynny trwy gyfuniad o gynllunio'n ofalus ar gyfer y benthyciadau newydd a godir, a gwneud ad-daliadau cynnar (lle y bo'n ddarbodus gwneud hynny).

Mae dadansoddiad o aeddfedrwydd y rhwymedigaethau ariannol fel a ganlyn:

			Gwirioneddol	
	Terfynau isaf a gymeradwywyd	Terfynau Uchaf a gymeradwywyd	31 Mawrth 2022 £000	31 Mawrth 2022 %
Llai na blwyddyn	0%	30%	153	1%
Rhwng 1 a 2 flynedd	0%	30%	2,600	12%
Rhwng 2 a 5 mlynedd	0%	50%	1,055	5%
Rhwng 5 a 10 mlynedd	0%	75%	5,000	22%
Dros 10 mlynedd	25%	90%	13,465	60%
Cyfanswm			22,273	100%

			Gwirioneddol	
	Terfynau isaf a gymeradwywyd	Terfynau Uchaf a gymeradwywyd	31 Mawrth 2021 £000	31 Mawrth 2021 %
Llai na blwyddyn	0%	30%	196	1%
Rhwng 1 a 2 flynedd	0%	30%	153	1%
Rhwng 2 a 5 mlynedd	0%	50%	2,656	14%
Rhwng 5 a 10 mlynedd	0%	75%	3,000	16%
Dros 10 mlynedd	25%	90%	12,465	68%
Cyfanswm			18,470	100%

Risgiau o ran y Farchnad

Risgiau o ran y Gyfradd Llog

Mae'r Awdurdod yn agored i risgiau yn nhermau'r modd y mae'n dod i gysylltiad â symudiadau yn y gyfradd llog ar ei fenthyciadau a'i fuddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar yr Awdurdod. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn cael yr effeithiau canlynol:

- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg rhwymedigaethau'r benthyciadau yn disgyn
- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiadwy – bydd cost y llog y codir tâl amdano ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn codi
- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiadwy – bydd incwm y llog a gredydir i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn codi
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau yn disgyn.

Ni chaff benthyciadau eu cario ar werth teg, felly ni fyddai enillion neu golledion dibwys ar fenthyciadau ar gyfradd sefydlog yn effeithio ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau nac ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau i'r llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar gyfradd amrywiadwy yn cael eu postio i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau ac yn effeithio ar Falans y Gronfa Gyffredinol.

Risgiau o ran Prisiau

Nid yw'r Awdurdod yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti, ac nid yw'n agored i risgiau o ran prisiau.

Risgiau o ran y Gyfnewidfa Dramor

Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau ariannol a ddelir ar ffurf arian cyfred tramor, ac felly nid yw'n agored i golledion sy'n deillio o symudiadau yn y cyfraddau cyfnewid.

Nodyn 32 – Rhwymedigaeth Amodol

Achos 'O'Brien / Sargeant'

Ym mis Rhagfyr 2018, traddododd y Llys Apêl ei ddyfarniad yn achos McCloud/Sargeant, gan gadarnhau'r farn bod y trefniadau diogelu trosiannol a gyflwynwyd gyda'r Pensiwn Diffoddwyr Tân newydd yn 2015 yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon ar sail oedran.

Ym mis Gorffennaf 2021, cyflwynodd Trysorlys Ei Mawrhydi y Bil Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus a Swyddi Barnwrol (y Bil) i Dŷ'r Arglwyddi. Mae'r Bil yn ddeddfwriaeth sylfaenol sy'n nodi yn y gyfraith y modd y bydd y Llywodraeth yn dileu'r gwahaniaethu sydd yn niwygiadau 2015 (a elwir yn rhwymedi). Mae'r Bil yn symud trwy'r broses ddeddfwriaethol ar hyn o bryd, a chafodd Gydsyniad Brenhinol ym mis Ebrill 2022. Mae'r Bil yn cynnwys yr amserlenni ar gyfer gweithredi'r rhwymedi erbyn mis Hydref 2023 fan bellaf.

Ystyrir bod aelodau sydd wedi ymddeol neu sydd ar fin ymddeol cyn i'r trefniadau deddfwriaethol gael eu cwblhau, mewn sefyllfa o Niwed Uniongyrchol. Mae'r Gwasanaeth 'nawr yn wynebu penderfyniad ynghylch a ddylid prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol cyn yr is-ddeddfwriaeth. Mae'r Gwasanaeth yn wynebu risg ddeublyg:

- Os na fydd y Gwasanaeth yn prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol, mae yna berygl y bydd aelodau'n cymryd camau cyfreithiol.
- Os bydd y Gwasanaeth yn prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol, mae yna risg ariannol yn gysylltiedig â chymhlethdodau treth posibl a allai godi yn sgil prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol cyn y newidiadau gofynnol i ddeddfwriaeth.

Ym mis Tachwedd 2021, cymeradwyodd yr Aelodau y broses o fabwysiadu'r Fframwaith ar gyfer Rheoli Materion yn ymwneud â Niwed Uniongyrchol. Yn dilyn y penderfyniad hwnnw, cafodd y Gwasanaeth wybod fod y Swyddfa Gartref wedi tynnu'n ôl ei chanllawiau anffurfiol sy'n ymwneud â'r gwaith o brosesu achosion o Niwed Uniongyrchol, a bod Trysorlys ei Mawrhydi wedi dweud na ddylai unrhyw achosion o Niwed Uniongyrchol gael eu prosesu cyn y bydd deddfwriaeth newydd i weithredu'r rhwymedi mewn grym. Mae'r broses o fabwysiadu'r Fframwaith bellach wedi'i gohirio hyd nes y daw cyngor neu gyfarwyddyd cyfreithiol gan y Gymdeithas Llywodraeth Leol.

Mae'r Gwasanaeth yn cyflogi ei Ymgynghorwyr Treth i ddarparu pecyn cymorth yn ymwneud â materion treth mewn achosion o Niwed Uniongyrchol, ac yn gweithio gyda Gweinyddwyr y Cynllun i bennu goblygiadau ariannol prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol. Ar hyn o bryd ni wyddys beth yw gwerth nac amseriad unrhyw all-lif.

Aelodau Wrth Gefn Arbennig (O'Brien/Matthews)

Ym mis Tachwedd 2018, cafodd dyfarniad ar yr achos cyfreithiol yn ymwneud â barnwyr rhan amser (O'Brien v Y Weinyddiaeth Gyfiawnder) effaith uniongyrchol ar yr achos cyfatebol ar gyfer diffoddwyr tân wrth gefn (Matthews). Cytunodd Gweinidogion Llywodraeth Cymru i estyn yr hawl i bensiwn i ddiffoddwyr tân cymwys i gynnwys gwasanaeth cyn mis Gorffennaf 2000. Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Tân ac Achub gynnal ail ymarfer opsiynau. Ar hyn o bryd nid yw'n glir pryd y bydd yr ymarfer opsiynau yn dechrau, ac mae yna ansicrwydd ychwanegol ynghylch nifer yr aelodau a fydd yn dewis cymryd buddion a maint y budd y byddant yn dewis ei gael. Felly, ar hyn o bryd ni wyddys beth yw gwerth nac amseriad unrhyw all-lif.

Lwfansau Chwilio ac Achub Trefol (LCAT) (Booth ac Eraill yn erbyn GTACGC)

Ym mis Mawrth 2019, dyfarnodd yr Uchel Lys o blaid aelod a oedd yn herio'r diffiniad o gyflog pensiynadwy a ddefnyddid gan yr Awdurdod (Booth). Roedd y dyfarniad yn ymwneud â statws pensiynadwy lwfansau a geir gan rai diffoddwyr tân, a dyfarnodd yn benodol nad yw USAR yn bensiynadwy o hyd o dan Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân.

Yn wyneb canlyniad dyfarniad yr Uchel Lys, a chan fod yr Uchel Lys wedi canolbwyntio'n llwyr ar gysylltu'r lwfans USAR â chontract sylfaenol unigolyn o dan un o Gynlluniau Pensiwn y Diffoddwyr Tân, gwnaed cais i edrych ar ddewisiadau eraill fel bod aelodau o'r tîm USAR yn gallu cael mynediad at bensiwn y gweithle yn unol â Deddf Pensiwnau 2008.

Gofynnodd y Gwasanaeth am gyngor cyfreithiol gan arbenigwyr ym maes Cyfraith Cyflogaeth a adolygodd gynlluniau pensiwn amgen y gallai personél USAR fod yn gymwys i ymuno â nhw, ac, ar sail yr holl wybodaeth sydd ar gael, ystyrir mai'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yw'r cynllun mwyaf priodol. Fodd bynnag, gan fod USAR yn cael ei ariannu trwy Lywodraeth Cymru, ystyrir bod hyn yn fater Cymru gyfan, ac mae angen ymgynghori ymhellach cyn y gellir rhoi unrhyw newidiadau ar waith. Felly, ar hyn o bryd ni wyddys beth yw gwerth nac amseriad unrhyw all-lif.

Tribiwnlys Cyflogaeth

Yn ystod y flwyddyn, gwnaed nifer fach o hawliadau i Dribiwnlys Cyflogaeth yn erbyn yr Awdurdod. Nid yw'n bosibl amcangyfrif mewn modd dibynadwy naill ai'r tebygolrwydd na'r gwerth i'r Awdurdod os bydd y Tribiwnlys yn dyfarnu o blaid y sawl sy'n gwneud yr hawliad. Felly ni wnaed unrhyw ddarpariaeth ar gyfer hynny yn y datganiadau ariannol hyn.

Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022

2020/21 £000		2021/22 £000
	Cyfraniadau sy'n Dderbyniadwy:	
	Cyflogwr:	
(5,626)	- Arferol	(5,731)
(499)	- Ymddeoliadau cynnar (salwch)	(167)
(2,717)	- Aelodau	(2,773)
<u>(8,842)</u>		<u>(8,671)</u>
(1,248)	Trosglwyddiadau unigol o gynlluniau eraill	(1,363)
(10,090)		(10,034)
	Buddion sy'n Daladwy:	
12,664	- Pensiwn	12,746
2,104	- Cyfnewidiadau a buddion cyfandaliadau ymddeoliad	4,186
30	- Cyfandaliad marwolaeth	155
<u>14,798</u>		<u>17,087</u>
939	Taliadau i ymadawyr ac o ganlyniad iddynt:	46
	- Trosglwyddiadau unigol i gynlluniau eraill	
15,737		17,133
5,647	Diffyg am y flwyddyn cyn grantiau derbyniadwy gan Lywodraeth Cymru	7,099
(5,647)	Grant ategol Derbyniadwy gan Lywodraeth Cymru	(7,099)
0	Y swm net sy'n daladwy/dderbyniadwy ar gyfer y flwyddyn	0

Datganiadau o asedau net ar 31 Mawrth 2022

2020/21 £000		2021/22 £000
	Asedau Cyfredol:	
1,211	Y swm sy'n daladwy gan y Gronfa Gyffredinol	1,439
0	Y swm sy'n daladwy gan Lywodraeth Cymru	0
1,211	Cyfanswm yr Asedau Cyfredol	1,439
	Rhwymedigaethau Cyfredol:	
0	Y swm sy'n daladwy i'r Gronfa Gyffredinol	0
(1,211)	Y swm sy'n daladwy i Lywodraeth Cymru	(1,439)
(1,211)	Cyfanswm y Rhwymedigaethau Cyfredol	(1,439)

Nodiadau I Gyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Sefydlwyd y Gronfa ar 1 Ebrill 2007, ac mae'n cynnwys cynlluniau pensiwn 1992, 2006 a 2015, ynghyd â Chynllun Pensiwn Diwygiedig y Diffoddwyr Tân, ac fe'i gweinyddir gan yr Awdurdod. Cyflwynodd cynllun 2015 gyfraddau cyfraniadau newydd ar gyfer cyflogwyr a chyflogeion fel ei gilydd, ynghyd â gostyngiad o ran y buddion pensiwn. Bydd aelodau o gynlluniau 1992 a 2006, nad ydynt yn bodloni'r meini prawf rhagnodedig, yn trosglwyddo i gynllun 2015 o dan drefniant tapr. Ar 1 Ebrill 2016, cyflwynwyd y Cynllun Pensiwn Diwygiedig a ddargedwir, a hynny yn ychwanegol at y cynlluniau gwreiddiol yn 1992, 2006 a 2015. Roedd y cynllun yn caniatáu i unigolion a gyflogwyd yn aelodau o staff ar alwad rhwng y blynyddoedd 2000 a 2006 brynu gwasanaeth yn ôl. Pe bai'r unigolion yn parhau i fod yn gyflogeion, yna gallent fanteisio ar y Cynllun Pensiwn Diwygiedig a ddargedwir, sy'n cynnig yr un cyfraddau o ran cyfraniadau â chynllun 1992.

Telir cyfraniadau'r cyflogeion a'r cyflogwr i'r Gronfa, a gwneir taliadau ohoni i'r pensiynwyr. Mae lefelau cyfraniadau'r cyflogeion a'r cyflogwr yn seiliedig ar ganrannau cyflog pensiynadwy a osodir yn genedlaethol gan Lywodraeth Cymru, ac maent yn destun ailbrisiadau tair blynedd gan Adran Actiwari'r Llywodraeth. Ni chaiff y cynllun ei ariannu, nid oes iddo unrhyw asedau buddsoddi, a thelir unrhyw wahaniaeth rhwng y buddion sy'n daladwy a'r cyfraniadau sy'n dderbyniadwy trwy Grantiau Ategol gan Lywodraeth Cymru.

Mae trosglwyddiadau i mewn i'r cynllun yn drosglwyddiadau o fuddion pensiwn o gynllun pensiwn arall ar gyfer cyflogeion newydd neu gyflogeion cyfredol, ac mae trosglwyddiadau allan yn drosglwyddiadau o fuddion ar gyfer cyflogeion sydd wedi gadael yr Awdurdod ac sydd wedi ymuno â chynllun pensiwn arall. Yr Awdurdod sy'n gyfrifol am dalu cyfraniadau'r cyflogwr i mewn i'r gronfa, a'r costau hyn a nodir yn y cyfrifon ar gyfer yr Awdurdod.

Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, gwneir asesiad o swm y Grant Ategol sy'n ofynnol gan Lywodraeth Cymru, a thelir 80% o'r amcangyfrif yn ychwanegol at y gwarged/diffyg (ased/rhwymedigaeth) sy'n daladwy/dderbyniadwy o'r flwyddyn flaenorol. Telir hyn ym mis Awst bob blwyddyn. Fel y cyfryw, cyfatebir unrhyw ased/rwymedigaeth ar y Gronfa Bensiwn â gwerth cyfatebol ar fantolen yr Awdurdod. Roedd yr amcangyfrif ar gyfer 2021/22 yn cynnwys asesiad o nifer y diffoddwyr tân a fyddai'n ymddeol yn ystod y flwyddyn, yn seiliedig ar oedran a nifer y blynyddoedd o wasanaeth; o hyn gellir amcangyfrif y taliadau cyfnewid a fyddai'n daladwy, ynghyd â'r taliadau pensiwn ychwanegol.

Mae'r polisïau cyfrifyddu a fabwysiadwyd ar gyfer creu Cyfrif y Gronfa Bensiwn yn cyd-fynd â'r arfer a argymhellir, ac yn dilyn yr arferion hynny sy'n berthnasol i ddatganiadau sylfaenol yr Awdurdod.

Cyfraddau Cyfraniadau

O dan Reoliadau Pensiwn y Diffoddwyr Tân, roedd cyfradd cyfraniadau'r cyflogwr ar gyfer cynllun 2015 yn 27.3% o'r cyflog pensiynadwy, ac roedd cyfraddau'r cyflogeion yn unol â bandiau'r cyflog pensiynadwy y manylir arnynt isod:

Band Cyflog Pensiynadwy	% Cyfradd Cyfraniadau 2021/22
Hyd at ac yn cynnwys £27,818	11.0
Mwy na £27,818 a hyd at £51,515, yn gynwysedig	12.9
Mwy na £51,515 a hyd at £142,500, yn gynwysedig	13.5
Mwy na £142,500	14.5

Ar gyfer cynllun 2006, roedd cyfraniadau'r cyflogwr yn 26.6% o'r cyflog pensiynadwy, ac roedd cyfraddau'r cyflogeion yn unol â bandiau'r cyflog pensiynadwy y manylir arnynt isod:

Band Cyflog Pensiynadwy	% Cyfradd Cyfraniadau 2021/22
Hyd at ac yn cynnwys £15,609	8.5
Mwy na £15,609 a hyd at £21,852, yn gynwysedig	9.4
Mwy na £21,852 a hyd at £31,218, yn gynwysedig	10.4
Mwy na £31,218 a hyd at £41,624, yn gynwysedig	10.9
Mwy na £41,624 a hyd at £52,030, yn gynwysedig	11.2
Mwy na £52,030 a hyd at £62,436, yn gynwysedig	11.3
Mwy na £62,436 a hyd at £104,060, yn gynwysedig	11.7
Mwy na £104,060 a hyd at £124,872, yn gynwysedig	12.1
Mwy na £124,872	12.5

Ar gyfer cynllun 1992 a'r cynlluniau Diwygiedig, roedd cyfradd cyfraniadau'r cyflogwr yn 29.3% o'r cyflog pensiynadwy, ac roedd cyfraddau'r cyflogeion yn unol â bandiau'r cyflog pensiynadwy y manylir arnynt isod:

Band Cyflog Pensiynadwy	% Cyfradd Cyfraniadau 2021/22
Hyd at ac yn cynnwys £15,609	11.0
Mwy na £15,609 a hyd at £21,852, yn gynwysedig	12.2
Mwy na £21,852 a hyd at £31,218, yn gynwysedig	14.2
Mwy na £31,218 a hyd at £41,624, yn gynwysedig	14.7
Mwy na £41,624 a hyd at £52,030, yn gynwysedig	15.2
Mwy na £52,030 a hyd at £62,436, yn gynwysedig	15.5
Mwy na £62,436 a hyd at £104,060, yn gynwysedig	16.0
Mwy na £104,060 a hyd at £124,872, yn gynwysedig	16.5
Mwy na £124,872	17.0

Nid yw Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn gwneud cyfrif am rwymedigaethau ar gyfer pensiynau a buddion eraill ar ôl diwedd y cyfnod gan mai cyfrifoldeb yr Awdurdod yw hyn. Mae manylion ymrwymadau hirdymor y pensiynau i'w gweld yn Nodyn 30 i'r datganiadau ariannol craidd (£517.787 miliwn ar 31 Mawrth 2022 a £530.877 miliwn ar 31 Mawrth 2021).

Rhestr o Derau a Ddefnyddir yn y Datganiad o Gyfrifon

ADDASIAD Y FLWYDDYN FLAENOROL

Addasiadau perthnasol sy'n gysylltiedig â blynyddoedd blaenorol, ac sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifyddu neu o gywiro cyfeiliornadau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau cylchol arferol nac addasiadau i amcangyfrifon cyfrifyddu a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol.

AMHARIAD

Gostyngiad yng ngwerth ased anghyfredol i werth sy'n is na'i swm adferadwy, sef yr uchaf o werth teg yr ased llai'r costau o'i werthu a'i werth mewn defnydd.

ARCHWILIAD O GYFRIFON

Archwiliad annibynnol o faterion ariannol yr Awdurdod.

ARIANNU CYFALAF

Cyllid a godir i dalu am wariant cyfalaf. Mae yna amrywiaeth o ddulliau ar gael i ariannu gwariant cyfalaf, gan gynnwys benthyca, lesio, ariannu refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd refeniw wrth gefn, a Chronfeydd Wrth Gefn wedi'u clustnodi.

ASED

Eitem sydd o werth i'r Awdurdod mewn termau ariannol. Caiff asedau eu categorio'n rhai cyfredol neu anghyfredol:

- Bydd ased cyfredol yn cael ei ddefnyddio neu'n colli ei werth materol ym mhen y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Mae ased anghyfredol yn darparu buddion i'r Awdurdod ac i'r gwasanaethau y mae'n eu darparu am gyfnod o fwy na blwyddyn, a gall fod yn ddiriaethol, e.e. gorsaf dân; neu'n anniriaethol, e.e. trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU ANNIRIAETHOL

Gellir diffinio eitem anniriaethol (heb fod yn ffisegol) yn ased y mae'r mynediad at fuddion economaidd y dyfodol y mae'n eu cynrychioli yn cael eu rheoli gan yr endid sy'n adrodd. Mae asedau anniriaethol yr Awdurdod yn cynnwys trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU DIGWYDDIADOL

Mae ased digwyddiadol yn ased posibl sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth ddim ond yn cael eu cadarnhau gan un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol, nad dynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod.

ASEDAU SEILWAITH

Aседau anghyfredol sy'n perthyn i'r Awdurdod ac na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, a lle nad yw gwariant yn adferadwy ond trwy ddefnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Un enghraifft yw hydrantau.

BENTHYCA

Defnyddio arian parod a ddarperir gan barti arall i dalu am wariant, a hynny ar sail cytundeb i ad-dalu'r arian parod yn y dyfodol; fel arfer, codir tâl llog yn ychwanegol at y swm gwreiddiol.

BUDDION YMDDEOL

Pob math o ystyriaeth a roddir gan yr Awdurdod yn gyfnewid am wasanaethau a ddarperir gan gyflogaeth, ac sy'n daladwy ar ôl i'r gyflogaeth ddod i ben.

BUDDION YN ÔL DISGRESIWN (PENSIYNAU)

Buddion ymddeol, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, contractiol nac adeiladol i'w dyfarnu, ac a ddyfernir o dan bwerau yn ôl disgrisiwn yr Awdurdod, er enghraifft Rheoliadau Llywodraeth Leol (Taliadau yn ôl Disgrisiwn) 1996.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN)

Gwneir cyfrif o fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn natganiadau'r gronfa honno. Fodd bynnag, mae hefyd yn ofynnol i awdurdodau ddatgelu'r gyfran y gellir ei phriodoli o asedau'r cynllun pensiwn, sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau sylfaenol, a hynny yn rhan o'r gofynion datgelu sy'n berthnasol i fuddion ymddeol.

BWRDD BENTHYCIADAU GWAITH CYHOEDDUS (PWLB)

Asiantaeth y Llywodraeth Ganolog sy'n darparu benthychiadau am flwyddyn neu ragor i awdurdodau ar gyfraddau llog nad ydynt ond ychydig yn uwch na'r rheiny y gall y llywodraeth eu benthyca ei hun.

CIPFA

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth.

CONTRACT HIRDYMOR

Contract a wnaed ar gyfer dylunio, cynhyrchu neu adeiladu ased unigol sylweddol neu ddarparu gwasanaeth (neu gyfuniad o asedau neu wasanaethau sydd, gyda'i gilydd, yn gyfystyr ag un prosiect), lle mae'r amser a gymerir i gwblhau'r contract, i raddau helaeth, yn golygu bod gweithgarwch y contract yn perthyn i fwy nag un cyfnod cyfrifyddu.

COST GWASANAETHAU YN Y GORFFENNOL (PENSIYNAU)

Yn achos cynllun pensiwn â buddion wedi'u diffinio, y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun sy'n ymwneud â gwasanaeth cyflogai mewn cyfnodau blaenorol sy'n codi yn y cyfnod cyfredol, a hynny o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddion ymddeol.

COST LLOG (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun â buddion wedi'u diffinio, y cynnydd disgwylidig yn ystod cyfnod gwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun am fod y buddion un cyfnod yn nes at gael eu setlo.

COST Y GWASANAETHAU CYFREDOL (PENSIYNAU)

Y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau cynllun pensiwn â buddion wedi'u diffinio y disgwylir iddo ddeillio o wasanaeth cyflogaion yn y cyfnod cyfredol.

CREDYDWR

Y swm sy'n ddyledus gan yr Awdurdod ar gyfer gwaith a wnaed, nwyddau a ddaeth i law, neu wasanaethau a roddwyd o fewn y cyfnod cyfrifyddu, ond na thalwyd taliad ar eu cyfer erbyn diwedd y cyfnod cyfrifyddu hwnnw.

CRONFEYDD WRTH GEFN

Croniad o wargedion, diffygion a dyraniadau dros y blynyddoedd diwethaf. Mae Cronfeydd Wrth Gefn o natur refeniw ar gael, a gellir eu gwario neu eu clustnodi yn ôl disgrisiwn yr Awdurdod. Ni ellir defnyddio rhai Cronfeydd Wrth Gefn Cyfalaf, e.e. Cyfrif Addasu'r Cyfalaf, i fodloni'r gwariant cyfredol.

CRONIADAU

Symiau a gynhwysir yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm a gwariant refeniw a chyfalaf a enillwyd, neu yr aed iddynt, yn ystod y flwyddyn ariannol, ond nad oedd y taliad gwirioneddol wedi dod i law, neu nad oedd wedi cael ei dalu, ar 31 Mawrth.

CYDNABYDDIAETH ARIANNOL

Yr holl symiau a dalwyd i gyflogai neu sy'n daladwy iddo, y symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (cyhyd ag y gellir codi tâl am y symiau hynny ar dreth incwm y Deyrnas Unedig), a gwerth ariannol unrhyw fuddion eraill. Symiau nad oeddent ar ffurf arian parod. Mae cyfraniadau pensiwn sy'n daladwy gan y cyflogwr yn eithriedig.

CYFNOD CYFRIFYDDU

Y cyfnod o amser a gwmpesir gan y cyfrifon; fel arfer, cyfnod o ddeuddeng mis sy'n dechrau ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifyddu yw dyddiad y Fantolen.

CYLLIDEB

Y rhagolwg o wariant refeniw net a chyfalaf dros y cyfnod cyfrifyddu.

CYNLLUN PENSIWN Â BUDDION WEDI'U DIFFINIO

Cynlluniau pensiwn lle mae'r buddion a geir gan y cyfranogwyr yn annibynnol ar y cyfraniadau a delir, ac nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

DARPARIAETH

Swm a neilltuir yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion yn y dyfodol, sy'n sicr neu'n debygol iawn o ddigwydd, ond bod eu symiau neu eu dyddiadau yn amhenodol.

DARPARIAETH ISAFSWM REFENIW

Yr isafswm y mae'n rhaid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-dalu benthychiadau a symiau eraill a fenthycir gan yr Awdurdod.

DATGANIAD O INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Cyfrif yr Awdurdod sy'n adrodd am y gost net ar gyfer blwyddyn y swyddogaethau y mae'n gyfrifol amdanynt, ac sy'n arddangos y modd y mae'r gost honno wedi cael ei hariannu o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

DERBYNIADAU CYFALAF

Yr elw o waredu tir ac asedau anghyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbyniadau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd, a hynny o fewn rheolau a bennir gan y llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw.

DIBRISIANT

Mesur o ran cost traul, defnydd neu ostyngiad arall yn oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol yr Awdurdod yn ystod y cyfnod cyfrifyddu, pa un a yw'n deillio o ddefnydd, treigl amser neu ddarfodiad, a hynny naill ai trwy newidiadau ym maes technoleg neu newidiadau eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, yn rhai ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y Fantolen a'r dyddiad y rhoddir awdurdod i'r Datganiad o Gyfrifon gael ei gyhoeddi.

DYLEDWR

Y swm sy'n ddyledus i'r Awdurdod am waith a wnaed, nwyddau a ddaeth i law, neu wasanaethau a roddwyd o fewn y cyfnod cyfrifyddu, ond na chafwyd taliad amdanynt erbyn diwedd y cyfnod cyfrifyddu hwnnw.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARAIDD

Yn achos cynllun pensiwn â buddion wedi'u diffinio, mae'r rhain yn cynnwys y newidiadau mewn gwargedion neu ddiffygion actiwaraid sy'n codi oherwydd:

- Nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau actiwaraid a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (enillion a cholledion yn ymwneud â phrofiad); neu
- Bod y rhagdybiaethau actiwaraid wedi newid.

ENILLION DISGWYLIEDIG O ASEDAU PENSIWN

Yn achos cynllun â buddion wedi'u diffinio a ariennir, dyma'r gyfradd gyfartalog o enillion, gan gynnwys incwm a newidiadau mewn gwerth teg, ond net o dreuliau'r cynllun, a ddisgwylir dros weddill oes yr ymrwymiad cysylltiedig o ran yr asedau gwirioneddol a ddelir gan y cynllun.

GRANTIAU'R LLYWODRAETH

Grantiau gan y llywodraeth naill ai ar gyfer gwariant refeniw neu gyfalaf, a hynny yn ôl y galw am gydymffurfedd yn y gorffennol neu yn y dyfodol ag amodau penodol sy'n ymwneud â gweithgarwch yr Awdurdod. Gall y grantiau hyn fod yn benodol i gynllun penodol, neu gallant gefnogi gwariant refeniw yr Awdurdod yn gyffredinol.

GWARIANT CYFALAF

Gwariant a ddefnyddir i gaffael ased anghyfredol, a gaiff ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaethau y tu hwnt i'r cyfnod cyfrifyddu cyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at werth ased anghyfredol presennol, yn hytrach na'i gynnal yn unig.

GWARIANT REFENIW

Y treuliau dyddiol o ddarparu gwasanaethau.

GWERTH NET AR BAPUR

Swm yr asedau anghyfredol a gynhwysir yn y Fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu eu gwerth cyfredol llai y symiau cronus sy'n darparu ar gyfer dibrisiant.

GWERTH TEG

Gwerth teg ased yw'r pris y gellid ei gyfnewid amdano mewn trafodiad hyd braich.

LES CYLLID

Les sydd, i raddau helaeth, yn trosglwyddo i'r lesddeiliad yr holl risgiau a gwobrau sydd ynghlwm wrth fod yn berchennog ar ased anghyfredol.

MANTOLEN

Datganiad o'r asedau, y rhwymedigaethau a'r balansau eraill a gofnodwyd ar ddiwedd y cyfnod cyfrifyddu.

OES DDEFNYDDIOL

Y cyfnod y bydd yr Awdurdod yn cael buddion o'r defnydd o ased anghyfredol.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Ceir diffiniad manwl o bartïon cysylltiedig yn IAS 24. I ddibenion yr Awdurdod, ystyrir bod partïon cysylltiedig yn cynnwys aelodau'r Awdurdod, y Prif Weithredwr, ei Gyfarwyddwyr, ynghyd ag aelodau agos eu teuluoedd ac aelodau yn y cartref.

POLISIÂU CYFRIFYDDU

Mae'r rhain yn pennu polisiâu a gweithdrefnau a ddefnyddir gan yr Awdurdod i baratoi ei Ddatganiadau Ariannol, gan gynnwys dulliau, systemau mesur a gweithdrefnau ar gyfer cyflwyno datgeliadau.

PRYDLES WEITHREDOL

Les lle mae'r berchnogaeth ar yr ased anghyfredol yn aros gyda'r lesddeiliad.

RHWYMEDIGAETH

Rhwymedigaeth yw lle mae ar yr Awdurdod daliad i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae rhwymedigaeth gyfredol yn swm a fydd yn daladwy neu y gellid ei alw yn ystod y cyfnod cyfrifyddu dilynol, e.e. credydwy'r neu arian parod a ordynnwyd.
- Mae rhwymedigaeth ohiriedig yn swm sydd, trwy drefniant, yn daladwy y tu hwnt i'r flwyddyn ddilynol ar ryw adeg yn y dyfodol, neu i'w dalu gan swm blynyddol dros gyfnod o amser.

RHWYMEDIGAETH DDIGWYDDIADOL

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol naill ai:

- Yn ymrwymiad posibl sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth ddim ond yn cael eu cadarnhau gan un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod; neu
- Yn rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol lle nad yw'n debygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd, neu na ellir mesur swm yr ymrwymiad mewn modd sy'n ddigon dibynadwy.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN

Rhwymedigaethau cynlluniau pensiwn â buddion wedi'u diffinio ar gyfer alldaliadau sy'n ddyledus ar ôl dyddiad y prisiad. Mae rhwymedigaethau'r cynllun, sy'n cael eu mesur gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedol, yn adlewyrchu'r buddion y mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu ar gyfer gwasanaeth hyd at ddyddiad y prisiad.

TRAFODIADAU PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'r Datganiad o Arfer a Argymhellir yn ei gwneud yn ofynnol datgelu unrhyw drafodiadau perthnasol rhwng yr Awdurdod a phartïon cysylltiedig, a hynny er mwyn sicrhau bod rhanddeiliaid yn ymwybodol o'r achosion pan fydd trafodiadau o'r fath yn digwydd, ynghyd â'r symiau a'r goblygiadau sy'n gysylltiedig â hynny.

Y RHAGLEN GYFALAF

Y cynlluniau cyfalaf y mae'r Awdurdod yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

Awdurdod Tan ac Achub
Canolbarth a Gorllewin Cymru
Mid and West Wales
Fire and Rescue Authority

Awdurdod Tan ac Achub
Canolbarth a Gorllewin Cymru
Mid and West Wales
Fire and Rescue Authority

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022

Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022

Paratowyd y Datganiad hwn yn unol â'r canllawiau a luniwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol (SOLACE), sef y fframwaith '*Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol*' 2016. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn egluro'r modd y mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'r fframwaith a'i saith egwyddor graidd o ran llywodraethu da, a hynny er mwyn sicrhau bod adnoddau yn cael eu cyfeirio yn unol â pholisi a blaenoriaethau cytunedig.

Cwmpas y Cyfrifoldeb

Mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gyflawni yn unol â'r gyfraith a'r priod safonau; bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu ac y rhoir cyfrif priodol amdano; a'i fod yn cael ei ddefnyddio mewn modd economaidd, effeithlon, effeithiol a chyfiawn.

Mae gan yr Awdurdod ddyletswydd o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus o ran y ffordd y caiff ei swyddogaethau eu cyflawni, gan roi ystyriaeth i gyfuniad o ddarbodaeth, effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a chyfiawnder. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus i bennu a chyhoeddi amcanion llesiant, a gynlluniwyd iddynt gyfrannu i'r eithaf i'r saith nod llesiant cenedlaethol, gyda ffocws ar ddatblygiad cynaliadwy.

O ganlyniad i gyflwyno Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, sefydlwyd hefyd fframwaith deddfwriaethol newydd a diwygiedig ar gyfer etholiadau, democratiaeth, llywodraethu a pherfformiad llywodraeth leol, gan gynnwys darparu polisi aml-leoliad ar gyfer cyfarfodydd.

Er mwyn cyflawni ei gyfrifoldeb cyffredinol, mae'r Aelodau a'r Uwch-swyddogion yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith ar gyfer llywodraethu materion yr Awdurdod Tân ac Achub, ynghyd â stiwardio'r adnoddau y mae'n eu defnyddio, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.

Mae'r Awdurdod Tân, ynghyd â'i amrywiol bwyllgorau, paneli a gweithgorau, yn darparu ac yn cyflawni arweinyddiaeth strategol, sy'n galluogi'r Aelodau i benderfynu ar y materion sy'n effeithio ar y gwaith o gynnal yr Awdurdod Tân yn unol ag egwyddorion tryloywder ac atebolrwydd democrataidd.

Mae'r gwaith o reoli a darparu swyddogaethau'r Gwasanaeth Tân o ddydd i ddydd yn cael ei gyflawni gan Swyddogion y Gwasanaeth Tân dan reolaeth ac arweiniad cyffredinol y Prif Swyddog Tân, sy'n cyflawni'r swyddogaethau hyn yn unol â'r fframwaith llywodraethu a phenderfyniadau'r Awdurdod Tân a'i bwyllgorau. Cynorthwyr y Prif Swyddog Tân yn hyn o beth gan y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol.

Cytundeb Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Mae'r Awdurdod yn ymrwymedig i ddangos bod ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i gyflawni mewn modd effeithiol. Mae'r Awdurdod yn darparu cyfeiriad strategol clir, ac mae ei Gyfansoddiad yn diffinio rolau'r Aelodau a'r Swyddogion yn glir. Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol ac Allanol, ynghyd â'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad, yn ymrwymedig i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn effeithiol ac yn gydnerth. Mae rolau

allweddol y Cyfansoddiad a'r rhai sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal Cod Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod wedi'u nodi isod.

Cyfansoddiad	Diben y Cyfansoddiad yw nodi'r modd y mae'r Awdurdod Tân yn gweithio a'r modd y mae'n gwneud penderfyniadau, a hynny mewn iaith glir.
Yr Awdurdod Tân	Cymeradwyo'r Cyfansoddiad (gan gynnwys Rheolau Sefydlog a Rheoliadau Ariannol). Cymeradwyo polisïau allweddol a'r fframwaith cyllidebol. Prif gorff gwneud penderfyniadau yr Awdurdod. Yn cynnwys 25 o aelodau (gan gynnwys y Cadeirydd).
Y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad	Darparu sicrwydd annibynnol i'r Awdurdod Tân o ran digonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu, y fframwaith rheoli risgiau a'r amgylchedd rheoli mewnol. Hyrwyddo safon uchel o ran ymddygiad yr aelodau. Gwneud argymhellion i'r Awdurdod Tân o ran cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon Blynnyddol a'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol, ac, mewn amgylchiadau priodol, cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon Blynnyddol.
Y Pwyllgor Rheoli Adnoddau	Yn gyfrifol am reoli adnoddau'r Awdurdod Tân mewn modd effeithiol, yn benodol rheoli a datblygu adnoddau ariannol, dynol ac eiddo yr Awdurdod, ynghyd â'i wasanaeth caffael, ei dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu, ei adnoddau dynol a'i swyddogaethau cludiant, yn ogystal â'i ymgysylltiad â rhanddeiliaid.
Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol	Gweithredu'r polisi a'r fframwaith cyllidebol a bennir gan yr Awdurdod Tân, a rhoi cyngor i'r Awdurdod Tân o ran datblygu polisi a materion cyllidebol yn y dyfodol. Goruchwyllo'r broses o weithredu polisïau a darparu gwasanaethau.
Swyddog Adran 151	Sicrhau y gwneir penderfyniadau sy'n gyfreithlon ac yn ddarbodus yn ariannol. Gweinyddu materion ariannol. Yn atebol am ddatblygu a chynnal fframwaith llywodraethu, risgiau a rheoli yr Awdurdod Tân. Cyfrannu at waith rheoli a llywodraethu corfforaethol effeithiol yr Awdurdod Tân.
Y Swyddog Monitro	Adrodd ar achosion, neu achosion tebygol, o fynd yn groes i unrhyw ddeddfiad neu reol gyfreithiol. Adrodd ar unrhyw gamweinyddiad neu anghyfiawnder lle mae'r Ombwdsmon Llywodraeth Leol wedi cynnal ymchwiliad. Cynnal a diweddarau'r Cyfansoddiad. Sefydlu a chynnal cofrestrau o fuddiannau aelodau a rhoddion a lletygarwch a gafwyd. Cynghori Aelodau o ran dehongli'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau ac Aelodau Cyfetholedig. Cyfrannu at waith rheoli a llywodraethu corfforaethol effeithiol yr Awdurdod Tân.

Y Gwasanaeth Archwilio Mewnol	Darparu sicrwydd annibynnol a barn flynyddol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu a rheoli risgiau yr Awdurdod Tân. Darparu rhaglen flynyddol o weithgarwch archwilio seiliedig ar risgiau, gan gynnwys gweithgarwch atal ac ymchwilio i dwyll. Gwneud argymhellion ar gyfer gwelliannau i'r gwaith o reoli risgiau.
Rheolwyr	Yn gyfrifol am ddatblygu, cynnal a gweithredu fframwaith llywodraethu, risgiau a rheoli yr Awdurdod Tân. Cyfrannu at waith rheoli a llywodraethu corfforaethol effeithiol yr Awdurdod Tân trwy gyfarfodydd misol Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a'r Fforymau Ymateb Gweithredol.

Fframwaith Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Lluniwyd Cod Llywodraethu Corfforaethol gan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn 2010, a chafodd ei adolygu yn 2017 yn unol â Fframwaith CIPFA/SOLACE, Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol 2016.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol yn cynnwys y systemau, y prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd sy'n cyfarwyddo ac yn rheoli Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, ynghyd â'r ffordd y mae'n rhoi cyfrif i'r gymuned, yn ymgysylltu â hi ac yn ei harwain. Mae'n galluogi Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i fonitro cyflawniad ei Nodau Strategol, ac ystyried a yw'r Gwasanaeth wedi darparu gwasanaethu priodol, effeithiol ac effeithlon. Mae'r system rheoli mewnol yn ffurfio rhan bwysig o'r Cod Llywodraethu Corfforaethol, ac fe'i cynlluniwyd i reoli risgiau hyd at lefel resymol. Mae'n gwerthuso tebygolrwydd ac effaith gwireddu risgiau a nodir, ac yn rheoli pob risg yn briodol.

Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn dwyn ynghyd, mewn un ddogfen, yr holl drefniadau llywodraethu ac atebolrwydd sydd gan y Gwasanaeth ar waith. Mae Fframwaith y Cod Llywodraethu Corfforaethol yn seiliedig ar y canllawiau ar arfer gorau a nodir yn Fframwaith CIPFA/SOLACE, Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol, a chaiff ei ddefnyddio i adolygu trefniadau llywodraethu yr Awdurdod yn flynyddol.

Yn ystod 2021/22, mae'r Awdurdod wedi cynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei ddulliau llywodraethu yn unol â Fframwaith CIPFA/SOLACE, Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol (2016). Llywiwyd yr adolygiad blynyddol o'r Cod Llywodraethu Corfforaethol gan reolwyr yn y Gwasanaeth sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, a hefyd gan sylwadau a wnaed gan y gwasanaeth archwilio mewnol ac allanol, yn ogystal â chan asiantaethau archwilio eraill. Cafodd y Cod Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022, a oedd wedi'i adolygu a'i ddiwygio, ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Ebrill 2022.

Mae'r Datganiad hwn yn rhoi sicrwydd o ran y modd y mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â saith egwyddor graidd ac is-egwyddorion Fframwaith ei God Llywodraethu Corfforaethol yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22.

Mae'r Datganiad hwn hefyd yn bodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

Sicrwyddau Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gogledd Cymru ar gyfer 2021/22

Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn nodi ymrwymiad yr Awdurdod i egwyddorion llywodraethu da. Mae copi o God Llywodraethu Corfforaethol llawn yr Awdurdod, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022, ar gael ar wefan y Gwasanaeth. Mae'r adran ganlynol yn darparu trosolwg byr o'r sicrwyddau llywodraethu a gyflawnwyd gan yr Awdurdod yn ystod 2021/22.

Egwyddor A: Ymddwyn ag uniondeb, arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu'r rheol gyfreithiol.

Gwerthoedd Craidd

Mae Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd y Gwasanaeth wedi'u cyhoeddi'n glir yng Nghynllun Corfforaethol y Gwasanaeth, sy'n cael ei adolygu a'i ddiwygio, ac yr ymgynghorir arno, yn flynyddol.

Cyhoeddwyd Cynllun Corfforaethol 2021-26 y Gwasanaeth ar 1 Ebrill 2021, a oedd yn nodi Amcanion Gwella a Llesiant y Gwasanaeth ar gyfer 2021/22, sy'n cyd-fynd â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Dros gyfnod o 10 wythnos rhwng mis Hydref a mis Rhagfyr 2021, ymgynghorodd y Gwasanaeth hefyd ar ei broses gynllunio ddiwygiedig ar gyfer 2022 ac wedi hynny, a oedd yn cynnwys ei Gynllun Strategol ar gyfer 2022-27, sy'n cyfeirio at ei ymrwymadau tymor hirach; a'i Gynllun Gwella Busnes Blynnyddol ar gyfer 2022/23 sy'n amlinellu ei Amcanion Gwella a Llesiant blynnyddol ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod. Cyhoeddwyd Cynllun Strategol y Gwasanaeth ar gyfer 2022-27 a'i Gynllun Gwella Busnes Blynnyddol ar gyfer 2022/23 ar 1 Ebrill 2022.

Oherwydd oedi cyn cael y Fframwaith Perfformiad diwygiedig gan Lywodraeth Cymru, a gyflwynir yn lle gofynion perfformiad yr Awdurdodau Tân ac Achub a ddiddymwyd ym Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, bydd proses ddiwygiedig o gynllunio ar gyfer gwelliant 'nawr yn cael ei hystyried yn ystod 2022/23. Bydd hyn yn cael ei gefnogi trwy ddechrau adolygiad o Weledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd y Gwasanaeth, a gynhelir gan Dîm Arweinyddiaeth Weithredol newydd y Gwasanaeth, a fydd yn cael ei lywio gan Archwiliad Diwylliannol y bwriedir ei gynnal yn ystod 2022/23.

Mae'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau, a gyhoeddir yn y Cyfansoddiad, yn amlinellu'r ymddygiad a ddisgwyli'r gan yr Aelodau. Yn rhan o'u proses gynefino, mae pob Aelod newydd a phersonél hefyd yn cael trosolwg o'r safonau ymddygiad a ddisgwyli'r ganddynt. Cefnogir hyn ymhellach gan y Strategaeth Datblygu Aelodau a'r Rhaglen Hyfforddi Flynyddol, sy'n sicrhau bod pob Aelod yn cael hyfforddiant a chymorth priodol ar gyfer ei rôl. Caiff hyfforddiant ar safonau ymddygiad ei ddarparu i'r Rheolwyr yn rhan o raglen hyfforddi y Gwasanaeth ar gyfer Uwch-arweinwyr ac Arweinwyr Canol, ac mae proses gwerthuso perfformiad y Gwasanaeth, a adolygwyd yn 2021/22 yn unol â Fframwaith Arweinyddiaeth Cyngor Cenedlaethol y Prif Swyddogion Tân, ac a ddaw i rym yn 2022/23, yn gofyn i'r holl bersonél a Rheolwyr nodi'r modd y mae'r personél wedi ymddwyn yn ystod y flwyddyn, yn eu barn nhw, mewn perthynas â Gwerthoedd y Gwasanaeth.

Y Cyfansoddiad

Mae Cyfansoddiad yr Awdurdod ar gael i'r cyhoedd ar dudalennau'r Awdurdod ar wefan y Gwasanaeth, ac mae'n esbonio'r modd y mae'r Awdurdod yn gweithredu a'r ffordd y mae'n gwneud ei benderfyniadau. Mae'r Cyfansoddiad yn destun adolygiadau cynhwysfawr achlysurol, gyda diweddariadau parhaus yn ôl yr angen, ac fel sy'n ofynnol i adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol.

Cymeradwywyd Cyfansoddiad diwygiedig gan yr Awdurdod ym mis Mehefin 2021 a'i gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Roedd diwygiadau i'r Cyfansoddiad yn cynnwys cyfeiriad at ofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021; cyfuno Erthyglau 21 a 22 yn un Erthygl ar gyfer Rheolau Gweithdrefn Ariannol; a diwygiadau i Reolau Sefydlog Contractau'r Awdurdod (Erthygl 23). Cymeradwywyd yr holl ddiwygiadau gan y Pwyllgor Rheoli Adnoddau ym mis Gorffennaf 2021, a chyflwynwyd adroddiad amdanynt i'r Awdurdod Tân ym mis Medi 2021.

Cyflwynwyd papur i'r Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2022, yn amlinellu'r ystyriaethau o ran Polisi Cyfarfodydd Aml-leoliad, fel sy'n ofynnol gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Bydd Ystafell Caer, sef ystafell gyfarfod y Gwasanaeth ar gyfer cynnal cyfarfodydd yr Awdurdod, 'nawr yn cael ei hadnewyddu i hwyluso'r broses o gynnal cyfarfodydd hybrid yr Awdurdod yn y dyfodol, a bydd Polisi Aml-leoliad yn cael ei gyhoeddi yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod.

Cyhoeddwyd canllawiau diwygiedig ar gyfer y Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau Cynghorau Sir a Chymuned/Thref gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ym mis Mai 2021. Mae'r canllawiau wedi cael eu hadolygu ac ni ystyrir bod angen gwneud unrhyw newidiadau i Gyfansoddiad yr Awdurdod ar hyn o bryd.

Cyhoeddwyd Adolygiad Annibynnol o Fframwaith Safonau Moesegol Cymru gan Lywodraeth Cymru ym mis Hydref 2021. Daeth yr adolygiad i'r casgliad bod y trefniadau presennol yn addas i'r diben, ond mae'n argymhell rhai newidiadau i'r Fframwaith, gan gynnwys y Cod Ymddygiad Enghreifftiol. Bydd unrhyw newid deddfwriaethol yn destun ymgynghoriad technegol; fodd bynnag, bydd Llywodraeth Cymru 'nawr yn ystyried adolygu'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol, yn unol â'r argymhellion. Bydd Cyfansoddiad yr Awdurdod yn cael ei ddiweddarau, fel y bo'n briodol, yn unol ag unrhyw newidiadau i'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol yn y dyfodol.

Dosbarthwyd drafft o Gyfansoddiad Enghreifftiol ar gyfer Awdurdodau Lleol Cymru, i'w ystyried, ym mis Rhagfyr 2021. Disgwylir rhagor o ganllawiau statudol gan Lywodraeth Cymru, cyn cymeradwyo'r Cyfansoddiad Enghreifftiol a ddisgwylir ym mis Mai 2022. Rhoddir ystyriaeth i unrhyw ddiwygiadau y mae angen eu gwneud i Gyfansoddiad yr Awdurdod ei hun ar ôl cymeradwyo'r Cyfansoddiad Enghreifftiol terfynol ar gyfer Awdurdodau Lleol Cymru.

Adolygwyd gweithdrefn Canmoliaeth, Sylwadau a Chŵynion y Gwasanaeth ym mis Awst 2021 er mwyn sicrhau cydymffurfedd â Safonau'r Gymraeg, yn unol â'r argymhelliaid a wnaed yn yr Adolygiad o Gydymffurfedd â Safonau'r Gymraeg a gynhaliwyd yn 2020/21. Cyhoeddwyd y weithdrefn ddiwygiedig yn fewnol ym mis Awst 2021, ynghyd â chanllawiau wedi'u diweddarau a gyhoeddwyd yn allanol.

Y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151

Darperir cyngor cyfreithiol ac ariannol ar bob adroddiad priodol ar gyfer penderfyniadau gan Glerc/Swyddog Monitro yr Awdurdod a Swyddog Adran 151 yr Awdurdod, sy'n cymeradwyo holl waith papur yr Awdurdod a'r Pwyllgorau cyn eu cyhoeddi. Mae'r adroddiadau yn amlinellu'n glir y cyngor ariannol a chyfreithiol a ddarperir i'r Aelodau i ddibenion gwneud penderfyniadau, ac mae trefniadau ar waith i sicrhau bod penderfyniadau'r Awdurdod, ynghyd â'r sail i'r penderfyniadau hynny, yn cael eu cofnodi.

Mae gan Swyddog Monitro y Gwasanaeth ddyletswydd benodol i sicrhau bod yr Awdurdod, ei Swyddogion a'i Aelodau etholedig yn cynnal y safonau ymddygiad gorau. Mae gan Swyddog Monitro yr Awdurdod hefyd ddyletswydd benodol i adrodd am faterion sydd, yn ei farn ef, yn anghyfreithlon, neu'r debygol o fod yn anghyfreithlon, neu sy'n ganlyniad i gamweinyddiad. Felly, mae'r Swyddog Monitro yn sicrhau cyfreithlondeb a thegwch y penderfyniadau a wneir gan yr Awdurdod. Mae'r Swyddog Monitro hefyd yn sicrhau bod y trefniadau angenrheidiol ar waith i hwyluso cyfathrebu effeithiol rhwng Swyddogion ac Aelodau, yn ogystal â gofalu bod y broses benderfynu ddemocrataidd yn cael ei chofnodi a'i chyhoeddi'n ffurfiol.

Mae gan yr Awdurdod Gytundeb Lefel Gwasanaeth â Chyngor Sir Caerfyrddin i ddarparu gwasanaethau Swyddog Adran 151, ac mae'r Pennaeth Cyllid yn cynrychioli'r Swyddog Adran 151 ar y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, ac mae'n cymryd rhan lawn yn y broses gwneud penderfyniadau. Gwnaed penderfyniad gan yr Awdurdod yn ei Bwyllgor Penodiadau ym mis Tachwedd 2021, a gadarnhawyd gan yr Awdurdod Tân llawn yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr 2021, i benodi Pennaeth Cyllid y Gwasanaeth yn Ddirprwy Swyddog Adran 151 ar unwaith. At hynny, penderfynwyd terfynu'r Cytundeb Lefel Gwasanaeth â Chyngor Sir Caerfyrddin, a phenodi Pennaeth Cyllid y Gwasanaeth yn Drysorydd Dros Dro (Swyddog Adran 151) rhwng 1 Awst 2022 a 31 Gorffennaf 2023.

Egwyddor B: Sicrhau didwylledd ac ymgysylltiad eang â rhanddeiliaid.

Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu Effeithiol

Mae gan yr Awdurdod gylch cynllunio corfforaethol sefydledig sy'n cael ei ddiwygio'n flynyddol i sicrhau ei effeithiolrwydd.

Cyhoeddwyd Cynllun Corfforaethol 2021-2026 yr Awdurdod ar 1 Ebrill 2021, a oedd yn nodi Amcanion Gwella a Llesiant y Gwasanaeth ar gyfer 2021/22, sy'n cyd-fynd â Nodau Llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Bydd yr Asesiad Perfformiad Blynyddol, sy'n crynhoi perfformiad a chynnydd y flwyddyn (o fis Ebrill 2021 i fis Mawrth 2022), yn cael ei gyflwyno i'r Awdurdod ym mis Medi 2022, a hynny cyn y dyddiad cau deddfwriaethol ar gyfer ei gyhoeddi, sef 31 Hydref 2022.

Fel yr amlinellwyd yn Egwyddor A, rhwng misoedd Hydref a Rhagfyr 2021, yn rhan o ymrwymiad yr Awdurdod i welliant parhaus, aeth y Gwasanaeth ati hefyd i ymgynghori ar ei broses gynllunio ddiwygiedig ar gyfer 2022 ac wedi hynny, a oedd yn cynnwys ei Gynllun Strategol ar gyfer 2022-27, sy'n cyfeirio at ei ymrwymadau tymor hirach; a'i Gynllun Gwella Busnes Blynyddol ar gyfer 2022/23 sy'n amlinellu ei Amcanion Gwella a Llesiant ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod. Cafodd yr adborth a ddaeth i law yn ystod y broses ymgynghori ei ystyried gan y Swyddogion a'r Aelodau, a'i ymgorffori, lle bo hynny'n briodol, yn y Cynllun Strategol diwygiedig terfynol ar gyfer 2022-27 a'r Cynllun Gwella Busnes Blynyddol diwygiedig terfynol ar gyfer 2022/23, a gyhoeddwyd ar 1 Ebrill 2022. Yn ystod y 12 mis nesaf, bydd y Gwasanaeth yn ymgynghori ar adolygu ei Weledigaeth, ei Genhadaeth a'i Werthoedd; proses a gefnogir yn rhannol gan y gwaith o gomisiynu Archwiliad Diwylliannol.

Mae Strategaeth Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu y Gwasanaeth yn amlinellu ymagwedd y Gwasanaeth at gyfathrebu, gan gynnwys trosolwg o'r rhanddeiliaid allweddol i gyfathrebu â nhw, ynghyd â'r mecanwaith mwyaf priodol i sicrhau cyfathrebu ac ymgysylltiad effeithiol â grwpiau targed allweddol.

Darparwyd sesiwn hyfforddi i Dîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth gan y Clerc/Swyddog Monitro ym mis Hydref 2021, mewn perthynas â sicrhau trefniadau cadw tŷ da ar gyfer ysgrifennu adroddiadau. Ym mis Rhagfyr 2021, cymeradwywyd templed adroddiadau diwygiedig gan yr Awdurdod Tân, sy'n mynd i'r afael â gofynion yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg ac effaith gwneud penderfyniadau ar y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol. Adlewyrchwyd y newidiadau hyn hefyd yn nhempel adroddiadau mewnol y Gwasanaeth.

Egwyddor C: Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy.

Ein hymrwymiad i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae'r Gwasanaeth yn parhau i fod yn ymrwymedig i gefnogi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, ac yn croesawu ei ddyletswyddau a'i rôl o fod yn bartner strategol ar ei chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

Mae Cynllun Corfforaethol y Gwasanaeth ar gyfer 2021-2026 yn amlinellu Nodau Strategol pum mlynedd y Gwasanaeth, ynghyd â'i Amcanion Gwella a Llesiant ar gyfer 2021/22. Lluniwyd y Cynllun Corfforaethol ar gyfer 2021-2026 yn unol â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, ac mae'n sicrhau bod y Gwasanaeth yn parhau i ystyried effaith hirdymor y penderfyniadau a wneir ganddo ar ei gymunedau. Mae Cynllun Corfforaethol 2020-2025 hefyd yn amlygu'r modd y mae Nodau Gwella a Llesiant y Gwasanaeth yn cyfrannu at saith Nod Llesiant y Ddeddf; ynghyd â'r modd y bydd y Gwasanaeth yn ystyried ac yn cynnwys, lle bo hynny'n briodol, yr egwyddor datblygu cynaliadwy a'i phum ffordd o weithio wrth gyflawni ei Amcanion Gwella a Llesiant.

Diweddarwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb y Gwasanaeth ym mis Ebrill 2021 i gynnwys cyfeiriad at y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol. Mae Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth, y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol a'r Awdurdod Tân wedi cael hyfforddiant ar ymwybyddiaeth o'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, a hynny gan Lywodraeth Cymru. Diwygiwyd templed adroddiadau'r Awdurdod ym mis Hydref 2021 hefyd, a'i gymeradwyo ym mis Rhagfyr 2021, gan gynnwys cyfeiriad at effaith gwneud penderfyniadau ar y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol. Mae'r Gwasanaeth yn bartner statudol ar chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, ac mae'n parhau i chwarae rôl allweddol yn y broses o ffurfio pob un o'r chwe Chynllun Llesiant Lleol, sy'n cynrychioli cymunedau Canolbarth a Gorllewin Cymru. Mae cynrychiolwyr o'r Gwasanaeth hefyd yn cadeirio nifer o grwpiau cyflawni a gweithredu ledled pob un o'i chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, gan sicrhau bod yr amcanion a nodwyd yn feysydd blaenoriaeth y bartneriaeth yn cael eu cyflawni'n llwyddiannus.

Fel y nodwyd yn Egwyddor B, mae Cenhadaeth, Gweledigaeth a Gwerthoedd y Gwasanaeth, ynghyd ag ethos Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, yn dylanwadu'n gryf ar drefniadau'r Gwasanaeth o ran cynllunio ar gyfer gwella. Adolygir Cynlluniau'r Gwasanaeth yn flynyddol, a hynny'n unol ag adborth gan y staff, aelodau o'r cyhoedd, asiantaethau partner a rhanddeiliaid allweddol eraill, gan gynnwys Comisiynwyr ac Archwilwyr. Caiff adroddiadau cynnydd rheolaidd ar faterion perfformiad hefyd eu cyflwyno i Bwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu a Phwyllgor Rheoli Adnoddau y Gwasanaeth, a hynny'n chwarterol.

Cynllunio Ariannol Tymor Canolig

Dilynwyd proses gadarn i bennu'r gyllideb yn 2021/22, a oedd yn cynnwys Swyddogion, Aelodau a chyfranogiad gan gyrrff cynrychiadol.

Cafodd Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Gwasanaeth, sy'n cefnogi'r broses o gynllunio dyraniad adnoddau a gwariant, ac sy'n darparu'r fframwaith ariannol ar gyfer cefnogi'r broses o osod y gyllideb, ei hystyried gan yr Awdurdod Tân ym mis Medi 2021.

Adroddwyd ar Gynllun Ariannol Tymor Canolig y Gwasanaeth, sy'n cynnwys gofyniad y Gyllideb Refeniw ar gyfer y flwyddyn ariannol i ddod, ynghyd â'r Rhaglen Gyfalaf bum mlynedd, i'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau ym mis Tachwedd 2021 ac i'r Awdurdod Tân ym mis Rhagfyr 2021, ac fe'i cymeradwywyd gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2022.

Mae'r Strategaeth Gyfalaf, fel y'i cymeradwyir gan yr Aelodau'n flynyddol, yn nodi cyd-destun hirdymor y Gwasanaeth, lle caiff penderfyniadau ynghylch gwariant a buddsoddiad cyfalaf eu gwneud. Mae hefyd yn darparu'r fframwaith ar gyfer sicrhau bod Rhaglen Gyfalaf bum mlynedd y

Gwasanaeth yn cyd-fynd â Nodau Strategol y Gwasanaeth, fel y'u hamlinellir yn ei Gynllun Corfforaethol. Mae Grŵp Rheoli Cyfalaf ac Asedau Strategol y Gwasanaeth wedi cwrdd yn chwarterol trwy gydol 2021/22 i fonitro ac adolygu'r rhaglen gyfalaf bum mlynedd.

Mae Datganiad Strategaeth Rheolwyr y Trysorlys, fel y'i cymeradwyir yn flynyddol gan yr Aelodau, yn pennu'r terfynau a'r rheolaethau sydd i'w cymhwyso wrth fenthycu a buddsoddi cronfeydd. Mae'n cynnwys Dangosyddion Darbodus y Cyfalaf, sy'n dangos effaith ariannol penderfyniadau ynghylch gwariant cyfalaf fel y gellir asesu a yw'r penderfyniadau hynny yn fforddiadwy, yn ddarbodus ac yn gynaliadwy. Mae hefyd yn cynnwys Dangosyddion Darbodus Rheolwyr y Trysorlys, sy'n pennu cyfyngiadau ar benderfyniadau Rheolwyr y Trysorlys er mwyn sicrhau y gwneir y penderfyniadau hynny yn unol ag arfer da.

Cyflwynwyd adroddiadau Monitro'r Gyllideb Refeniw a'r Rhaglenni Cyfalaf, a oedd yn crynhoi'r gwir wariant diweddaraf a'r alldro a ragwelwyd, i'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau yn chwarterol trwy gydol y flwyddyn.

Cwblhawyd y Datganiad o Gyfrifon Blynnyddol Drafft ar gyfer 2021/22 erbyn 31 Mai 2021 a'i gyflwyno i'r Awdurdod yn ei Gyfarfod Eithriadol ym mis Mehefin 2021. Cyflwynwyd y fersiwn archwiledig derfynol yn ddiweddarach i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad yn ei gyfarfod ym mis Gorffennaf 2021, a chyflwynwyd yr adroddiad archwilio diamod yn y cyfarfod hwn hefyd.

Cwblhawyd a chymeradwywyd adolygiad llawn o'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol gan yr Awdurdod Tân a'i ymgorffori yn y Cyfansoddiad diwygiedig, a gyflwynwyd i'r Awdurdod ym mis Medi 2021.

Cyflwynwyd Polisi Rheoli Dyledion a Pholisi Rheolaeth Ariannol y Gwasanaeth i Dîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth ym mis Mehefin 2021 ac i'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau ym mis Gorffennaf 2021.

Cyflwynwyd canllawiau diwygiedig ar y gyllideb i Dîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth ym mis Mai 2021, a darparwyd hyfforddiant ariannol ym mis Gorffennaf 2021.

Darparwyd hyfforddiant ar Reoli'r Trysorlys hefyd i'r Awdurdod Tân ym mis Ionawr 2022.

Cod Rheolaeth Ariannol CIPFA

Datblygwyd y Cod Rheolaeth Ariannol i arwain sefydliadau sector cyhoeddus o ran rheoli eu cyllid ac o ran y safon benodol y dylent fod yn ceisio ei chyflawni. Bwriedir iddo gefnogi arfer da mewn rheolaeth ariannol a chynorthwyo sefydliadau sector cyhoeddus i arddangos eu cynaliadwyedd ariannol.

Trwy gydol 2021/22, mae proses hunanasesu wedi bod yn mynd rhagddi i bennu i ba raddau y mae trefniadau rheolaeth ariannol yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Cod Rheolaeth Ariannol. Cwblhawyd y broses hunanasesu mewn ymgynghoriad â rheolwyr ar draws y Gwasanaeth, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol.

O'r 17 o safonau rheolaeth ariannol, pennodd yr asesiad fod yr Awdurdod yn 'cydymffurfio' â 15 o'r safonau rheolaeth ariannol, ac yn 'cydymffurfio' i raddau helaeth ond bod angen gwella rhai meysydd yn achos dwy safon. Nid oedd yna unrhyw safonau rheolaeth ariannol lle y barnwyd 'nad oedd yr Awdurdod yn cydymffurfio', na bod yna 'feysydd arwyddocaol i'w gwella'.

Cymeradwywyd yr asesiad gan y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Ebrill 2022.

Bydd y camau gweithredu a nodir yn yr asesiad yn mynd rhagddynt yn 2022/23.

Egwyddor D: Pennu'r ymyraethau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd i'r eithaf.

Mae Aelodau Etholedig yr Awdurdod yn ymwneud yn fanwl â'r gwaith o graffu ar ddata perfformiad, yr adroddir arno yng nghyfarfodydd y Pwyllgorau ac yng nghyfarfodydd yr Awdurdod llawn. Fel yr amlinellwyd eisoes yn Egwyddor A, mae'r Awdurdod, trwy benodi'r Swyddog Monitro, yn sicrhau bod y trefniadau angenrheidiol ar waith i hwyluso cyfathrebu effeithiol rhwng y Swyddogion a'r Aelodau; ac mae Cynllun Rheolau Sefydlog yr Awdurdod yn nodi'n glir rolau a chyfrifoldebau'r Aelodau a'r Swyddogion, gan sicrhau bod penderfyniadau gwybodus ac effeithiol yn cael eu gwneud gan yr Awdurdod.

Fel yr amlinellwyd yn flaenorol yn Egwyddor B, cymeradwywyd Cynllun Corfforaethol yr Awdurdod ar gyfer 2021-2026, sy'n nodi Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd yr Awdurdod yn glir, ac sy'n amlinellu Amcanion Gwella Blynnyddol yr Awdurdod ar gyfer 2021/22, gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2021, a hynny'n dilyn ymgynghoriad cyhoeddus 12 wythnos o hyd (rhwng mis Hydref a mis Rhagfyr 2020). Cynllunnir Amcanion Gwella a Llesiant Blynnyddol y Gwasanaeth ar y cyd ag Aelodau a chyrrff cynrychiadol mewn cyfarfodydd Cyllidebu a Chynllunio Corfforaethol, a gynhelir trwy gydol y flwyddyn i drafod y gofynion o ran cynllunio cyllidebau ar gyfer y flwyddyn i ddod. Mae'r broses hon yn sicrhau bod yr Awdurdod yn gwneud rhagolygon i ddibenion cynllunio ar gyfer y dyfodol, a bod proses cynllunio ar gyfer gwella y Gwasanaeth yn cyd-fynd â Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a Chynllun Ariannol Tymor Canolig y Gwasanaeth.

Cefnogwyd y broses Ymgynghori gan Gynllun Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu. Rhoddwyd adroddiad llawn, a oedd yn manylu ar ganfyddiadau ac argymhellion y broses ymgynghori, i'r Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2021, lle yr amlinellwyd y modd yr ymgorfforwyd unrhyw newidiadau o ganlyniad i'r broses ymgynghori yn fersiwn derfynol Cynllun Corfforaethol 2021-26, a gyhoeddwyd wedi hynny ar 1 Ebrill 2021.

Defnyddir dull tebyg i ddatblygu Cynllun Cynaliadwyedd a'r Amgylchedd, Cynllun Cydraddoldeb Strategol a Safonau'r Gymraeg y Gwasanaeth, a hynny er mwyn sicrhau y glynir wrth yr holl ganllawiau statudol a bod yr holl amcanion yn cael eu cyflawni.

Cyflwynir adroddiadau monitro chwarterol, sy'n nodi cynnydd a pherfformiad yn unol â'r Amcanion Gwella a Llesiant ar gyfer 2021/22, ac sy'n cynnwys diweddariadau ar ddangosyddion perfformiad strategol ac allweddol y Gwasanaeth, i'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu. Mae Asesiad Perfformiad Blynnyddol, sy'n rhoi trosolwg o berfformiad hyd ddiwedd y flwyddyn, hefyd yn cael ei gyflwyno i'r Awdurdod Tân a'i gyhoeddi er mwyn i Archwilio Cymru ei archwilio'n flynyddol.

Yn ystod 2021/22, cafwyd tystysgrifau cydymffurfio gan Archwilio Cymru mewn perthynas â chyhoeddi Asesiad Perfformiad Blynnyddol yr Awdurdod ar gyfer 2021 ac Amcanion Gwella a Llesiant yr Awdurdod ar gyfer 2021/22.

O ganlyniad i gyflwyno Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, ynghyd â diddymu'n rhannol Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, bydd yn ofynnol i'r Gwasanaeth adolygu ei brosesau cynllunio corfforaethol yn ystod 2022/23, a hynny er mwyn cyd-fynd â fframwaith perfformiad diwygiedig sydd i'w gyflwyno gan Lywodraeth Cymru.

Mae Adroddiadau Cynnydd y Gwasanaeth ar Berfformiad a Gwelliant ar gyfer 2021/22, ynghyd ag Adroddiadau Cynnydd Cynllun Cydraddoldeb Strategol y Gwasanaeth ar gyfer 2021/22, Adroddiad Blynnyddol ar Gynaliadwyedd a'r Amgylchedd y Gwasanaeth, ac Adroddiad Monitro Blynnyddol yr Iaith Gymraeg y Gwasanaeth, ar gael ar wefan y Gwasanaeth.

Egwyddor E: Datblygu gallu'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion sy'n rhan o'r arweinyddiaeth honno.

Ein Pobl

Mae'r Gwasanaeth yn cynnal prosesau cadarn o ran cynllunio gweithlu strategol er mwyn sicrhau bod y Gwasanaeth yn cyflogi'r nifer cywir o bobl â'r sgiliau angenrheidiol i gyflawni'r amcanion a amlinellir yn ei gynlluniau corfforaethol. Mae cynllunio gweithlu strategol wedi cael ei ymgorffori yn y sefydliad, ac wrth ddadansoddi data'r gweithlu gellir nodi gofynion staffio'r dyfodol mewn modd rhagweithiol.

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn cynnal gofynion y Wobr Iechyd Corfforaethol, a chynhelir profion ffitrwydd bob dwy flynedd ar gyfer yr holl Staff Gweithredol yn rhan o ddull Cymru gyfan ar gyfer ffitrwydd gweithredol. Mae rhaglen asesu ffitrwydd ar gyfer staff gweithredol wedi'i hymgorffori'n llawn yn y Gwasanaeth, a darperir cyfarpar ffitrwydd ymhob Gorsaf Dân. Mae cynlluniau hyfforddi risg-gritigol, ynghyd ag Adolygiadau o Ddatblygiad Unigol, yn sicrhau bod pobl yn cael yr hyfforddiant a'r datblygiad priodol i gyflawni eu rolau mewn modd cymwys a diogel.

Mae'r Gwasanaeth yn parhau'n bartner cofrestredig i Strategaeth Datblygu Sefydliadol Cymru Gyfan, gyda llwybrau gyrfa wedi'u mapio ar gyfer pob sector yn y sefydliad. Adolygwyd proses gwerthuso perfformiad y Gwasanaeth yn 2021/22, yn unol â Fframwaith Arweinyddiaeth Cyngor Cenedlaethol y Prif Swyddogion Tân.

Mae Grŵp Gweithlu Strategol y Gwasanaeth hefyd wedi cwrdd yn rheolaidd trwy gydol 2021/22, yn ogystal â Phanel Trosglwyddo a Dyrchafu a Phanel Cyngori ar Ffitrwydd y Gwasanaeth.

Egwyddor F: Rheoli risgiau a pherfformiad trwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.

Rheoli Risgiau

Mae'r Adran Risgiau Corfforaethol yn cynnal Polisi Rheoli Risgiau'r Gwasanaeth a methodolegau cysylltiedig. Mae'r Polisi Rheoli Risgiau yn amlinellu'r rolau a'r cyfrifoldebau ar gyfer Staff y Gwasanaeth ac Aelodau Etholedig, fel ei gilydd.

Er mwyn cydgysylltu ei drefniadau ar gyfer materion yn ymwneud â rheoli risgiau, mae'r Gwasanaeth wedi sefydlu Grŵp Rheoli Risgiau Busnes pwrpasol. Mae'r grŵp hwn, sy'n cael ei gadeirio gan y Cyfarwyddwr Rheoli Risgiau a Gwelliant, yn cwrdd bob chwarter, ac mae'n cynnwys cynrychiolaeth o bob un o Gyfarwyddiaethau'r Gwasanaeth a'r Awdurdod Tân.

Yn dilyn y cyfarfodydd hyn, darperir adroddiad wedi'i ddiweddarau ar Gofrestr Risgiau Busnes y Gwasanaeth i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad bob chwarter.

Mae'r fethodoleg graddio risgiau sylfaenol, a ddefnyddir gan y grŵp, yn deillio o gyhoeddiad yn 2004 gan Drysorlys Ei Mawrhydi, sef *The Orange Book: Management of Risk – Principles and Concepts*.

Yn achos unrhyw risg a nodir ar y Gofrestr Risgiau Busnes, mae yna drywydd archwilio a sail resymegol wedi'u dogfennu ynghylch pam y nodwyd y risg a pha gamau lliniaru sydd ar waith gan y Gwasanaeth yn rhan o'i fesur rheoli risgiau.

Caiff diweddariadau'r Gofrestr Risgiau Busnes a'r 'risgiau' cyfredol eu cyfleu i'r personél yn ôl yr angen, gyda hyfforddiant rheoli risgiau parhaus yn cael ei ddarparu gan yr Adran Risgiau Corfforaethol.

Bu Grŵp Rheoli Risgiau Busnes y Gwasanaeth yn monitro cynnydd mewn perthynas â'r Cod Llywodraethu Corfforaethol yn ystod 2021/22, a chynnydd o ran Proses Archwilio Mewnol y Gwasanaeth hefyd.

Trefniadau Diogelu Data

Diweddarwyd Gweithdrefn Diogelu Data y Gwasanaeth, sy'n sicrhau cydymffurfedd â gofyniad y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data, ym mis Awst 2020, ac fe'i hadolygwyd gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ym mis Rhagfyr 2020.

Mae Archwiliad Data wedi cael ei gwblhau i asesu'r data a gedwir gan y Gwasanaeth. Mae Cytundebau Rhannu Data hefyd wedi cael eu hadolygu i sicrhau cydymffurfedd â'r Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data a hysbysiadau preifatwydd diwygiedig, sy'n manylu ar y modd y bydd gwybodaeth yn cael ei phrosesu, ei storio a'i rhannu. O ganlyniad i'r cyfyngiadau gweithio o bell a ddeilliodd o bandemig y coronafeirws, cyflwynwyd proses ffurfiol yn ystod 2020/21 a alluogai bersonél i wneud cais ffurfiol am fynediad o bell at systemau'r Gwasanaeth. Parhaodd gwaith pellach trwy gydol 2021/22 i ddiweddarau Gweithdrefn Rheoli Cofnodion a Chynllun Cadw y Gwasanaeth, er mwyn sicrhau cydymffurfedd parhaus â deddfwriaeth.

Diweddarwyd a chymeradwywyd y Polisi Diogelwch Gwybodaeth gan Dîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth ym mis Mehefin 2021, a chyflwynwyd y Weithdrefn Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion ym mis Medi 2021.

Mae swydd Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth (SIRO) y Gwasanaeth, sydd â chyfrifoldeb cyffredinol am reoli risgiau gwybodaeth, yn cael ei dal gan Gyfarwyddwr Adnoddau y Prif Swyddog Cynorthwyol.

Mae'r Gwasanaeth yn parhau i ddarparu rôl weithredol mewn perthynas â Rhannu Gwybodaeth yn unol â fframwaith Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru (WASPI).

Egwyddor G: Rhoi arferion da ar waith mewn perthynas â thryloywder, adrodd ac archwilio, a hynny er mwyn sicrhau atebolrwydd effeithiol.

Adolygwyd a diwygiwyd Rheolau Gweithdrefn Ariannol y Gwasanaeth, a gyhoeddir yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod, yn ystod 2020/21. Cyflwynwyd y fersiwn ddiwygiedig o Reolau Gweithdrefn Ariannol y Gwasanaeth i'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau ym mis Ebrill 2021, ac i'r Awdurdod Tân llawn yn rhan o'r Cyfansoddiad diwygiedig ym mis Mehefin 2021.

Darparwyd hyfforddiant ariannol ar Reoli'r Trysorlys i Aelodau a Swyddogion ym mis Ionawr 2022, a hynny gan Ymgynghorydd Rheoli Trysorlys yr Awdurdod, sef Link Asset Services.

Mae cyllid yn eitem sefydlog ar agendâu pob un o gyfarfodydd y Gyfarwyddiaeth, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, a gynhelir yn fisol. Caiff adroddiadau ariannol, gan gynnwys prosesau pennu a monitro'r gyllideb a'r Datganiad o Gyfrifon, hefyd eu hystyried yng nghyfarfodydd Rheoli Adnoddau ac Archwilio a Chraffu ar Berfformiad yr Awdurdod Tân. Mae trosolwg llawn o drefniadau'r Gwasanaeth o ran cynllunio ariannol wedi'i ddarparu yn Egwyddor C.

Mae Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yr Awdurdod yn darparu sicrwydd bod gan yr Awdurdod y trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol. Cyflwynwyd Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yr Awdurdod ar gyfer 2020/21 i'r Awdurdod yn rhan o Ddatganiad o Gyfrifon yr Awdurdod yn ei Gyfarfod Cyffredinol Eithriadol ym mis Mehefin 2021. Mae Fframwaith Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn cefnogi'r broses o ddatblygu Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yr Awdurdod. Cafodd y Cod Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer 2021/22 ei adolygu a'i ddiwygio ar y cyd ag Aelodau a Swyddogion yn ystod 2021/22, a chafodd ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Ebrill 2022.

Barn ar lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei darparu

Adolygiad o Effeithiolrwydd

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am gynnal adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol, o leiaf unwaith y flwyddyn. Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd yn cael ei lywio gan waith y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol ac Uwch-swyddogion eraill yr Awdurdod sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu. Cefnogir y gwaith gan adroddiadau archwilwyr mewnol ac allanol, ac ystyrir hefyd argymhellion gan aseswyr cymheiriaid.

Mae effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu yn dibynnu ar dystiolaeth a sicrwydd gan y canlynol:

- Yr Awdurdod Tân
- Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol a'r Uwch-swyddogion priodol
- Y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion
- Y Pwyllgor Rheoli Adnoddau
- Y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad
- Y Pwyllgor Safonau
- Y Gwasanaeth Archwilio Mewnol
- Y Gwasanaeth Archwilio Allanol

Y Gwasanaeth Archwilio Mewnol

Adran Archwilio Mewnol Cyngor Sir Caerfyrddin sydd wedi darparu'r swyddogaeth Archwilio Mewnol ar gyfer Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn dilyn ad-drefnu Llywodraeth Leol yn 1996. Cytunir ar Gynllun Archwilio Mewnol tair blynedd gyda'r Swyddog Adran 151 a'r Cyfarwyddwr Adnoddau, a chaiff ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad. Adolygir y cynllun tair blynedd bob blwyddyn i adlewyrchu'r amgylchiadau a'r blaenoriaethau cyfredol.

Yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio 2015 a Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae'n ofynnol i'r Rheolwr Archwilio ddarparu barn ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol prosesau'r Awdurdod o ran rheoli risgiau, rheoli, atal twyll a llywodraethu.

Cytunwyd ar y Cynllun Archwilio Mewnol ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22 â'r Cyfarwyddwr Adnoddau a'r Swyddog Adran 151, ac fe'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Mai 2021. Cynhaliwyd yr archwiliadau canlynol yn unol â Chynllun Archwilio Mewnol 2021/22, ac adroddwyd arnynt i'r PASC:

- System Rheoli Asedau y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA)
- Tranman
- Y Gyflogres – y system Core
- Monitro'r Gyllideb a Chydymffurfio â Llawlyfr y Gyllideb
- Taliadau Credydwyd
- Y Prif Gyfrifon
- Y Gyflogres
- System Pensiwn y Gyflogres
- Caffael
- Cardiau Prynu
- TAW
- Adroddiad ar gamau dilynol yn sgil argymhellion y flwyddyn flaenorol

Mae pob archwiliad wedi bod yn gadarnhaol, heb amlygu unrhyw faterion rheoli sylfaenol. Neilltuwyd saith lefel sicrwydd 'uchel' a phum lefel sicrwydd 'derbyniol'.

Darparodd y Pennaeth Archwilio Mewnol, yn rhan o Adroddiad Blynyddol Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar Archwiliad Mewnol 2021/22 (tudalen 2), a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Ebrill 2022, y farn gyffredinol ganlynol:

“Ni all unrhyw system reoli ddarparu sicrwydd pendant yn erbyn colledion neu gamddatganiadau perthnasol, ac ni all y gwasanaeth Archwilio Mewnol ddarparu'r sicrwydd hwnnw chwaith. Bwriad y datganiad hwn yw darparu sicrwydd rhesymol nad oes yna unrhyw wendidau sylweddol o ran y prosesau rheoli risgiau, llywodraethu na rheoli.

Wrth lunio'r farn gyffredinol, mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol wedi rhoi ystyriaeth i'r canlynol:

- canlyniadau'r holl waith a wnaed yn rhan o Raglen Archwilio Mewnol 2021/22;
- canlyniadau camau gweithredu dilynol Adolygiadau Archwilio Mewnol o'r flwyddyn gyfredol a blynyddoedd blaenorol; ynghyd â
- chydabyddiaeth o'r camau gweithredu gan y Rheolwyr (yn enwedig y rheiny yr ystyrir eu bod yn berthnasol).

Yn fy marn i, mae gan yr Awdurdod amgylchedd rheoli **DERBYNIOL** ar waith mewn perthynas â'r systemau ariannol sylfaenol a adolygwyd. Mae yna drefniadau Llywodraethu clir, ac mae yna Gyfrifoldebau Rheoli a Strwythurau Pwyllgorau diffiniedig ar waith ac, yn gyffredinol, mae'r fframwaith rheoli yn gadarn ac yn gweithredu'n weddol gyson. Mae gan yr Awdurdod Gyfansoddiad sefydledig, ac mae wedi datblygu Polisiâu a chymeradwyo Rheoliadau Ariannol sy'n darparu cyngor a chanllawiau i'r holl staff ac Aelodau.

Lle cafodd gwendidau eu nodi trwy adolygiad archwilio mewnol, rydym wedi gweithio gyda'r rheolwyr i gytuno ar gamau unioni priodol, ynghyd ag amserlen ar gyfer gwella”.

Aethpwyd i'r afael â'r argymhellion gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol, a hynny trwy gynlluniau gweithredu adrannol mewnol, fel y bo'n berthnasol. Mae manylion llawn y sicrwydd a ddarparwyd gan y Rheolwr Archwilio, ynghyd â'r cynlluniau i fynd i'r afael â'r argymhellion, i'w gweld yn Adroddiad Blynyddol y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2021/22.

Y Gwasanaeth Archwilio Allanol

Caiff trefniadau archwilio allanol y Gwasanaeth eu hwyluso gan Archwilio Cymru mewn perthynas ag Archwilio Cyfrifon; Gwerth am Arian; Gwelliant Parhaus; a'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy. Cyflwynwyd adroddiadau archwilio a thystysgrifau cydymffurfedd i gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad a'r Awdurdod Tân yn ystod 2021/22, yn ôl y gofyn.

Mae Archwilio Cymru, sef yr archwilydd allanol i'r Awdurdod, yn adolygu ac yn rhoi sylwadau ar yr agweddau ariannol ar Lywodraethu Corfforaethol, sy'n cynnwys cyfreithlondeb trafodion ariannol, systemau Rheolaeth Ariannol Fewnol a safonau ymddygiad ariannol, a thwyll a llygreddigaeth.

Yn ystod 2021/22, yn unol ag amserlenni statudol, cyflwynodd yr Awdurdod Ddatganiadau o Gyfrifon 2020/21, heb eu harchwilio, i Archwilio Cymru i'w harchwilio. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am ddarparu barn ar ba un a oedd y datganiad ariannol yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod a Chyfrif Pensiwn y Diffoddwyr Tân, ac o'u hincwm a'u gwariant ar gyfer y flwyddyn a oedd wedi dod i ben bryd hynny. Yn dilyn y broses archwilio, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol adroddiad diamod ar y datganiadau ariannol ym mis Gorffennaf 2021.

Trwy archwilio'r wybodaeth reoli, rheolau'r weithdrefn ariannol a'r cyfarwyddiadau ariannol, yr archebion sefydlog dan gontract, y trefniadau gweinyddol (gan gynnwys gwahanu dyletswyddau) a gwaith goruchwylio'r rheolwyr, a hynny trwy archwiliad allanol, cafwyd sicrwydd cyffredinol mewn perthynas â'r gwaith o reoli materion ariannol yr Awdurdod, a'u gweinyddu'n briodol, *a'i fod yn ddigonol i ddarparu barn archwilio yn unol â safonau archwilio rhyngwladol cyfredol ac i gyflawni dyletswyddau statudol yr Archwilydd Cyffredinol.*

Sicrwydd Strategol a Sicrwydd Cyfarwyddwr y Gwasanaeth

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am gynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu. Caiff yr adolygiad o effeithiolrwydd ei lywio gan waith yr Uwch-reolwyr sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, yr Adran Cyfathrebu Corfforaethol a Datblygu Busnes, a chan sylwadau a wneir gan y Gwasanaeth Archwilio Allanol ac asiantaethau adolygu eraill.

Mae datganiad CIPFA ar Rôl Prif Swyddog Ariannol Llywodraeth Leol (2016) yn mynnu bod sicrwydd yn cael ei ddarparu ar nifer o drefniadau llywodraethu sy'n gysylltiedig â'r sefydliad, gan gynnwys rheolaeth ariannol, adrodd, y modd yr eir ati i wneud penderfyniadau, cydymffurfedd â chodau amrywiol, a dylanwad y Prif Swyddog Ariannol yn y sefydliad. Ystyriwyd y rhain yng nghydestun y Datganiad hwn, a sefydlwyd bod trefniadau'r Awdurdod yn cydymffurfio â gofynion CIPFA.

Cyflawnir cyfrifoldebau Adran 151 trwy Gytundeb Lefel Gwasanaeth sydd ar waith gan y Gwasanaeth gyda Chyngor Sir Caerfyrddin. Trwy benodi Swyddog Adran 151 yn rhan o'r Cytundeb Lefel Gwasanaeth, mae'r Awdurdod yn sicrhau dull cydnerth o ymdrin â chyfrifoldebau statudol ar gyfer Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, ac yn darparu cysondeb â'r arferion presennol sydd ar waith yng Nghyngor Sir Caerfyrddin, yn ogystal â pharhad gwasanaethau.

Mae gan yr Awdurdod broses asesu sicrwydd gynhwysfawr ar waith, trwy'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol, sy'n sicrhau bod y data electronig yn ddiogel ac wedi cael eu ffurfweddu i'r arfer gorau cyfredol er mwyn diogelu'r sefydliad. Mae canlyniadau'r sicrwyddau hyn yn darparu barn gadarnhaol, ond mae yna gyfleoedd i wella'r amgylchedd rheolaeth fewnol er mwyn lliniaru rhagor ar y risgiau.

Cafodd y rhaglen Archwilio Mewnol, y cyfeirir ati mewn paragraffau cynharach, sicrwyddau gan Fwrdd Gweithredol y Gwasanaeth ynghylch y trefniadau ar gyfer rheoli eu meysydd risg craidd cydnabyddedig. Mae hyn yn adlewyrchu cyfrifoldebau'r Cyfarwyddwyr Gweithredol am y gwaith o reoli risgiau ac am effeithiolrwydd y dulliau rheoli. Cafodd y trafodaethau hyn hefyd eu llywio gan adroddiadau sicrwydd rheolaidd a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu gan y Swyddog Adran 151 a'r Swyddog Monitro.

Y modd y bu i ni reoli ein Fframwaith Llywodraethu yn ystod pandemig y coronafeirws yn 2021/22

Trwy gydol 2021/22, roedd y Gwasanaeth wedi ymateb yn llwyddiannus i'r heriau a ddeilliodd o'r pandemig, gan barhau'n weithredol trwy gydol y cyfnod a sicrhau bod gwasanaethau allweddol, hanfodol yn cael eu darparu i gymunedau Canolbarth a Gorllewin Cymru. Cafodd ymateb y Gwasanaeth i'r pandemig ei gydgyssylltu gan Dîm Digwyddiadau Tyngedfennol, a sefydlwyd i werthuso'r wybodaeth a oedd yn cael ei hanfon ymlaen gan Lywodraethau'r DU a Chymru a Sefydliadau lechyd y Cyhoedd cysylltiedig. Roedd y Tîm Digwyddiadau Tyngedfennol a'i Gelloedd cymorth yn gyfrifol am oruchwylio nifer o feysydd busnes strategol, gan sicrhau parhad effeithiol y broses o ddarparu gwasanaeth mewnol ac allanol, fel ei gilydd, yn y sefydliad. Roedd y dull hwn wedi galluogi i fesurau risg a rheolaeth priodol, a oedd yn benodol i'r pandemig, gael eu datblygu. Cafodd y prosesau hyn eu monitro yn rhan o Gofrestr Risgiau Busnes y Gwasanaeth i sicrhau bod penderfyniadau effeithiol yn cael eu gwneud.

Yn ystod y flwyddyn, mae'r Awdurdod wedi parhau i reoli ei raglen o gyfarfodydd mewn modd effeithiol, a phrin y tarfwyd ar ei gylch cynlluniedig o gyfarfodydd. Ers hynny, mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Trefniadau Gweithredol) (Penderfyniadau, Dogfennau a Chyfarfodydd) (Cymru) 2021, wedi galluogi i gyfarfodydd o bell barhau wrth i'r trefniadau dros dro o dan Reoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020 ddod i ben. Cyflwynwyd adroddiad yn amlinellu dull yr

Awdurdod o ymdrin â threfniadau cyfarfodydd hybrid i'r Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2022, a bydd Gweithdrefn Aml-leoliad yn cael ei hymgorffori yn y Cyfansoddiad yn ystod 2022/23.

Yn rhan o ymateb y Gwasanaeth i bandemig y coronafeirws, cynhaliwyd archwiliadau mewnol ac allanol, fel ei gilydd, gan Gyngor Sir Caerfyrddin ac Aspire2B, yn eu tro, i ddarparu sicrwydd o ran proses gwneud penderfyniadau y Gwasanaeth a'r trefniadau llywodraethu a roddwyd ar waith gan yr Awdurdod. Mae argymhellion ac ystyriaeth ar gyfer gwelliannau i'r Gwasanaeth yn y dyfodol, sy'n deillio o'r gwersi a ddysgwyd yn ystod y pandemig, wedi'u rhoi ar waith yn ystod 2021/22, a disgwylir i becynnau gwaith sy'n weddill ddod i ben yn gynnar yn 2022/23.

Materion Llywodraethu i fynd i'r afael â nhw yn 2022/23

Yn ystod y 12 mis nesaf, bydd y Gwasanaeth yn parhau i ddarparu gwasanaethau hanfodol i'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu.

Bydd archwiliad diwylliannol yn cael ei hwyluso yn ystod y misoedd nesaf dan arweiniad Tîm Arweinyddiaeth Weithredol y Gwasanaeth, a bydd y canlyniadau yn llywio Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd diwygiedig ar gyfer y Gwasanaeth. Gan gydnabod pwysigrwydd llywodraethu sefydliadol da a phenderfyniadau da, cynhelir adolygiad yn ystod 2022/23 hefyd, o strwythur cyfarfodydd y Gwasanaeth, ei brosesau gwneud penderfyniadau, a'r modd y mae'n cyflawni yn unol â set o gamau, agweddau, dyheadau a disgwyliadau.

Bydd effeithiau gostyngiadau o ran gwariant yn y sector cyhoeddus a'r setliadau a gafwyd gan ei awdurdodau lleol cyfansoddol yn parhau i gael eu hystyried yn ofalus gan yr Awdurdod wrth iddo bennu ei Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Bydd newidiadau i ddeddfwriaethau pensiynau a threthi yn parhau i fod yn her i'r Gwasanaeth, ac mae'r gallu i ddelio â materion cymhleth â'r adnoddau presennol yn parhau i fod yn destun pryder.

Bydd yr Awdurdod hefyd yn parhau i fonitro goblygiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, gan gymryd camau gweithredu, yn ôl yr angen, i fynd i'r afael â darpariaethau'r Ddeddf o ran Gwasanaethau Democrataidd ac mewn perthynas â chynllun fframwaith perfformiad diwygiedig ar gyfer y Gwasanaethau Tân ac Achub yng Nghymru. Bydd y Gwasanaeth hefyd yn parhau i fonitro'r cynnydd sy'n cael ei wneud gan Lywodraeth Cymru o ran ei thrafodaethau ynghylch ehangu rôl Diffoddwyr Tân, ac yn rhoi gwybod i'r Awdurdod am unrhyw oblygiadau ar gyfer y Gwasanaeth.

Ystyrir ac eir i'r afael â'r materion Llywodraethu canlynol yn ystod y 12 mis nesaf.

- Cwblhau'r camau gweithredu sy'n disgwyl sylw o gynlluniau gweithredu blynyddoedd blaenorol (mae'r diweddariadau ar y camau gweithredu sy'n weddill o 2017/18, 2018/19, 2019/20, 2020/21 a 2021/22 wedi'u cynnwys yn Atodiad 1).
- Myfyrio ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu, lle bo hynny'n briodol.
- Myfyrio ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu, lle bo hynny'n briodol.
- Myfyrio ar argymhellion sy'n deillio o adroddiadau archwilio allanol sy'n gysylltiedig â chyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu, lle bo hynny'n briodol.
- Sicrhau rhaglen ymsefydlu a hyfforddi gadarn ar gyfer Aelodau newydd yr Awdurdod Tân.
- Cynnal Archwiliad Diwylliannol, ac ymgorffori'r hyn a ddysgir yn yr adolygiad o Weledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd diwygiedig y Gwasanaeth.
- Cynnal adolygiad o brosesau llywodraethu sefydliadol a phrosesau gwneud penderfyniadau.
- Mynd i'r afael â'r camau gweithredu a nodwyd yn yr asesiad o'r Cod Rheolaeth Ariannol.

Rydym yn cynnig, yn ystod y flwyddyn sydd i ddod, y dylid cymryd camau gweithredu sy'n ymwneud â'r materion uchod er mwyn gwella ein trefniadau Llywodraethu ymhellach. Mae Cynllun Gweithredu, sy'n crynhoi'r Camau Gweithredu, y Swyddogion Cyfrifol a'r Dyddiadau Targed uchod, wedi'i atodi yn Atodiad 2. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen i wneud gwelliannau, a byddwn yn monitro'r broses o'u rhoi ar waith yn rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Y Datganiad Llywodraethu

Mae'r Awdurdod yn ystyried bod ei drefniadau llywodraethu ar gyfer 2021/22 yn parhau i gael eu cyfrif yn addas i'r diben. Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn nodi'n fanwl Fframwaith Llywodraethu yr Awdurdod, sy'n gyson â Fframwaith CIPFA/SOLACE, Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol (2016). Mae'r Awdurdod wedi asesu'r trefniadau a fanylir yn y Cod, a gall gadarnhau eu bod ar waith.

Felly, barn y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151 yw bod yr adolygiad o'r trefniadau llywodraethu ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22 wedi bod yn foddhaol ar y cyfan. Credwn fod y dystiolaeth a ddarparwyd yn arddangos bod y broses Llywodraethu Corfforaethol yn y sefydliad hwn yn effeithiol, bod y trefniadau presennol yn addas i'r diben, a bod yr Awdurdod mewn sefyllfa dda i gyflawni ei nodau strategol a'i ganlyniadau arfaethedig ar gyfer dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau. Mae'r sefydliad yn gweithredu mewn modd darbodus, effeithiol, effeithlon a moesol.

Mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cydnabod ei gyfrifoldeb, fel sefydliad Gwasanaeth Cyhoeddus, i ddarparu gweledigaeth ar gyfer y gymuned y mae'n ei gwasanaethu, a hefyd i arwain trwy esiampl o ran gwneud penderfyniadau, yn ogystal ag o ran prosesau a gweithrediadau eraill, gyda'r Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn yn unol â safonau ymddygiad uchel.

Ardystiad

Rydym wedi cael gwybod am oblygiadau'r adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan yr Uwch-reolwyr a'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad. Mae'r camau a nodwyd i ddatblygu trefniadau Llywodraethu'r Awdurdod fwyfwy, a hynny er mwyn sicrhau bod systemau'r Awdurdod yn gwella'n barhaus, bellach ar waith.

Rydym yn addo ein hymrwymiad yn ystod y blynyddoedd nesaf i gymryd camau i wella ein trefniadau llywodraethu ymhellach. Rydym wedi ein hargyhoeddi ein hunain y byddwn yn mynd i'r afael â'r angen am unrhyw welliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, ac y byddwn yn monitro'r gwaith o'u cyflwyno a'u gweithredu yn rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Llofnodwyd:

K Broome

Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a
Chraffu ar Berfformiad

Llofnodwyd:

R Thomas

R Thomas, Y Prif Swyddog Tân

Atodiad 1: Diweddariadau ar y camau gweithredu sy'n weddill o 2017/18, 2018/19, 2019/20, 2020/21 a 2021/22

Llywodraethu	Cam Gweithredu	Swyddog Cyfrifol	Camau Gweithredu/Cynnydd	Statws
Materion yn ymwneud â phensiwn sy'n disgwyl sylw ac y mae'r Awdurdod yn mynd i'r afael â nhw	Diogelu Trosiannol Ym mis Rhagfyr 2018, traddododd y Llys Apêl y dyfarniad yn achos apeliadau trosiannol y Diffoddwyr Tân. Mae'r achos yn ymwneud yn unig â'r trefniadau diogelu trosiannol yng nghynllun pensiwn y Diffoddwyr Tân 2015, a ph'un a yw'r rhain yn wahaniaethol. Mae'r dyfarniad yn ei ailgyfeirio i'r tribiwnlys cyflogaeth, iddo ystyried datrysiad, felly mae'n debygol na ddeallir yr effaith ar bensiynau am sawl mis eto.	Y Pennaeth Adnoddau Dynol	Ym mis Gorffennaf 2021, cyflwynwyd y Bil Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus a Swyddi Barnwrol (y Bil) i Dŷ'r Arglwyddi gan Drysorlys Ei Mawrhydi. Mae'r Bil yn ddeddfwriaeth sylfaenol sy'n nodi yn y gyfraith y modd y bydd y Llywodraeth yn dileu'r gwahaniaethau sydd yn niwgyddau 2015 (a elwir yn rhwymedi). Mae'r Bil yn symud trwy'r broses ddeddfwriaethol ar hyn o bryd, a chafodd Gydsyniad Brenhinol ym mis Ebrill 2022. Mae'r Bil yn cynnwys yr amserlenni ar gyfer gweithredi'r rhwymedi erbyn mis Hydref 2023 fan bellaf. Ystyrir bod aelodau sydd wedi ymddeol neu sydd ar fin ymddeol cyn i'r trefniadau ddeddfwriaethol gael eu cwblhau, mewn sefyllfa o Niwed Uniongyrchol. Mae'r Gwasanaeth 'nawr yn wynebu penderfyniad ynghylch a ddylid prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol cyn yr is-ddeddfwriaeth. Mae'r Gwasanaeth yn wynebu risg ddeublyg: Os na fydd y Gwasanaeth yn prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol, mae yna berygl y bydd aelodau'n cymryd camau cyfreithiol.	Parhaus Y sefyllfa ym mis Chwefror 2022 yw bod y Gwasanaeth wedi gohirio'r gwaith o brosesu unrhyw gyfrifiadau pensiwn mewn perthynas ag achosion o Niwed Uniongyrchol hyd nes y ceir cyngor neu ganllawiau cyfreithiol newydd, fel y nodir yn y Penderfyniad y cytunwyd arno gan yr Awdurdod Tân ym mis Rhagfyr 2021.

			• Os bydd y Gwasanaeth yn prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol, mae yna risg ariannol yn gysylltiedig â chymhlethdodau treth posibl a allai godi yn sgil prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol cyn y newidiadau gofynnol i ddeddfwriaeth. Ym mis Tachwedd 2021, cymeradwyodd yr Aelodau'r broses o fabwysiadu'r Fframwaith ar gyfer Rheoli Materion yn ymwneud â Niwed Uniongyrchol. Yn dilyn y penderfyniad hwnnw, cafodd y Gwasanaeth wybod bod y Swyddfa Gartref wedi tynnu'n ôl ei chanllawiau anffurfiol sy'n ymwneud â phrosesu achosion o Niwed Uniongyrchol, a bod Trysorlys ei Mawrhydi wedi dweud na ddylai unrhyw achosion o Niwed Uniongyrchol gael eu prosesu cyn y bydd deddfwriaeth newydd i weithredu'r rhwymedi mewn grym. Mae'r broses o fabwysiadau'r Fframwaith bellach wedi'i gohirio hyd nes y daw cyngor neu gyfarwyddyd cyfreithiol gan y Gymdeithas Llywodraeth Leol. Mae'r Gwasanaeth yn cyflogi ei Ymgynghorwyr Treth i ddarparu pecyn cymorth yn ymwneud â materion treth mewn achosion o Niwed	
--	--	--	---	--

			Uniongyrchol, ac yn gweithio gyda Gweinyddwyr y Cynllun i bennu goblygiadau ariannol prosesu achosion o Niwed Uniongyrchol.	
Papur Gwyn Llywodraeth Cymru ar ddiwygio Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru	Gweithio ar y cyd â Llywodraeth Cymru ac Awdurdodau Tân ac Achub eraill yng Nghymru er mwyn ystyried effaith bosibl unrhyw drefniadau llywodraethu o ganlyniad i weithredu un neu ragor o'r argymhellion sydd ym Mhapur Gwyn Llywodraeth Cymru ar ddiwygio Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru.	Y Bwrdd Gweithredol/Sw yddog Monitro yr Awdurdod Tân ac Achub/Cadeiryd d yr Awdurdod Tân	Mae'r Gwasanaeth yn parhau i ymgysylltu'n rhagweithiol â Llywodraeth Cymru. Pan gaiff cyfeiriad Llywodraeth Cymru ei ryddhau, bydd y Gwasanaeth yn rhoi'r camau gweithredu angenrheidiol ar waith.	
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol	Myfyrio ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Wedi'i gwblhau. Bellach, mae Grŵp Rheoli Risgiau Busnes y Gwasanaeth yn ymgymryd â'r dasg dros dro o fonitro argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol.	Fel y cytunwyd arno â'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol.
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol	Myfyrio ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Wedi'i gwblhau.	Fel y cytunwyd arno â'r Gwasanaeth Archwilio Allanol.
Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021	Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru Rheoli goblygiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 mewn perthynas â Gwasanaethau Democrataidd, gan gynnwys datblygu Polisi Cyfarfodydd Aml-leoliad i'w	Y Swyddog Monitro	Parhaus. Cyflwynwyd papur i'r Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2022, yn amlinellu'r ystyriaethau o ran Polisi Cyfarfodydd Aml-leoliad. Bydd Ystafell Caer 'nawr yn cael ei hadnewyddu i hwyluso'r broses o gynnal cyfarfodydd hybrid yr Awdurdod yn	Medi 2021

	gyhoeddi yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod. Cynllunio Corfforaethol Ystyried unrhyw adolygiad sy'n ofynnol i broses Cynllunio ar gyfer Gwella y Gwasanaeth yn dilyn diddymu'n rhannol Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a chyflwyno fframwaith perfformiad newydd yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.		y dyfodol, a bydd Polisi Aml-leoliad yn cael ei gyhoeddi yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod. Mae Bwrdd Fframwaith Cenedlaethol wedi cael ei sefydlu gan Lywodraeth Cymru, sydd wrthi'n drafftio fframwaith perfformiad newydd ar gyfer y tri Gwasanaeth Tân ac Achub yng Nghymru. Ni ragwelir y bydd y Fframwaith newydd yn cael ei gyhoeddi tan fis Ebrill 2023.	
Y Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol	Gweithredu egwyddorion systemau cynllunio ac adrodd y Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol yn y Gwasanaeth, gan sicrhau y rhoddir sylw dyledus i'r angen i leihau'r anghydraddoldebau sy'n deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol.	Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a Phenaethiaid Adran, fel y bo'n briodol.	Wedi'i gwblhau. Diweddarwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb y Gwasanaeth ym mis Ebrill 2021 i gynnwys cyfeiriad at y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol. Mae Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth, y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol a'r Awdurdod Tân wedi cael hyfforddiant ar ymwybyddiaeth o'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, a hynny gan Lywodraeth Cymru. Diwygiwyd templed adroddiadau'r Awdurdod ym mis Hydref 2021 hefyd, er mwyn cynnwys cyfeiriad at effaith penderfyniadau ar y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol.	Medi 2021

Cyfansoddiad yr Awdurdod Tân ac Achub	Y Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau Ystyried unrhyw adolygiadau gofynnol i Gyfansoddiad yr Awdurdod yn dilyn cyhoeddi'r Cod Ymddygiad diwygiedig ar gyfer Aelodau gan Ombwdsmon Cyhoeddus Cymru. Cyfansoddiad Enghreifftiol Ystyried unrhyw adolygiadau i Gyfansoddiad yr Awdurdod sy'n deillio o'r Cyfansoddiad Enghreifftiol sy'n cael ei ddatblygu i fodloni gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru).	Y Swyddog Monitro	Parhaus. Cyhoeddwyd canllawiau diwygiedig ar y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau Cyngorau Sir a Chymuned/Thref gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ym mis Mai 2021 – mae'r canllawiau wedi'u hadolygu ac nid ystyrir bod angen gwneud unrhyw newidiadau i Gyfansoddiad yr Awdurdod ar hyn o bryd. Cyhoeddwyd Adolygiad Annibynnol o Fframwaith Safonau Moesegol Cymru gan Lywodraeth Cymru ym mis Hydref 2021. Daeth yr adolygiad i'r casgliad bod y trefniadau presennol yn addas i'r diben, ond mae'n argymhell rhai newidiadau i'r Fframwaith, gan gynnwys y Cod Ymddygiad Enghreifftiol. Bydd unrhyw newid deddfwriaethol yn destun ymgynghoriad technegol; fodd bynnag, bydd Llywodraeth Cymru 'nawr yn ystyried adolygu'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol, yn unol â'r argymhellion. Bydd Cyfansoddiad yr Awdurdod yn cael ei ddiweddarau, fel y bo'n briodol, yn unol ag unrhyw ddiwygiadau i'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol yn y dyfodol.	Mawrth 2022
---------------------------------------	---	-------------------	--	-------------

			Dosbarthwyd drafft o Gyfansoddiad Enghreifftiol ar gyfer Awdurdodau Lleol Cymru, i'w ystyried, ym mis Rhagfyr 2021. Disgwylir rhagor o ganllawiau statudol gan Lywodraeth Cymru, cyn cymeradwyo'r Cyfansoddiad Enghreifftiol a ddisgwylir ym mis Mai 2022. Rhoddir ystyriaeth i unrhyw ddiwygiadau y mae angen eu gwneud i Gyfansoddiad yr Awdurdod ei hun ar ôl cymeradwyo'r Cyfansoddiad Enghreifftiol terfynol ar gyfer Awdurdodau Lleol Cymru a ddisgwylir ym mis Mai 2022.	
Pandemig y Coronafeirws – y gwersi a ddysgwyd	Ystyried unrhyw argymhellion ar gyfer gwella wrth i wersi gael eu dysgu o ymateb y Gwasanaeth i bandemig y coronafeirws a'i adferiad ohono.	Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a Phenaethiaid Adran, fel y bo'n briodol.	Parhaus.	Mawrth 2022
			Trwy gydol 2021-22 mae'r Gwasanaeth wedi rheoli Prosiect am y Gwersi a Ddysgwyd yn ystod COVID-19. Adroddir am gynnydd y prosiect yn chwarterol yng nghyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad (Adroddiad Cynnydd ar Berfformiad a Gwelliant).	
Cod Rheolaeth Ariannol CIPFA	Adolygu arferion cyfredol yn unol â'r Cod Rheolaeth Ariannol er mwyn nodi a gweithredu gwelliannau i gryfhau rheolaethau.	Y Pennaeth Cyllid	Wedi'i gwblhau.	Mawrth 2022
			Yn ystod 2021-22, cynhaliwyd proses hunanasesu i bennu i ba raddau y mae trefniadau rheolaeth ariannol yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Cod Rheolaeth Ariannol, ac fe'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Ebrill 2022.	

			Roedd Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, fel ei gilydd, yn rhan o'r broses o gwblhau'r hunanasesiad. Eir i'r afael â chatau gweithredu sy'n deillio o'r asesiad yn ystod 2022-23.	
--	--	--	---	--

Atodiad 2: Materion Llywodraethu i fynd i'r afael â nhw yn 2022-23

Llywodraethu	Cam Gweithredu	Swyddog Cyfrifol	Dyddiad Targed
Cynlluniau Gweithredu y Flwyddyn Flaenorol	Adolygu i sicrhau yr eir i'r afael â phob cam gweithredu a nodir.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Gweler y diweddariadau yn Atodiadau 1, 2, 3 a 4.
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol	Myfyrion ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Fel y cytunwyd arno â'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol.
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol	Myfyrion ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Fel y cytunwyd arno â'r Gwasanaeth Archwilio Allanol.
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol yn deillio o adroddiadau archwilio sy'n gysylltiedig â chyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru.	Myfyrion ar argymhellion ar gyfer arfer da sy'n deillio o adroddiadau archwilio cyhoeddus a gyhoeddwyd mewn cysylltiad â chyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru, a'u hystyried.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Mawrth 2023
Ymsefydlu Aelodau newydd yr Awdurdod ar ôl yr etholiadau lleol.	Gofalu bod Aelodau'r Awdurdod yn cael sesiynau ymsefydlu, hyfforddi ac ymwybyddiaeth priodol i sicrhau parhad trefniadau llywodraethu da yr Awdurdod.	Y Swyddog Monitro Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth	Medi 2022
Mynd i'r afael â'r camau gweithredu a nodwyd yn yr asesiad o'r Cod Rheolaeth Ariannol.	Sicrhau bod camau gweithredu ac argymhellion a nodir yn asesiad y Cod Rheolaeth Ariannol yn cael eu hystyried, ac yr eir i'r afael â nhw yn ôl y gofyn.	Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth	Mawrth 2023
Ymgorffori'r dysgu o'r Archwiliad Diwylliannol i lywio Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd diwygiedig y Gwasanaeth.	Sicrhau bod yr holl ddysgu o'r Archwiliad Diwylliannol yn cael ei ymgorffori ym mhrosesau llywodraethu a gwneud penderfyniadau y Gwasanaeth. Sicrhau bod canlyniadau'r Archwiliad Diwylliannol yn lywio Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd diwygiedig y Gwasanaeth.	Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth	Mawrth 2023

Cynnal adolygiad o lywodraethu sefydliadol a phrosesau gwneud penderfyniadau.	Hwyluso adolygiad o strwythur cyfarfodydd y Gwasanaeth, ei brosesau gwneud penderfyniadau, a'r modd y mae'n sicrhau ei fod wedi cyflawni yn unol â set o gamau gweithredu, agweddau, dyheadau a disgwyliadau.	Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth	Rhagfyr 2022
---	---	--	--------------